

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie

Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň základní školy

Studijní obor (kombinace): Dějepis – Anglický jazyk

**POLITICKÉ PROCESY PADESÁTÝCH LET – KAUZA
FRANTIŠEK ZAHRÁDKA**

POLITICAL TRIALS IN THE 1950s – THE CAUSE OF
FRANTIŠEK ZAHRÁDKA

DIE POLITISHEN PROZESSE AUS DEN FÜNFZIGEN
JAHREN – RECHTSSACHE FRANTIŠEK ZAHRÁDKA

Diplomová práce: 2009-FP-KHI-197

Autor:

Tereza Střelečková

Podpis:

Adresa:

Mečeříž 46

294 77

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	slov	tabulek	příloh
102	31 910	1	21

V Liberci dne 11.12.2009

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon
č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých
autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom
povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode
mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich
skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na
základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne: 11. 12. 2009

Tereza Střelečková

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat všem, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout. Vedoucí diplomové práce Mgr. Kateřině Lozoviukové, Ph.D., za její trpělivou spolupráci a cenné připomínky a náměty. Mimořádný dík patří i politickým vězňům Františku Zahrádkovi a Ivanu Mánkovi, kteří mi věnovali hodiny svého času a podělili se se mnou o své vzpomínky. Dále jim děkuji za poskytnutí celé řady materiálů souvisejících se soudním procesem „Zahrádka a spol.“. Za přístup k dalším spisům děkuji též pracovníkům Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze.

RESUMÉ

Tato diplomová práce charakterizuje jeden z politických procesů 50. let 20. století. Cílem je nastínit osud politického vězně Františka Zahrádky. František Zahrádka byl v prosinci roku 1949 Státním soudem v Praze na Pankráci odsouzen k 20 letům odnětí svobody. Byl postaven do čela ilegální skupiny „Zahrádka a spol.“. Předložená práce se snaží celý případ zmapovat, analyzovat a zrekonstruovat. Mimo jiné se práce snaží přispět k pochopení fungování justice v totalitním Československu a k poznání problematiky politických procesů.

SUMMARY

The diploma thesis describes one of the political trials from 1950s. The aim of this work is to outline the fate of the political prisoner František Zahrádka. František Zahrádka was sentenced to 20 years imprisonment by the State court in Prague in December 1949. He was designated as the leader of the illegal group „Zahrádka a spol.“. The submitted work tries to summarize, analysed and reconstructed the whole case. Instead of this the aim of the diploma thesis is to help to understand the function of judicial organs in totalitarian Czechoslovakia and to recognize political trials in the fifties of the 20th century.

ZUSAMMENFASSUNG

Diese Diplomarbeit charakterisiert ein von den politischen Prozesse des 50. Jahre 20. Jahrhundert. Ziel ist das Geschick des politisches Gefangenen Frantisek Zahradka entwerfen. Frantisek Zahradka wurde im Dezember 1949 von dem Staatsgerichtshof in Prag, der Stadtteil Pankrac zu 20 Jahren Gefängnis verurteilt. Er wurde an der Spitze einer illegalen Gruppe "Zahradka und Co" gestellt. Die vorliegende Arbeit versucht die gesamte Sachel zu kartieren, rekonstruieren und analysieren. Unter anderen Dingen soll die Arbeit zum Verständnis des Wirkens der Gerechtigkeit in der totalitären Tschechoslowakei beitragen und die Probleme der politischen Prozessen zu erkennen.

Politické procesy
padesátých let – kauza
František Zahradka

OBSAH

1. Úvod	9
2. Kritika literatury a pramenů.....	13
2.1 Kritika pramenů.....	13
2.2 Kritika literatury.....	15
3. Politické procesy 50. let 20. století	17
4. Skauting	21
5. Převaděči.....	26
6. Ilegální letáky	35
7. Protistátní skupina „Za pravdu“	38
7.1 „Za pravdu“.....	38
7.2 Obvinění a zatčení.....	40
7.3 Proces a rozsudek.....	42
7.4 Rekonstrukce případu	45
8. Politický proces „Zahrádka a spol.“	48
8.1 Odbojová skupina „Za pravdu“ - „pavel“	50
8.2 Obvinění a zatčení	51
8.3 Obžaloba	54
8.4 Proces	58
8.5 Rozsudek.....	59
9. Rekonstrukce případu František Zahrádka: skupina „Za pravdu“- „Pavel“	62
9.1 Východiska rekonstrukce a kritika pramenů.....	62
9.2 Příklad František Zahrádka: skupina „Za pravdu“ – „Pavel“.....	63
10. Politický vězeň František Zahrádka	74
10.1 Život před únorem 1948.....	74
10.2 Únor 1948	77
10.3 Zatčení.....	80
10.4 Proces	80
10.5 Vězení	81
10.6 Život po propuštění	83
10.7 Konfederace politických vězňů.....	86
11. Závěr.....	91
12. Seznam použitých pramenů a literatury.....	95
12.1 Prameny.....	95

12.1.1 Archivní prameny.....	95
12.1.2 Orální historie.....	95
12.1.3 Tisk.....	95
12.1.4 Tištěné prameny	95
12.2 Literatura.....	96
12.3 online dokumenty.....	99
12.4 Filmové a rozhlasové dokumenty	99
13. Seznam zkratk	1011
14. Seznam příloh.....	1022

1. ÚVOD

Únor 1948 se stal zásadním zlomem v dějinách Československa. Moci se násilným převratem ujala komunistická strana a vzápětí se stala neomezeně vládnoucí silou ve státě. Nastolila totalitní režim, který s sebou přinesl svá vlastní pravidla, metody a instituce, jejichž charakteristickým rysem se stala politická a zákonná zvržlost.

K prvním perzekucím a postihům ze strany komunistů docházelo již od roku 1948. V následujících několika letech proběhla nejtvrdší vlna politických procesů (1948–1953), kdy si komunistický režim svou moc upevňoval totalitními praktikami. Nastolený teror pronikal do všech sfér společnosti a zbavoval se svých tzv. „třídních nepřátel“¹. Protikomunistická opozice byla postupně izolována, demokratická tradice Československa zapomenuta a bývalí západní spojenci se změnili v úhlavní nepřátele.

Politické procesy patřily k charakteristickým znakům komunistických režimů ve všech zemích tzv. sovětského bloku. V Československu byly komunistickou mocí používány v masovém měřítku zvláště mezi léty 1948–1953, kdy docházelo k upevňování moci komunistické strany. Československo v rámci sovětského bloku nechvalně stálo na jednom z předních míst, co do poměru politických obětí na celkový počet obyvatel.² Politické procesy se postupem času staly nedílnou součástí života společnosti. Ty největší, tzv. monstrprocesy, měly politicky vychovávat masy k „třídní nenávisti“. Měly nastolit atmosféru strachu a vyvolat všudypřítomné pochybování a pocit nejistoty.

Cílem této diplomové práce je na základě studia historických pramenů a literatury charakterizovat jeden z politických procesů 50. let 20. století a tím přispět k pochopení mechanismů fungování bezpečnostních složek a justice v komunistickém Československu. Na konkrétním případě jsem se pokusila demonstrovat základní principy a postupy v rámci vybraného politického

---

¹ Karel Kaplan toto období označil za tzv. zakladatelské období komunistického režimu.

² Slabotinský Radek, Do exilu s převaděči (Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“), Brno 2000, s. 7.

procesu a to jak z pohledu obětí, tak z pozice tehdejších orgánů činných v trestním řízení.

V diplomové práci jsem se detailněji zaměřila na případ odbojové skupiny „Za pravdu“, zejména pak na její českobudějovickou odnož odbojovou skupinu „Za pravdu – Pavel“. Členové této českobudějovické skupiny byli souzeni a odsouzeni v rámci procesu nesoucího označení „Zahrádka a spol.“ V práci se pokusím celý případ prezentovat v co možná nejširších souvislostech, tzn. přiblížím čtenáři podstatu odbojového úsilí českobudějovické skupiny a vysvětlím její návaznost na skupinu „Za pravdu“. Poté konfrontuji toto odbojové úsilí s obžalobou, které tito členové v rámci procesu čelili a seznámím s rozsudkem vyneseným nad jednotlivými odsouzenými. Dále se pokusím charakterizovat život politického vězně Františka Zahrádky, před zatčením, během výkonu trestu i po propuštění na svobodu.

V návaznosti na výše uvedené jsem se na konkrétních případech snažila poukázat na nevybíravé vyšetřovací metody a vězeňské praktiky komunistického režimu, kterým byly oběti tohoto politického procesu vystaveny.

Pozornost je v předložené práci věnována zejména osobě Františka Zahrádky. František Zahrádka se stal pro svou odbojovou činnost ústřední postavou celého procesu. Byl zakladatelem českobudějovické skupiny, iniciátorem rozšiřování ilegálních tiskovin, zabýval se převaděčskou činností a navázal spolupráci se zahraniční zpravodajskou službou v rámci československého protikomunistického odboje³.

Diplomová práce je rozčleněna do deseti kapitol, které jsou většinou rozšířeny o podkapitoly, jenž dané téma blíže specifikují. V úvodních šesti kapitolách jsem se pokusila čtenáře seznámit s teoretickými východisky, ze kterých jsem při tvorbě vycházela. V těchto kapitolách jsem se zaměřila na kritiku užitých historických pramenů a literatury, následně na seznámení s důležitými momenty, které v návaznosti na zvolené téma celou práci prostupují. Stručně jsem charakterizovala období politických procesů 50. let

---

³ Také 3. odboj nebo III. odboj.

20. století, popsala fungování skautského hnutí během komunistické diktatury, nastínila problematiku převaděčů a poskytla základní informace o ilegálních tiskovinách, které se začaly objevovat bezprostředně po únoru 1948.

Hlavní část práce je rozčleněna na čtyři nosné kapitoly, které na sebe tematicky navazují. V kapitole nazvané *Protistátní skupina „Za pravdu“* jsem se zaměřila na činnost pražské odbojové organizace „Za pravdu“, na proces s touto skupinou a na osudy jednotlivých členů skupiny. Poté jsem se soustředila na politický proces „Zahrádka a spol.“, kdy jsem shrnula odbojovou činnost českobudějovické skupiny „Za pravdu - Pavel“ a následně popsala celý proces trestního řízení s touto skupinou, včetně rozsudku nad jednotlivými členy.

Kapitola *Rekonstrukce případu František Zahrádka: Skupina „Za pravdu“ - „Pavel“* představuje rekonstrukci celého případu „Zahrádka a spol.“ sestavenou na základě studia dostupných pramenů. V této části práce jsem se pokusila vylíčit odbojovou činnost skupiny a vystihnout skutkové podstaty trestných činů, z kterých byli její jednotliví členové obžalováni.

Hlavnímu odsouzenému v této kauze, Františku Zahrádkovi, je věnována kapitola *Politický vězeň František Zahrádka*. Zde jsem se pokusila nastínit život Františka Zahrádky před zatčení, během výkonu trestu i po propuštění na svobodu. Zaměřila jsem se zejména na důležité životní mezníky a zmínila jeho současné aktivity a problémy s konfederací politických vězňů.

V závěru práce jsem zpracované téma shrnula a ve vlastní sebereflexi popsala úskalí, která mě při tvorbě provázela. Dále jsem nastínila další možnosti rozvoje a rozšíření zvoleného tématu.

Stěžejní kapitoly, které jsou věnované trestnímu řízení se skupinou „Za pravdu“ a zejména „Zahrádka a spol.“ vychází především z pramenných materiálů vyšetřovacích spisů vedených k případu „Zahrádka a spol.“. Tento spisový materiál se nalézá v Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze. Studium vyšetřovacích spisů se stalo pro výzkum a zpracování tohoto tématu zásadním zdrojem informací. Na jeho základě bylo možno celý případ zmapovat. Od získání podezření bezpečnostních složek z odbojové činnosti skupiny a následného trestního oznámení na jednotlivé členy, přes

obžalobu Státní prokuraturou v Praze, až po vynesení rozsudku Nejvyšším soudem v Praze na Pankráci.

Nepostradatelným pramenem pro upřesnění a doplnění informací z vyšetřovacích spisů se staly výpovědi pamětníků, které byly získány metodou orální historie. Dotazováni byli František Zahradka a Ivan Mánek, oba odsouzeni v procesu „Zahradka a spol.“

Není samozřejmě možné, aby tato práce vylíčila všechny události, zachytila všechna jména a veškeré odbojové aktivity, které se v rámci tohoto případu odehrály. Avšak co možné je a co je také hlavním cílem této diplomové práce, je alespoň částečně rozšířit poznatky o protikomunistickém odboji a přispět k pochopení celkového mechanismu politických procesů.

2. KRITIKA LITERATURY A PRAMENŮ

2.1 Kritika pramenů

Diplomová práce je z převážné části založena na studiu pramenů. Stěžejními byly archivní materiály z procesu (především rozsudek⁴ a obžalovací spis⁵, oba jsou uloženy v Archivu bezpečnostních složek v Praze) a spisy Krajského velitelství Státní bezpečnosti v Českých Budějovicích (zejména protokoly o výsledcích všech obžalovaných v procesu „Zahrádka a spol.“ uložené taktéž v Archivu bezpečnostních složek).⁶ Veškeré spisové materiály jsou psány dobovou terminologií, což je nutné brát v potaz. Díky informacím, které jsou obsažené v těchto spisech, můžeme proces „Zahrádka a spol.“ částečně rekonstruovat.

Dalším pramenným zdrojem, se stala svědectví Františka Zahrádky⁷ a Ivana Máňka⁸. Oba dva zmínění byli obžalováni a odsouzeni v procesu „Zahrádka a spol.“. Zahrádka ke dvaceti letům a Mánek ke čtyřem letům trestu odnětí svobody. Na základě rozhovorů s nimi vedenými za pomoci metody orální historie se částečně podařilo dokreslit a porozumět mnohým věcem. Ochotně mi věnovali svůj čas, byli velmi vstřícní a poskytli mi mnoho nedocenitelných informací.

Metoda orální historie je založena na vyprávění a vzpomínkách lidí na určité události. Využívá se především při zkoumání událostí, které se staly během totalitních režimů. Nutno poznamenat, že svědectví, které oba poskytli, může mít subjektivní charakter a časový úsek, který je dělí od dané události, může způsobit jisté zkreslení. S přibývajícími léty se totiž pohledy aktérů mění, může je zklamat paměť a na některé věci si již nevzpomínají nebo

---

⁴ ABS Praha, Or I 1560/49 Rozsudek. Jménem republiky.

⁵ ABS Praha, V - 20 ČB, Obžalovací spis Státní prokuratury v Praze Pst I 1559/49- 1.

⁶ ABS Praha: Svazek státně bezpečnostního vyšetřování na Františka ZAHŘÁDKU a spol. V – 20 ČB, Osobní spis č. 1 Sylvestr Müller, V – 20 ČB, Osobní spis č. 2 Augustin Kříž, V – 20 ČB, Osobní spis č. 3 Mánek Ivan, V – 20 ČB, Spis státně bezpečnostního vyšetřování na Karla PECKU a spol. V – 20 ČB.

⁷ Rozhovory s Františkem Zahrádkou byly uskutečněny 26. 8. 2008, 13. 9. 2008, 21. 2. 2009, 21. 11. 2009 v Příbrami.

⁸ Rozhovory s Ivanem Máňkem byly uskutečněny 12. 9. 2009, 21. 11. 2009 v Českých Budějovicích.

vzpomínat nechtějí. Přesto by práce bez jejich svědectví nebyla úplná. Orální historii se z českých historiků věnuje především Miroslav Vaněk⁹.

Při bádání se nepodařilo nalézt informace týkající se skupiny „Zahrádka a spol.“ ani skupiny „Za pravdu“ v tehdejšímu tisku. Příkládám to zejména tomu, že se tento proces konal již v roce 1949 a mediální propaganda nebyla v té době ještě využívána tak, jako v době následující.

Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) vydal významné práce, mezi něž patří ediční řada Sešity a sborníky Securitas Imperii. Stěžejními mezi vydanými Sešity jsou práce, které se zabývají justicí v počáteční fázi politických procesů, a to třídičná práce *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*¹⁰.

Nepostradatelným sborníkem skautských dokumentů, který poukazuje na cíl podřítit Junáka ideologii KSČ je práce Miroslava Kopta *Český skauting v dokumentech KSČ 1945–1948*¹¹. Historii československého skautingu až do roku 1990 detailně popsal a zachytil v *Kronice československého hnutí do roku 1990*¹² Bruno Břečka.

Dalším důležitým pramenným zdrojem o životě v období komunistické totality jsou bezesporu mnohé filmové či rozhlasové dokumenty. Jmenovitě např. *Vrah se skrývá v poli*¹³ od režiséra J. Sequense. Příběh je inspirován tzv. případem Babice¹⁴ z července 1951. Jde o propagandistický seriál, který má za úkol prezentovat vládnoucí komunistický režim v příznivém světle.

---

⁹ Vice např.: Vaněk, M. a kol., *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*. Olomouc 2003.

¹⁰ Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl I., ÚDV Praha 2003.

Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl II., ÚDV Praha 2004.

Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl III., ÚDV Praha 2004.

¹¹ Miroslav Kopt a kol., *Český skauting v dokumentech KSČ 1945–1948*, Praha 2004.

¹² Bruno Břečka, *Kronika československého skautského hnutí do roku 1990: 1900–1990*, Brno 1999.

¹³ *Vrah se skrývá v poli*. Třicet případů majora Zemana, režie J. Sequens, 1h 3 min, 1975.

¹⁴ Příklad Babice se stal začátkem července 1951. Šlo o vraždu tří vysokých funkcionářů MNV, ke které došlo v místní škole. Podle Státní bezpečnosti ji měla provést protistátní skupina vedená ze zahraničí. Zatčeny byly desítky lidí. Ve vykonstruovaných procesech byli posléze odsouzeni k vysokým trestům, včetně trestů smrti. Na seznamu obětí justičních vražd spojených s babickým případem jsou i tři katoličtí kněží. Dnes převládá názor, že celou akci, počínaje založením a organizováním tzv. odbojové skupiny a konče trojnásobnou vraždou, zorganizovala sama StB a samotné vraždění provedl jediný člověk, agent a provokatér StB Ladislav Malý.

Mnohé televizní dokumenty jsou spojeny se jménem Olgy Sommerové. Sommerová je mj. autorkou čtyř částí sedmidílného dokumentárního cyklu *Ztracená duše národa*¹⁵, který mapuje příběhy politických vězňů padesátých let. Dokumentární seriál České televize *V zajetí železné opony*¹⁶, je svědectvím o bezpráví. Nelze vynechat desetidílný dokument České televize *Proces H*¹⁷, který vypráví o přípravě průběhu a aktérech procesu s Dr. Miladou Horákovou z roku 1950. Jde o dobový záznam procesu okomentovaný odborníky. Autentické vzpomínky politických vězňů jsou jednou z náplní *Příběhů 20. století*¹⁸, jež uvádí Český rozhlas - Rádio Česko. Zdrojem dalších informací se staly dále nejrozsáhlejší online dokumenty.¹⁹

2.2 Kritika literatury

Při seznamování se s obecnými informacemi o politických procesech komunistického režimu jsem vycházela zejména z publikace Karla Kaplana a Pavla Palečka *Komunistický režim a politické procesy v ČSR*²⁰, která poskytuje základní přehled týkající se problematiky politických procesů. O mocenském systému v průběhu konání procesů na základě mnoha příkladů nezákonnosti a zvláště se dozvídáme z knihy Viléma Hejla *Zpráva o organizovaném násilí*²¹. Informace o Státní bezpečnosti, jejích pravomocích, vyšetřovacích metodách a činnostech se zabývá Karel Kaplan v knize *Nebezpečná bezpečnost*²², vykresluje detailní obrázek o praktikách StB v období let 1948–1956.

Bořivoj Nebojsa se ve svých *Zlatých létech padesátých*²³ pokusil stručně nastínit dění v prvních letech po únoru 1948.

---

¹⁵ V České televizi byl cyklus odvysílán v roce 2005. Vznikla v roce 2001.

¹⁶ Čtyřicetidílný cyklus příběhů o lidech, kteří byli postiženi komunistickým režimem.

¹⁷ Desetidílnou sérii odvysílala Česká televize na přelomu května a června 2009, režie Martin Vadas.

¹⁸ Příběhy 20. století, režie Drda Adam, Kroupa Mikuláš, autentické vzpomínky pamětníků, kteří se přímo účastnili událostí moderních dějin českého národa. Dostupný z www.hrdinove.cz.

¹⁹ www.hrdinove.cz, www.kpv-cr.cz, www.totalita.cz, www.nezapomente.cz, www.pametnaroda.cz, www.svedomi.cz.

²⁰ Kaplan Karel - Paleček Pavel, *Komunistický režim a politické procesy v ČSR*, Brno 2001.

²¹ Hejl Vilém, *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990.

²² Karel Kaplan, *Nebezpečná bezpečnost*, Brno 1999.

²³ Bořivoj Nebojsa, *Zlatá léta padesátá*, Tišnov 1999.

Důležitým východiskem k chápání problematiky politických procesů byla studie Ivana Gaďourka *Žalářování, pronásledování a zneuznání. Svědectví ještě žijících obětí stalinismu v českých zemích*²⁴. Gaďourek pokračoval v práci Jiřího Nehněvajsa. Studie vychází z šesti set vyplněných dotazníků členů Konfederace politických vězňů vyhotovených v roce 1994. Na dotaznících z velké části založil svou práci také Karel Lešanovský. Jeho kniha *Se štítem na štítě. Nezradili skautský slib*²⁵ je zprávou o tom, jak českoslovenští skauti a skautky čelili komunistickému režimu. Předkládá osobní svědectví vězněných, jejich rodinných příslušníků a přátel. Podrobnou prací zaměřenou na historii jak českého tak světového skautingu je diplomová práce Ivana Mánka *Dějiny světového a českého skautingu*²⁶, kde jsou vylíčeny mimo jiné i dějiny katolického skautingu, dívčího skautingu, exilového skautingu. Jde o velmi ucelenou a souhrnnou práci týkající se skautského hnutí.

I přesto, že vychází mnoho publikací zaměřených na tzv. monstrprocesy, díla, která by se soustředila na procesy regionálního charakteru, chybí. V současné době jsou velmi významné práce studentů, např. diplomová práce Kateřiny Joklové *Politické procesy 50. let - Politický proces Emil Weiland a spol.*²⁷ či Barbory Mládkové *Politické procesy 50. let - Krajský soud v Liberci 1953–1954*²⁸.

Protistátní skupině Za pravdu se věnuje ve svém článku²⁹ pro časopis *Paměť a dějiny* podrobně Pavel Blažek.

V této kapitole nebyly zmíněny všechny tituly, které byly v práci využity. Souhrnný seznam využitých pramenů a literatury je uveden na konci práce v kapitole 12.

---

²⁴ Ivan Gaďourek - Jiří Nehněvajsa, *Žalářování, pronásledování a zneuznání. Svědectví ještě žijících obětí stalinismu v českých zemích*, Brno 1997.

²⁵ Karel Lešanovský, *Se štítem na štítě: Nezradily skautský slib*, Praha 1999.

²⁶ Ivan Mánek, *Dějiny světového a českého skautingu*, Diplomová práce, České Budějovice 2000.

²⁷ Kateřina Joklová, *Politické procesy 50. let - Kauza Emil Weiland a spol.*, Diplomová práce. Liberec 2008.

²⁸ Barbora Mládková, *Politické procesy 50. let - Krajský soud v Liberci 1953–1954*, Diplomová práce. Liberec 2005.

²⁹ Petr Blažek, *Podkopávej ze všech sil dnešní režim. Paměť a Dějiny*. 2007, č. 1.

3. POLITICKÉ PROCESY 50. LET 20. STOLETÍ

Rokem 1948 nastává čtyřicetileté období komunistické diktatury, ve kterém podle Karla Kaplana došlo k tak podstatným a tak rozsáhlým přeměnám ve všech oblastech společenského dění - mocenské, politické, ekonomické, sociální, kulturní - že postihly všechny občany, nevyhnuly se žádné sociální vrstvě a žádné instituci ani zájmovým organizacím.³⁰ Postiženo bylo mnoho nevinných osob ze všech vrstev společnosti. Perzekuce se stala nedílnou součástí komunistického režimu. Vyznačovala se tím, že se neomezovala pouze na jednu konkrétní osobu. Zasaženy byly celé rodiny, příbuzní, přátelé a nevyhnula se ani dětem.³¹

Mezi nejčastější důvody pronásledování patřilo členství v nekomunistických stranách, příslušnost k některé nábožensky zaměřené skupině, neochota vstoupit do zemědělských družstev, členství v organizaci, jejíž náplň se neslučovala s komunistickými zásadami atd. I podoby perzekuce se od sebe značně lišily. Od mírnějších, jako vyčlenění z veřejného života, ztráta zaměstnání, vyloučení ze studia, až po ty nejzávažnější a to politické procesy, které leckdy končily několikaletým vězením a v některých případech dokonce i smrtí.

Nový režim, jako každá diktatura, rychle zlikvidoval občanská a politická práva obyvatel a porušoval existující právní normy. Nevyhnul se dokonce ani porušování právních norem nových, tedy svých vlastních. Komunistické vedení si bylo vědomo toho, že faktická likvidace občanských a politických práv je nutnou podmínkou k udržení existence režimu.³²

Ztotožňuji se s názorem Karla Kaplana, že politické procesy byly neoddelitelnou součástí fungování a nutným činitelem udržení komunistického režimu. Staly se běžně používaným prostředkem či nástrojem oficiální politiky, rozvinuly se v normální politickou praxi a v trvalý způsob ochrany režimní moci.³³ Úkolem politických procesů bylo nastolit a udržet nový režim,

---

³⁰ Karel Kaplan - Pavel Paleček, Komunistický režim a politické procesy v Československu, Brno 2001, s. 18.

³¹ Kaplan - Paleček, c. d., s. 23.

³² Kaplan - Paleček, c. d., s. 21.

³³ Karel Kaplan, StB o sobě: Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka, Praha 2002, s. 6.

potrestat a odstranit lidi nepohodlné tomuto režimu, nastolit atmosféru strachu mezi obyvatelstvem a to za přispění masové nezákonnosti, která se stala typickým znakem komunistického režimu. Vilém Hejl charakterizoval politický proces jako hlavní nástroj „organizovaného násilí“ komunistického režimu.³⁴

Výrazný podíl na vzniku politických procesů měl Sovětský svaz, jehož hlavním cílem bylo přimknout k sobě ČSR a upevnit jednotu sovětského bloku. Vše se tudíž odehrávalo za přispění sovětských poradců, kteří se spolu s vedením komunistické strany a Státní bezpečnosti stali hlavními výrobci politických procesů.³⁵

Bedřich Utitz mluví o politických procesech jako o ostudné a pobuřující kapitole dějin KSČ.³⁶ Největší vlna politických procesů proběhla mezi lety 1948–1953. Během těchto let docházelo k nejtvrdějším a nejpřísnějším trestům, k široké nezákonnosti a nejen psychické, ale i fyzické násilí bylo zcela běžným jevem. Druhá vlna politických procesů proběhla v letech sedmdesátých v souvislosti s normalizací. To však neznamená, že mezi těmito hlavními vlnami nedocházelo k politickým procesům. Docházelo, avšak ne v tak velkém rozsahu.

Pro většinu procesů je typický do nejmenších podrobností propracovaný scénář, podle kterého během hlavního líčení postupovali obžalovaní, obhájci i soudci. Na průběhu procesů měly podíl tři hlavní články celého mechanismu komunistického režimu - politické orgány komunistické strany, Státní bezpečnost a justice. Vzájemně se doplňovaly a prolínaly.³⁷

Obžalovaní byli nejdříve souzeni podle zákona na ochranu republiky č. 50 z roku 1923³⁸. Od října 1948 byl uveden v platnost zákon na ochranu lidově demokratické republiky č. 231³⁹. Od 1. srpna 1950 do 1. ledna 1962 se trestné

---

³⁴ Vilém Hejl, Zpráva o organizovaném násilí, Praha 1990, s. 149.

³⁵ Více in: Karel Kaplan, Sovětští poradci v Československu 1949–1956, Praha 1993.

³⁶ Bedřich Utitz, Neuzavřená kapitola, Praha 1990.

³⁷ Radek Slabotinský, Do exilu s převaděči: (Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“), Brno 2000, s. 7.

³⁸ Zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. s účinností od 1. 5. 1923, zrušen 24. 10. 1948.

³⁹ Zákon na ochranu lidově demokratické republiky č. 231/1948 Sb. s účinností od 24. 10. 1948, platnost do 1. 8. 1950.

činy politické povahy soudily podle trestního zákona č. 86⁴⁰. Každý z těchto tří zákonů se od toho předchozího lišil zejména větší tvrdostí a stále se rozšiřujícím počtem činů, jež klasifikoval jako trestné. Nejvíce trestných činů projednal Státní soud, který působil od října 1948 do konce roku 1952. Mimo toto období projednávaly „protistátní“ činy zpravidla krajské soudy.⁴¹

Přesný počet osob, které byly přímo i nepřímo postiženy soudní perzekucí, se s přesností určit nedá. Za spodní hranici počtu soudně perzekuovaných osob, můžeme pokládat počty osob, které byly rehabilitované zákonem 119/1990 Sb. Karel Kaplan zpracoval veškeré dostupné informace a dobral se přesnějších údajů. Podle jeho zjištění se jednalo o 257 864 lidí, které režim postihl během svého trvání v letech 1948–1989. Českoslovenští soudci odsoudili podle zákona 50/1923 Sb. celkem 5187 osob, podle zákona 231/1948 Sb. celkem 26 079 osob a podle zákona 86/1950 dalších 106 049 osob, které justice po roce 1990 rehabilitovala.⁴²

Dvě třetiny všech vězňů byly obviněny z nejtěžších zločinů proti republice, velezrady, špionáže, sabotáže či jiných kombinací.⁴³ Oběti nepocházely jen z jedné určité společenské vrstvy nebo skupiny obyvatel. Režim postihl dělníky, rolníky, příslušníky inteligence, středních vrstev i bývalé buržoazie, kněze, věřící i nevěřící, účastníky protifašistického domácího i zahraničního odboje, důstojníky vojenských jednotek na Západě i na Východě, emigranty, kterým se útěk za hranice nepodařil, nevynechal ani funkcionáře nekomunistických stran, a dokonce zasáhl i ty, kteří s komunisty spolupracovali, a nakonec i vedoucí komunistické funkcionáře.⁴⁴

V mechanismu na výrobu politických procesů měla výrazný podíl Státní bezpečnost, která se nacházela pod neustálým dohledem poradců ze Sovětského svazu.⁴⁵ Poté, co získala dostatečné množství informací o

---

⁴⁰ Trestní zákon č. 86/1950 Sb. s účinností od 1. 8. 1950, zrušen 1. 1. 1962.

⁴¹ Kaplan - Paleček, c. d., s. 38.

⁴² Kaplan - Paleček, c. d., s. 39.

⁴³ Ivan Gand'ourek - Jiří Nehněvajsa, Žalářování, pronásledování a zneuznání, Brno 1997, s. 19.

⁴⁴ Kaplan - Paleček, c. d., s. 46-47.

⁴⁵ První poradci přišli ze Sovětského svazu v říjnu 1949, během jara 1950 se jejich počet mnohonásobně zvýšil. Jejich rady a názory byly chápány jako závazná rozhodnutí a příkazy. Do „výroby“ procesů vnesli mnoho nových prvků, např. uplatňování psychického nátlaku, dlouhodobé nepřetržité výslechy, systém otázkových protokolů, organizovanou konfrontaci a konstrukci monstrprocesů.

konkrétní osobě či skupině, došlo k zatýkání. Zatčené osoby byly předány do rukou vyšetřovatelů. Otázky a odpovědi byly dopředu vypracovány konkrétním vyšetřovatelem, jehož úkolem bylo za využití jakýchkoli prostředků⁴⁶ odpovědi na vyslýcháném vynutit. Poté už následovala poslední fáze, a to soudní přelíčení. Hlavním přelíčením a vynesení rozsudku role justice ve výrobní technologii politických procesů v podstatě skončila. Na skutečnou obhajobu zde už místo nebylo. Většina odsouzených se proti rozsudku odvolávala. Odvolací soudy však rozsudky potvrzovaly nebo ještě tresty zvyšovaly. Svým počínáním jen prokurátoři, soudci, obhájci, soudní znalci a příslušní pracovníci ministerstva spravedlnosti prokázali, že spravedlnost, právo a zákony byly až na posledním místě.⁴⁷

Rozsudek pro mnohé vězně znamenal jistou úlevu, neboť jim končilo období výslechů a útrap vazby. Po často vyčerpávající době výslechů a konečném rozsudku přišlo období „vysezení trestu“. Tento výraz se naprosto neshoduje s realitou. Místo sezení následovala těžká, zdraví i život ohrožující manuální práce⁴⁸, často doprovázená hladověním, zimou, neustálým ponižováním a znelidšťováním.⁴⁹

Politické procesy postihly celou československou společnost a dlouhodobě poznamenaly hospodářství, politiku, kulturu i právo. Velmi citelně a negativně ovlivnily mezilidské vztahy a celkový morální stav společnosti. Oběti politických procesů byly a jsou poznamenány dlouhodobě, často doživotně. Ti, kteří si trest odpykali, i amnestovaní, a ti, kterým byl podmíněně přerušen zbytek trestu, zůstávali poznamenáni jako nepřátelé režimu, podezřelí a politicky nespolehliví až do roku 1989.⁵⁰

---

⁴⁶ Známý jsou případy fyzického mučení, nebylo výjimkou, že vyslýcháný byl nucen při výslechu stát třeba i 48 hodin, na cele musel neustále chodit, v noci byl buzen, při „neposlušnosti“ byl zavírán do temnice, což mělo za následek usínání i při chůzi, halucinace, otékání nohou. Kromě fyzického násilí se praktikovalo i násilí psychické, jako např. vyhrožování smrtí, tvrzení, že se jich zřekla celá rodina apod.

⁴⁷ Kaplan - Paleček, c. d., s. 203.

⁴⁸ Téměř dvě třetiny všech vězněných pracovaly v dolech, s výjimkou Ostravska v dolech uranových.

⁴⁹ Gand'ourek - Nehněvajs, c. d., s. 25.

⁵⁰ Kaplan - Paleček, c. d., s. 211.

4. SKAUTING

Československá justice se změnila pro každého, kdo novému režimu překážel, velice rychle v nekompromisní a nenávistný mlýn, který většinou bez odmluvy poslouchal politická rozhodnutí vládnoucí komunistické strany. Také skautům a skautkám při tom byla věnována mimořádná pozornost.⁵¹

V celkovém rozsahu politických procesů tvořily procesy s aktivními odpůrci jen část. Záhy po únoru 1948 se zrodila myšlenka politických procesů nejen s aktivními odpůrci režimu, ale i s těmi, kteří se proti němu nedopustili žádného přečinu, a dokonce i s těmi, kteří projevovali ochotu ke spolupráci s ním.⁵² Mezi těmi, které komunistický režim postihl, byla celá řada těch, kteří se do bojů proti nově nastolenému režimu aktivně nezapojovali. Režim je i přes to považoval za potencionální protivníky. Z obav, že by mohli tito lidé být v budoucnu režimu nebezpeční, se jich postupně začal zbavovat. Byla zde část obyvatel, která se nehodlala smířit s nastupující komunistickou diktaturou a aktivně se zapojila do bojů proti právě nastolenému totalitnímu režimu. Mezi významnou skupinu, která bojovala proti komunistické diktatuře, bezesporu patří skauti.

Proti komunistickému režimu se vzepřely stovky skautů a skautek pro svůj slib⁵³ a zákon. V tomto boji obětovali to nejcennější, co měli - své mládí, svobodu a mnohdy i život. Tento odpor trval bez přerušení 40 let. Mnoho těch, kteří se zapojili do skautského odboje, bylo donuceno sáhnout si až na samé dno svých sil a možností.⁵⁴

České skautské hnutí, které podle Karla Lešanovského náleží svému národu a spolu s ním prožívalo všechno dobré i zlé a způsob, jakým s ním manipulovaly totalitní režimy, samo o sobě dostatečně stvrzuje to, že skauti a skautky vždy rozpoznaly blížící se nebezpečí. A dovedli mu čelit, jak nejlépe se dalo. Nikdo už nikdy nebude moci spočítat všechny oběti, které lidé oddaní

---

⁵¹ Karel Lešanovský, *Se štítem na štítě*, Praha 2000, s. 33.

⁵² Kaplan, *Nekrvavá revoluce*, s. 240.

⁵³ Skautský slib: Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony junácké, duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním. Po složení slibu připojují věřící skauti prosbu: k tomu mi pomáhej Bůh.

⁵⁴ Jiří Zachariáš, *Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol.* (1952), Praha 2005, s. 8.

zásadám tohoto hnutí přinášeli v době jeho zakazování a pronásledování. V tomto duchu jednali skauti a skautky po celou okupaci⁵⁵, ale naděje na dobrou poválečnou budoucnost skautingu se v osvobozeném poválečném Československu s nástupem samovlády Komunistické strany Československa v roce 1948 ztratily.⁵⁶

Za tímto účelem proběhlo i několik propagandistických akcí, jejichž cílem bylo ideu a představitele skautingu zdiskreditovat. Alois Poledňák v roce 1953 ve své propagandistické brožuře „Skauting ve službách podněcovatelů války“ uvedl: *„Skautská organizace je dnes nástrojem v rukou mezinárodní organizace buržoazie, která ji používá k ohlupování mladého pokolení a k šíření válečné hysterie, která z jejích řad vybírá své agenty a školí je. Procesy s bývalými skautskými funkcionáři musí vést všechnu mládež ke zvýšení bdělosti a ostražitosti před úklady třídního nepřítele. Vyhlásit nemilosrdný boj všem nositelům skautské ideologie, odhalovat je před veškerou mládeží - to je součást boje za ideovou čistotu v našem Svazu mládeže a v jeho pionýrské organizaci.“*⁵⁷

Komunistická strana měla zájem na ovládnutí Junáka již od osvobození v květnu 1945. 10. února 1946 na II. junáckém sněmu bylo pod nátlakem vlády, zejména komunistů rozhodnuto, že se Junák stane kolektivním členem Svazu české mládeže. Počátkem roku 1948 v souvislosti s Únorem přestával být Svaz české mládeže stranicky nepolitickou a nábožensky tolerantní organizací. S tímto se však vedení Junáka neztotožňovalo a dál prosazovalo názor, že by Junák měl být samostatnou organizací. Byl ustanoven Akční výbor ústředí Junáka, který odsouhlasil včlenění Junáka do Svazu české mládeže.⁵⁸ Na základě činností Akčního výboru ústředí Junáka ztratil Junák během roku 1948 na šedesát tisíc členů. Skautské oddíly byly rušeny a likvidovány. V dubnu 1948 byl Junák na celostátní konferenci SČM v Praze přeměněn v dětskou organizaci a tím zcela podřízen SČM. Oznámení o zániku

---

⁵⁵ Junák byl 28. října 1940 rozpuštěn a byla mu zcela zakázána činnost. Obnoven byl až s koncem 2. světové války v květnu 1945.

⁵⁶ Lešánovský, c. d., s. 7.

⁵⁷ Alois Poledňák, Skauting ve službách podněcovatelů války, Praha 1953, s. 10-11.

⁵⁸ Ivan Mánek, Dějiny světového a českého skautingu, Diplomová práce. České Budějovice 2000, s. 32-33.

Junáka bylo uveřejněno dne 13. září 1950. Junák byl definitivně rozpuštěn rozhodnutím Ústředního výboru SČM dne 1. ledna 1951.⁵⁹

Dle Oldřicha Rottenborna komunismus útočil na vše, co bylo na skautském hnutí nejkrásnější. Vychovávalo k samostatnosti, úctě a lásce k přírodě, romantice a dobrodružství.⁶⁰

Politické procesy padesátých let zasáhly český skauting tvrdě. Stalo se tak hned v první velké vlně, která následovala po postizích důstojníků armády, Bezpečnosti a vůdců nekomunistických stran. Mocenský aparát komunistické diktatury se soustředil na vybrané skupiny katolíků, sokolů, skautů, sociálních demokratů, „trockistů“ a dalších pečlivě vytipovaných příslušníků hnutí a organizací, které potřeboval režim izolovat, umlčet a zastrašit. Komunisté sami označovali tyto soudy za nekompromisní třídní justici.⁶¹

Rozsudky nad skauty a skautkami v podstatě znamenaly odepření všech ideových základů skautingu, které byly na obtíž komunistické totalitě, jelikož se neslučovaly s jejím zájmem - ovládnout myšlení mladé generace. Při pronásledování bylo zcela bez zábran používáno různých druhů provokací. Do hnutí byli nasazováni policejní agenti Státní bezpečnosti, kteří se hnutí pokoušeli rozvracet i zevnitř pověřováním skautů - členů strany zvláštními úkoly. Množství skautských procesů bylo vykonstruovaných a v obžalobách byli často seskupováni lidé, kteří se předtím neznali a mnohdy se nikdy ani neviděli. Perzekuce byla vlastně preventivním terorem proti možným odpůrcům režimu. Skautské procesy poskytovaly širokou škálu podnětů i způsobů odporu proti totalitnímu režimu od dětského protivenství až po ozbrojenou činnost. Skauti a skautky k odpůrcům nesvobodného režimu ovšem patřili. V tom se vládnoucí komunistická strana nemýlila.⁶²

Vedle legálních skautských oddílů začínaly po únorových událostech roku 1948 vznikat skupiny ilegální, které působí téměř po celé republice. Jednou z prvních ilegálních protikomunistických organizací byla Obrana Republiky⁶³. Mezi dalšími zmiňme např. skupinu Plameny a pražskou skupinu vedenou

---

⁵⁹ Miroslav Kopt a kol., Český skauting v dokumentech KSČ 1945–1948, Praha 2004, s. 20-26.

⁶⁰ Oldřich Rottenborn - František Bobek, Skauti za ostatními dráty, Praha 1993, s. 7.

⁶¹ Lešanovský, c. d., s. 34.

⁶² Lešanovský, c. d., s. 38-39.

⁶³ Obrana Republiky založena roku 1947 Ctíradem Vránou.

Karlem Skálou a Dagmar Skálovou kolem střediska Šipka.⁶⁴ Tyto odbojové skupiny začínaly organizováním pomoci pronásledovaným osobám na útěku, převaděčskou činností, ale i zpravodajstvím a shromažďováním zbraní. Jejich snahou bylo vyhledat spojení se vznikajícím zahraničním odbojem a zpravodajskou centrálou.⁶⁵ Jednou z takových ilegálních organizací byla i pražská skupina „Za pravdu“, v jejíž jihočeské pobočce působil František Zahrádka.

Dá se říct, že skauti byli díky svému vychování a vysoké morálce společenstvím, které bylo značně odolné proti pokusům o nějaké výrazné ovlivnění či zastrašení.⁶⁶ Režimu šlo o zlomení vlivu skautingu, který se těšil u mladé generace značné oblibě. Výsledky veškeré činnosti komunistického Svazu mládeže, navzdory masivní podpoře, nedosahovaly zdaleka takových očekávání, která do něho byla vkládána.⁶⁷

Záměrem komunistů bylo skauting zcela eliminovat, a to i za cenu perzekuce členů tohoto hnutí. Ze zdokumentovaných 283 případů trestního stíhání skautů a skautek byl v devíti případech vyneseno a vykonáno trest smrti. V jednom případě došlo ke změně rozsudku smrti na doživotní vězení. Sedm osob bylo odsouzeno na doživotí, z toho ve třech případech došlo ke změně na žalář v délce 25 let. Celkem byli skauti a skautky podle vyřčených a evidovaných 283 rozsudků odsouzeny na 2162 roky a 4 měsíce vězení. To znamená, že průměrný vyslovený trest byl delší než 8 ¼ roku. U 208 zdokumentovaných případů strávili skauti a skautky v těchto zařízeních 1017 roků, 5 měsíců a 6 dní. Průměrně tedy strávili skauti a skautky ve výkonu trestu více než 4 ¾ roku. Řada jednotlivců byla ovšem vězněna 10 až 16 let. Průměrné stáří v době zatčení skautů a skautek u těchto případů bylo 25,89 roku.⁶⁸

I v procesech se skauty se objevuje několik monstrprocesů, jejichž hlavním záměrem bylo zastrašovat odpůrce režimu. Jmenujme např. proces, který se odehrál v květnu 1949 s Jaroslavem Borkovcem a spol. Členové této

---

⁶⁴ Zachariáš, c. d., s. 15.

⁶⁵ Zachariáš, c. d., s. 15.

⁶⁶ Zachariáš, c. d., s. 16.

⁶⁷ Zachariáš, c. d., s. 19.

⁶⁸ Lešanovský, c. d., s. 29.

skupiny byli napojeni na organizaci, která chystala státní převrat. Podařilo se jim utajit většinu zapojených skautů a skautek, kterých bylo celkově až přes dvě stě. Před soudem stálo dvacet obžalovaných. Tresty se pohybovaly mezi 20 až 30 lety, výjimkou není ani doživotí. V květnu 1952 se uskutečnil proces s Karlem Průchou a spol. Tato skupina byla obviněna z toho, že od roku 1950 budovala protistátní síť, spolupracovala se zahraničím a připravovala se na obnovení skautské organizace po změně komunistického režimu. Výsledkem byly tresty odnětí svobody až do patnácti let.⁶⁹ To je samozřejmě jen zlomek z celkového množství procesů, uskutečněných se skautským hnutím.

Skauty může těšit skutečnost, že když se KSČ nepodařilo přetvořit JUNÁKA ke svému obrazu, musela skautskou organizaci rozpustit. Zničit skautské hnutí se jí však nikdy nepodařilo. Účast skautů v protikomunistickém odboji byla významná a oběti značné.⁷⁰

Skautské hnutí bylo ohrožováno po celou dobu jeho existence, snaha o jeho likvidaci byla více než zřejmá. Díky odvaze vždy se čelem postavit daným problémům a s hrdostí sobě vlastní nikdy úplně nezaniklo a mimo výslovně odbojovou činnost vychovávalo k demokracii a humanitním ideálům aspoň určité vybrané skupiny dětí a mladých lidí. Přestože byli skauti stíháni i v 60. letech, nepodařilo se vládnoucí komunistické straně jejich ilegální organizaci zcela zlikvidovat. Díky tomu se tuto organizaci podařilo po listopadu v roce 1989 rychle obnovit.⁷¹

---

⁶⁹ Lešánovský, c. d., s. 35-36.

⁷⁰ Kopt a kol., c. d., s. 5.

⁷¹ Petr Radosta, Protikomunistický odboj, Praha 1993, s. 80.

5. PŘEVADĚČI

Charakteristickým jevem, který byl úzce spojen s existencí komunistického režimu, byla emigrace. Rozumí se jí odchod značné části obyvatelstva, zejména z politických důvodů, za hranice státu.

Emigrace z poválečného Československa probíhala ve dvou vlnách. K první došlo hned po únoru 1948 a druhá následovala po srpnu 1968. Obě znamenaly odchod mnoha významných osobností z oblasti politiky, kultury a hospodářství, ale také tisíců lidí, jejichž osudy jsou dodnes většinou neznámé.

Důležitými pomocníky v jejich cestě za svobodou byli převaděči, kteří znali perfektně terén a uměli se dobře orientovat v okolí hranic.⁷² Přebaděče z velké části tvořili lidé, kteří v pohraničí měli svůj domov. Není výjimkou, že jako převaděči sloužili i příslušníci Pohraniční stráže. Neméně důležitými osobami, které pomáhali lidem přes hranice, byli skauti, kteří díky táborům uskutečněným v prostoru hranic měli téměř dokonalou znalost místního území.

Ovládnutím orgánů moci, hospodářského řízení a společenských organizací komunistická strana dosáhla toho, že se vzedmula vlna pokusů o emigraci. Zpráva Ministerstva vnitra pro Klementa Gottwalda v srpnu 1948 uváděla kolem 8000 emigrantů. Pavel Vaněk s odkazem na archiv ÚV KSČ uvedl, že do poloviny roku 1951 stoupl počet útěků za hranice nebo pokusů o útěk na 20 450 osob.⁷³ V letech 1948–1952 StB zaznamenala 43 612 uprchlíků, z nichž 10 719 bylo zadrženo při útěku, 759 při návratu a údajně 170 osob se vrátilo do Československa „dobrovolně“.⁷⁴

Mezi lidmi, kteří se pokoušeli po únoru 1948 přejít hranice z ČSR, převládali lidé mezi patnáctým a dvacátým rokem věku. Z toho vyplývá, že většinu z nich tvořila mládež, navštěvující vzdělávací zařízení a nekvalifikovaní pracovníci.⁷⁵

Základním předpokladem odchodu do exilu je bezesporu překročení státních hranic. Tento moment sehrál v životě exulantů klíčovou roli a pro

---

⁷² Slabotinský, c. d., s. 7-8.

⁷³ Pavel Vaněk, Pohraniční stráž a pokusy o přechod státní hranice v letech 1951–1955, Praha 2008, s. 20.

⁷⁴ Kaplan - Paleček, c. d., s. 118.

⁷⁵ Vaněk, c. d., s. 21.

většinu z nich byl nelehkou překážkou. Nikdo z nich ani netušil, kdy a zda se ještě vůbec někdy vrátí do Československa. Neznalost místních poměrů způsobovala po překročení hraniční čáry velké obtíže a nebezpečí. A toto nebezpečí po únorovém převratu v roce 1948 vzrůstalo úměrně tomu, jak komunistická státní moc proměňovala Československo v jedno velké území, obehnané ostnatým drátem, zajištěné minovými poli a hlídané ozbrojenými vojáky se cvičenými psy.⁷⁶

Většina přechodů státních hranic měla mnoho společných znaků. Probíhaly v malých skupinkách. Čím více lidí ve skupině bylo, tím více čelila skupina nebezpečí, že bude odhalena. Značná část přechodů se uskutečnila v noci za pomoci převaděče nebo člověka znalého místního prostředí. O útěku většinou nevěděli ani nejbližší příbuzní. Emigranti se jim tuto skutečnost snažili zatajit v domněnání, že je uchrání před StB. Že šlo o obecně mylnou představu, v rozhovoru doložil např. Josef Průcha: „*Jestli jsme mluvili o útěku s někým? Kdepak. Ne, já jsem si myslel, že když rodiče nebudou nic vědět, že je nemůžou potrestat, což ovšem byla chyba.*“⁷⁷

Významnou roli při odchodu do exilu hrály zejména v prvních letech po komunistickém převratu převaděčské skupiny, které využívaly svých znalostí pohraničí a s úspěchem pomáhaly osobám v odchodu přes hranice. Motivy jejich činnosti byly různé - od idealistických a zcela nezištných, až po snahu přijít k penězům a zlepšit si tak svoji materiální situaci. V každém případě však členové převaděčských skupin riskovali nejen vlastní svobodu, ale i život, a z valné většiny skončili v rukách Státní bezpečnosti a následně ve vězení. Ať za svoji činnost přijímali úplatu nebo ne, pomohli zahájit nový, svobodný život stovkám lidí, přičemž nad nimi samotnými se vznášel stín smrti nebo přinejmenším vězení.⁷⁸ Jednou z převaděčských skupin, které se podařilo převést přes hranice značný počet lidí a nekonala tak za účelem

---

⁷⁶ Slabotinský, c. d., s. 5.

⁷⁷ Rozhovor s Josefem Průchou (narozen 1925 v Praze), 15. 7. 2005, Toronto. In Veronika Počerová, *Ilegální přechod přes hranice po převratu v únoru 1948*. In Jakub Hodboď, Jan Goll, Václav Ulvr, *Neviditelné oběti komunismu*, Liberec 2006, s. 97.

⁷⁸ Slabotinský, c. d., s. 6

výdělku peněz, byla skautská organizace Lilka⁷⁹. Většina členů převaděčských skupin byla komunistickými orgány pozatýkána a odsouzena, často k dlouhodobým trestům odnětí svobody. Soud kladl odsouzeným za vinu převádění osob za hranice, čímž se měli podle tehdy platného zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky dopustit zločinu velezrady.⁸⁰

Objevili se tu pokusy, zejména bezprostředně po únoru 1948, přejít státní hranici bez pomoci převaděče. Jedním z těch, kteří úspěšně hranici překonali na vlastní pěst, byl např. Josef Průcha. Ten se rozhodl překonat státní hranici spolu s dvěma kamarády. Vlakem se dopravili do Sušice, odkud za pomoci kompasu pokračovali pěšky směr jihozápad. Josef Průcha v rozhovoru v roce 2005 uvedl: *„Měli jsme štěstí, tak brzo po převratu nebyl ještě hranice pořádně zabezpečené, takže to bylo celkem jednoduché. Nikdo nás nepotkal, nikdo nás nezastavil. Spali jsme v Sušici a pak jsme šli celý den pěšky. Dorazili jsme do vesnice, kde jsme ještě jednou přespali v nějaké chalupě a večer, pro zajímavost, jsme šli hrát volejbal s pohraniční stráží. Ráno jsme vyrazili. Měli jsme plán, vzali jsme košík, abychom v případě, že nás zatknou, mohli tvrdit, že jsme šli na houby. Nikdo nás nechytit. Všechno proběhlo, jak mělo.*⁸¹

Nejslavnějším takovým přechodem byl útěk bratří Mašínů. V roce 1953 se jejich pětičlenná skupinka⁸² rozhodla opustit Československo. Byli odhaleni a na území NDR pronásledováni téměř 20 000 příslušníky bezpečnostních složek. Dva členové skupinky Václav Švéda⁸³ a Zbyněk Janata⁸⁴ byli dopadeni

---

⁷⁹ Organizace, kterou založil Milan Havlín spolu s Jarýnem Hutařem. Organizace se původně měla věnovat vydávání protistátních letáků, avšak na základě zprávy o úspěšném útěku dřívějšího místopředsedy NS a ministra zdravotnictví Dr. Antonína Procházky s manželkou, je přiměla k rozhodnutí, věnovat se pomoci osobám při přechodech hranic. Celkem se této organizaci podařilo převést přes hranice asi 30 lidí. Činnost skupiny ustala po zatčení Jana Malinkoviče a Milana Havlína. Jakub Hodboď, Jan Goll, Václav Ulvr, Neviditelné oběti komunismu v zemi javorů, Liberec 2006., s. 94-95.

⁸⁰ Slabotinský, c. d., s. 8.

⁸¹ Rozhovor s Josefem Průchou (narozen 1925 v Praze) z 15. 7. 2005, Toronto. In Hodboď, Goll, Ulvr, c. d., s. 94.

⁸² Ctirad a Josef Mašínové, Milan Paumer, Václav Švéda, Zbyněk Janata.

⁸³ Václav Švéda (26. 4. 1921 – 2. 5. 1955) byl členem skupiny bratří Mašínů. Během odchodu skupiny za hranice byl postřelen a zatčen příslušníky Volkspolizei. Později byl předán do Československa, kde byl 1. února 1955 s Zbyňkem Janatou odsouzen k trestu smrti a v květnu téhož roku byl popraven v Praze na Pankráci.

a vydání do Československa, kde byli posléze popraveni. Bratři Mašínové⁸⁵ a poslední člen skupiny Milan Paumer⁸⁶ úspěšně dorazili do západního Berlína. V exilu v USA pak všichni vstoupili do americké armády se záměrem pokračovat v boji proti komunismu.⁸⁷

Na přechod státní hranice vzpomíná většina exulantů nejen jako na začátek nového života, ale také jako na okamžik nesmírně dobrodružný a riskantní. Po překročení hranic směřovaly první kroky emigrantů většinou do uprchlických táborů. Ani zde však nebyly podmínky pro většinu z nich přívětivé. Jak uvedl Bořivoj Čelovský: „*Dny v Arzenálu nebyly příliš radostné. Většinou jsem měl hlad, neboť přiděly byly podezřele malé. Pro mě to byla pořádně studená sprcha, když jsem v ráji, do kterého jsem uprchl, našel hlad a podezřívám jsem korupci. Trvalo hodně let, než jsem se smířil s tím, že i na těle demokratického zřízení rostou ošklivé bradavice.*“⁸⁸ Přitom odchod z tehdejšího Československa byl pro mnoho lidí jedinou možností, jak si zachránit život. Jiným zase nabízel možnost bojovat v demokratické cizině za obnovu volnosti republiky, další toužili po životě ve svobodné zemi nebo po vyšší životní úrovni.⁸⁹

Ilegální překonání státní hranice bylo nebezpečným již záhy po únoru 1948. Přesto považuji za vhodné poznamenat, že ti, kteří se rozhodli odejít bezprostředně po převratu, měli relativně větší šance na úspěch. Do zahraničí utíkala poměrně široká škála osob co do stránky sociální, profesní i věkové. Komunistický režim neprodleně po převratu nevěnoval emigrantům zvláštní pozornost. Ti, co se pokusili přejít státní hranici, mohli spoléhat na pomoc některých obyvatel v pohraničí, kteří se po únoru vlivem nesouhlasu s režimem, či proto, že se zde objevilo mnoho lidí dychtících po překročení hranic, zabývali převaděčstvím. Také jednotlivci z řad Finanční stráže, SNB

---

⁸⁴ Zbyněk Janata (1. 2. 1932 – 2. 5. 1955) byl členem skupiny bratří Mašíků. Během odchodu skupiny za hranice byl postřelen a zatčen příslušníky Volkspolizei. Později byl předán do Československa, kde byl 1. února 1955 s Václavem Švédou odsouzen k trestu smrti a v květnu téhož roku byl popraven v Praze na Pankráci.

⁸⁵ Ctirad (11. 8. 1930) a Josef (8. 3. 1932) Mašínové

⁸⁶ Milan Paumer (7. 4. 1931 v Kolíně) Po vypršení pětiletého závazku služby v armádě se usadil na Floridě, kde pracoval jako údržbář, dělník v leteckých opravách a taxikář. V roce 2001 se vrátil do Čech, kde se aktivně účastní politického dění.

⁸⁷ Vice in: Barbara Masin, Odkaz : pravdivý příběh bratří Mašíků, Praha 2005.

⁸⁸ Bořivoj Čelovský, Šel jsem svou cestou, Opava 1996, s. 73.

⁸⁹ Slabotinský, c. d., s. 5.

nebo dokonce pohraničních útvarů SNB se na převaděčských aktivitách podíleli.⁹⁰

Objevila se řada uprchlíků, která se s úspěchem, ať už ve skupině nebo individuálně, pokusila přejít státní hranici i bez kontaktu v pohraničí. Proto lze tvrdit, že úspěšnost přechodů byla pro uprchlíky větší než v následujících letech. Problémem bylo, že každé úspěšné převedení zvyšovalo riziko odhalení převaděčské činnosti. Navíc někteří z převedených se časem do Československa vraceli s nejrůznějším pověřením, a pokud byli zadrženi, získala Státní bezpečnost poznatky nejen o jejich aktuální činnosti, ale i o tom, jakým způsobem se dotyčný přes hranice dostal. Tím se podařilo StB po měsících či letech tyto aktivity příslušníků SNB a obyvatelstva odkrýt a úspěšnost nelegálních přechodů se snižovala.⁹¹

Za mezník první vlny emigrací by se dal považovat konec léta 1948, kdy za hranice odešli přední političtí představitelé nekomunistických stran. Příkladem takové emigrace byl odchod Petra Zenkla⁹² a Vladimíra Krajiny⁹³,

---

⁹⁰ Např. jeden z legendárních převaděčů Josef Hasil přezdívaný Král Šumavy. Po okupaci se přidal ke Sboru národní bezpečnosti, prošel školu SNB v Protivíně. V lednu 1948 začal sloužit u pohraničního útvaru Zvonková. V rozhovoru s Romanem Cílkem uvedl: „Lidé začali houfně prchat z republiky, měli k tomu nejrůznější důvody, nechtěli se nechat zadržovat do toho divného ráje, který jim byl slibován. A mezi námi se našlo pár takových, co jsme jim při těch útěcích pomáhali, protože jsme to považovali za svou lidskou povinnost. Nebrali jsme to jako zradu, za zradu jsme považovali naopak to, co Gottwald a jeho lidé provedli s touto zemí, která měla především všechny šance stát se slušnou prosperující částí Evropy. A nedivili jsme se tedy těm, co se rozhodli odejít. Bylo jich hodně. Na hranici začalo být živo.“ Hasil převáděl celé skupiny uprchlíků. Byl zatčen a odsouzen na 7 let. 9. 5. 1949 se mu podařilo uprchnout z uhelných dolů v Dolním Jiřetíně u Mostu, podařilo se mu dostat do Německa, kde podepsal spolupráci s americkou výzvědnou službou a stal se agentem- chodcem. Jeho úkoly byly hlavně zpravodajské. V roce 1953 se natrvalo usadil v Americe. V roce 1959 inspiroval jeho osud režiséra Karla Kachyňu k natočení filmu Král Šumavy. Roman Cílek, *Přejde vás smích aneb prokletí moci. 1948–1953: pohled do zákulisí politických zločinů*, Praha 2008.

⁹¹ Pavel Vaněk, *Pohraniční stráž a pokusy o přechod státní hranice v letech 1951–1955*, Praha 2008, s. 20–21.

⁹² Petr Zenkl byl český politik, předseda Národně socialistické strany (1945–1948), místopředseda čs. vlády (1946–1948), předseda exilové Rady svobodného Československa (1949–1974). O komunistickém únorovém puči byl pod nepřetržitým dozorem StB, přesto se mu v srpnu 1948 podařilo i s manželkou uprchnout na Západ. V následujících letech se stal hlavou československého politického exilu. Více in: Jaroslava Čečrdlová, Petr Zenkl. *Jeden z tvůrců československé demokracie*, Disertační práce, Ústí nad Labem 2009.

⁹³ Vladimír Krajina byl vědec a politik, generální sekretář České strany národně sociální. V září 1948 proběhl politický proces s tzv. Krajinovou kanceláří, ve kterém bylo souzeno 51 osob, převážně funkcionářů ČSNS. Ti byli obžalováni z toho, že pod vedení Vladimíra Krajiny vytvořili „vyzvědačskou kancelář“. Vykonstruovaný proces byl ale tehdy ještě špatně připraven a skončil propuštěním řady obžalovaných. V exilu se Krajina stal místopředsedou Rady svobodného Československa a také předsedou Čs. strany nacionální v exilu. Více in: Jiří Šolc, *Smrt přála*

členů národně socialistické strany. Od podzimu 1948 se v souvislosti s přestrukturováním společnosti⁹⁴ zformovaly další skupiny osob, které pro svůj nesouhlas s nastoleným režimem nebo kvůli nemožnosti věnovat se své dosavadní činnosti, řešili situaci pokusem o ilegální odchod do ciziny.⁹⁵

V době únorového uchopení moci komunisty platil poválečný stav, kdy se pohraniční služby účastnily souběžně Pohraniční útvary SNB a Finanční stráž (dále jen FS), doplňované v případě potřeby podle plánů ZPÚ (zajištění pohraničního území) vojenskými jednotkami. Pohraniční útvary SNB měly vrchní velitelství v Praze, označené jako SNB - útvar 9600. Velitelství podléhali tři pohraniční pluky SNB, které sídlily v Liberci, Plzni a Brně. Zákonem č. 275/1948 Sb. z 2. prosince 1948⁹⁶ byla s účinností od 1. ledna 1949 zrušena FS a její působnost v celním pohraničním pásmu přenesena na Pohraniční stráž (dále jen PS).⁹⁷

Základem PS byly příslušníci pohraničních útvarů SNB, naopak FS byla hodnocena jako politicky nespolehlivá, protože v jejich řadách bylo velké procento národních socialistů.⁹⁸ Úkolem PS bylo dle Martina Pulce střežit veškeré československé hranice. Celkový počet příslušníků PS byl stanoven na 18 000 osob.⁹⁹

V roce 1951 došlo k rozsáhlým změnám a byla zaváděna nová opatření. Pás při státní hranici měl ztížit její nezákonný přechod obyvatelům a současně eliminovat vstupování osob z území „nepřátelského“ státu. 11. července 1951 byl Národním shromážděním schválen zákon č. 69/1951 Sb. o ochraně státních hranic, který mimo to, že svěřil ochranu státní hranice do působnosti PS a vybavil ji pravomocemi vojska i bezpečnostních orgánů, dovolil ministru národní bezpečnosti stanovit, že vstup a pobyt na určité části území státu je

---

statečným. Osudy doc. Vladimíra Krajiny a jeho spolupracovníků v českém domácím odboji za druhé světové války, Praha 1995.

⁹⁴ Dochází k restrikcím, které dopadají na sociální skupiny plošně v souvislosti s aplikací sovětského modelu socialistické společnosti.

⁹⁵ Vaněk, c. d., s. 21.

⁹⁶ § 1 zákona: „Působnost, která přísluší v celním pohraničním pásmu finanční stráži, přechází, s výjimkou pomocné služby u celních úřadů, na Sbor národní bezpečnosti...“

⁹⁷ Vaněk, c. d., s. 25.

⁹⁸ Martin Pulec, Organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek. Seznamy osob usmrčených na státních hranicích 1948–1989, Praha 2006, s. 46.

⁹⁹ Pulec, c. d., s. 19.

zakázán nebo dovolen jen na zvláštní povolení¹⁰⁰. Další nařízení z 26. března 1948 prikazovalo vydat vyhlášku, která by s okamžitou platností zakázala všem osobám „z jakýchkoli důvodů zdržovati se v době od 20 hod. do 5 hod v pohraničním celním pásmu a to až do hloubky 5 km od hranic.“¹⁰¹

Rozhodujícím pro pohraniční režim v padesátých letech se nakonec stalo Ustanovení o pohraničním území, vydané 28. dubna 1951 ministrem národní bezpečnosti Ladislavem Kopřivou¹⁰². Tato směrnice se týkala pohraničních okresů Karlovarského, Plzeňského, Českobudějovického, Jihlavského, Brněnského a Bratislavského. Stala se finální fází při řešení otázky nedovolených přechodů hranic. Obyvatelstvo, které mělo při státní hranici trvalý pobyt, bylo v očích totalitní moci skupinou potenciálních uprchlíků, poskytovatelů přístřeší a převaděčů. V neposlední řadě padala v úvahu skutečnost, že se obyvatelé mohli stát informátory protivníka o pohraniční situaci.

Nové ve směrnici bylo, že s platností od 1. června 1951 zaváděla dvě oblasti: hraniční (dále jen HP) a zakázané pásmo (dále jen ZP). Vnitřní hranice ZP mohla zacházet až do vzdálenosti dva km od státní hranice. Do tohoto pásma nesměl nikdo vstupovat, natož v něm bydlet. Jediní, kdo měli povolen vstup na toto území, byli příslušníci PS, kteří tam konali službu. Lidé mohli dle tohoto předpisu výjimečně dostat propustku do ZP. Vstup byl povolen pouze od svítání do setmění jen v doprovodu PS. HP navazovalo na ZP a mělo sahat od státní hranice do vnitrozemí dva až šest km, na některých místech až dvanáct km. Občané, kteří měli v tomto pásmu trvalé bydliště, museli být Ministerstvem národní bezpečnosti prověřeni. Ti, co hodnocením prošli, pak měli dostat povolení k trvalému pobytu v HP. Ustanovení také důkladněji řešilo případy krátkodobého vstupu do HP z důvodu zaměstnání, pracovní

---

¹⁰⁰ Zákon o ochraně státních hranic č. 69/1951 Sb. § 10, odst. 1.

¹⁰¹ Vaněk, c. d., s. 57-58.

¹⁰² Ladislav Kopřiva byl od roku 1921 členem KSČ, od května 1950 v čele ministerstva národní bezpečnosti. Spolu s Osvaldem Závodským, Štefanem Raisem, Karlem Klosem a Karlem Švábem členem „Komise K“, která rozhodovala při organizování teroru a monstrprocesů o vynášení rozsudků smrti. Roku 1952 byl ve své funkci vystřídán Karolem Bacílkem. V dubnu 1963 byl v době rehabilitací v procesech odsouzených komunistů vyloučen z KSČ.

cesty, zemědělských prací, návštěvy příbuzných. V HP byla zcela zakázána rekreace a odstraněny orientační pomůcky.¹⁰³

Od počátku roku 1951 docházelo na státní hranici s SRN, Rakouskem, ale také s NDR postupně ke zřizování tzv. ženijně technického zařízení, určeného k zesílení ochrany a obrany státních hranic. Pro střežení hranic byli nejdůležitější příslušníci PS. Během padesátých let jim práci usnadňovalo právě ženijně technické opatření. Mělo za úkol tehdejšími „narušitelům“ státní hranice přechod ztížit nebo v lepším případě úplně znemožnit. Jako příklad slouží nástražná osvětlovadla, lesní průseky, kontrolní orný pás, drátěný zátaras, elektrifikace drátěného zátarasu, minování drátěného zátarasu, pozorovatelný apod.¹⁰⁴

Pro ochranu státních hranic se klíčovými staly hlídky, zpravidla dvoučlenné, vyzbrojené puškami a samopaly, doprovázené služebním psem. Úkolem PS bylo zastavit osobu, která se pokoušela o překročení státních hranic jakýmkoli způsobem. Příslušníci PS měli právo použít zbraň podle stanovených předpisů mj. proti osobě, která se nezastavila na vyzvání a pokračovala v útěku. Mnoho životů bylo ztraceno právě tímto způsobem. Řada životů byla rovněž zmařena i tím, že vystrašení pohraničníci stříleli proti siluetám bez vyzvání nebo souběžně s ním.¹⁰⁵ Použití zbraně kodifikoval až zákon o národní bezpečnosti z prosince 1948¹⁰⁶. Do té doby to byla záležitost směrnic ministerstva a počínání bylo zdůvodňováno potřebou zajistit vítězství revoluce, nově nastolenou moc a likvidaci jejích nepřátel.¹⁰⁷

Kromě toho, že příslušníci pohraničních útvarů SNB a později PS mohli uprchlíka zastavit jakýmkoli způsobem, hrozily zadrženým i poměrně kruté tresty, neboť špionáž a vlastizrada se vyskytovaly jako hlavní trestné činy v žalobách a rozhodnutích příslušných soudů. Vyplývalo to už z oficiálního výkladu ustanovení trestního zákona o nedovoleném opouštění republiky. Ten vycházel z konstruktu, že osoba, která uteče na Západ, je vždy podrobena výsledku cizí zpravodajskou službou. Protože se o této praxi všeobecně ví,

---

¹⁰³ Vaněk, c. d., s. 62.

¹⁰⁴ Vaněk, c. d., s. 67-96.

¹⁰⁵ Pulec, c. d., s. 109-110.

¹⁰⁶ Zákon č. 286/1948 Sb. ze dne 21. prosince 1948 o národní bezpečnosti, § 10.

¹⁰⁷ Vaněk, c. d., s. 20.

dopouští se občan pokusem o ilegální přechod hranice vědomě trestného činu, zpravidla se rovnajícimu vlezradě.¹⁰⁸

Vynalézavost Státní bezpečnosti neznala hranic. Vyskytly se tu i pokusy o přechod hranic, které vyprovokovala a „realizovala“ sama Státní bezpečnost. Děly se obvykle mimo území, kde probíhala činnost PS. Nejzávažnější, i co do obsahu obětí, byla akce Kameny. Státní bezpečnost, vytvořila falešné hranice se Západním Německem a její pracovníci nebo agenti převáděli přes tuto hranici vybrané osoby. Za ní je čekali ve fingovaných budovách důstojníci americké okupační armády a němečtí celníci. Ve skutečnosti se jednalo o převlečené pracovníky StB. Přivedené osoby jim pak nevědomě sdělovaly údaje o svých spolupracovnících i odpůrcích režimu, které doma znaly. Myšlenka akce Kameny se zrodila v ústředí politického zpravodajství a měla zarazit vzestup útěků do zahraničí. Přesné datum ukončení této provokace není známo. Pravděpodobně byla tato akce ukončena v polovině roku 1951.¹⁰⁹

Dle Martina Pulce ochrana státních hranic patří mezi práva suverénního státu. V případě Československa v letech 1948–1989 byl ilegální přechod hranic posuzován jako trestný čin proti bezpečnosti republiky. Občanům žijícím v tehdejším Československu byla upřena jedna ze základních lidských svobod. Na hranicích umírali lidé, kteří se snažili své svobody naplnit.¹¹⁰ Celkem na hranicích s Rakouskem, NDR, SRN v období od února 1948 do konce roku 1989 zemřelo 280 osob. Nejvíce z nich bylo zastřeleno, velký podíl neslo elektrické zařízení k ochraně hranic, utonutí, dopravní nehody, ale objevily se i případy sebevražd či sestřelení.¹¹¹

I přesto, že oběti byly značné, podařilo se za hranice dostat velké množství osob a zachránit řadu životů. Je zřejmé, že úloha převaděčů splnila svůj účel.

---

¹⁰⁸ Vaněk, c. d., s. 22.

¹⁰⁹ Kaplan - Paleček, c. d., s. 119.

¹¹⁰ Pulec, c. d., s. 109.

¹¹¹ Pulec, c. d., s. 172-173.

6. ILEGÁLNÍ LETÁKY

Ilegálně rozšiřované letáky a časopisy měly po převratu v únoru 1948 nemalý význam. Přispívaly k narušování cenzury a informovaly obyvatelstvo o existujícím protirežimním odporu. Jsou nesporným dokladem toho, že komunistický režim nebyl akceptován tehdejší veřejností naprosto jednoznačně. Nejvíce protikomunistických tiskovin se objevilo během prvních měsíců po únoru 1948. Veřejnost tímto způsobem projevovala svoji reakci na mnohé události roku 1948. Zejména samotný převrat, smrt Jana Masaryka, parlamentní volby, všesokolský slet, odchod prezidenta Edvarda Beneše z funkce a další. V létě 1949 se jak počet, tak šíření letáků, velmi rozmohly. Byl to důsledek hospodářských obtíží a růstu nespokojenosti obyvatel. Šíření vlivu ilegálních tiskovin bylo hlavní příčinou toho, proč se komunistické vedení rozhodlo k přísnému zákroku s výrobcí a šířiteli protistátních letáků a časopisů. Cílem komunistů bylo tvůrce letáků zastrašit, jejich činnost omezit či nejlépe, úplně odstranit.¹¹²

V prvních letech komunistického režimu se uskutečnila celá řada politických procesů s údajnými nebo skutečnými tvůrci a rozšiřovateli letáků. „Odměnou“ autorům byl nesnadný životní osud a tresty odnětí svobody. Vynesené tresty se pohybovaly nejčastěji od šesti do deseti let odnětí svobody.¹¹³

Protistátní letáky plnily v tzv. zakladatelském období režimu (1948–1954) důležitý úkol. Mařily informační monopol, který zavedla komunistická strana ihned po převzetí moci v únoru 1948. Vedle poslechu zahraničního rozhlasu byly často letáky a ilegální tiskoviny jediným zdrojem informací občanů o událostech zcela zamlčovaných nebo překrucovaných komunistickou mocí. Okruh těch, kteří se přímo setkávali s letáky a ilegálními tiskovinami byl sice malý, ale značný vliv na jeho rozšíření mělo ústní podání, tzv. šeptaná propaganda.¹¹⁴

---

¹¹² Karel Kaplan - Jana Váchová, Letáky 1948- Dokumenty o perzekuci a odporu. Svazek 9, Praha 1994, s. 8.

¹¹³ Karel Kaplan - Jana Váchová, Protistátní letáky a jiné formy odporu v roce 1948, Praha 1994, s. 7-8.

¹¹⁴ Kaplan - Váchová, Letáky 1948, s. 7.

Tvůrci protistátních letáků používali při jejich výrobě různorodé technologie, které odpovídaly tehdejšímu možностям. Některé letáky se psaly ručně, autoři je mnohdy doplňovali i vlastními kresbami. Největší počet letáků byl však vyroben opisem na psacím stroji nebo rozmnožením na cyklostylu. Většina skutečných autorů letáků není dosud známa. Část z nich se stala obětí politických procesů.¹¹⁵

Zvláštním případem jsou letáky a tiskoviny, které fungovaly jako záminka Státní bezpečnosti k zákrokům proti skupinám odporu nebo proti jednotlivcům. Těchto letáků výrazně přibýlo v roce 1949, kdy některé letáky a tiskoviny dokonce Státní bezpečnost sama vyráběla a rozšiřovala. Důvodem vydávání těchto tiskovin bylo umělé sestavování protistátních skupin a forem odporu v rámci organizované provokace Státní bezpečnosti.¹¹⁶

Rozšiřované letáky a tiskoviny lze pro snazší orientaci rozčlenit do tří skupin. Do první skupiny patřily ty, jejichž motivem byla odezva na komunistický monopol informací. Autoři těchto letáků se snažili sdělovat občanům zprávy o událostech, o kterých oficiální tisk mlčel nebo informoval lživě. Šlo například o již zmiňované rozšiřování Benešových projevů, článků západních novin, zpráv o okolnostech smrti Jana Masaryka apod. Druhou skupinu tvořili ty, v nichž tvůrci dávali najevo svoji nechuť ke komunistické moci a vyzývali k odboji proti ní. Do třetí skupiny patřily tiskoviny vyrobené a rozšiřované Státní bezpečností, tedy tiskoviny provokační.¹¹⁷

Politické procesy s autory a rozšiřovateli ilegálních tiskovin měly za úkol upevnit informační monopol komunistů a umlčet rostoucí projevy nespokojenosti obyvatel s komunistickým režimem. Dle Karla Kaplana téměř dvě třetiny odsouzených tvořili mladí lidé ve věku od 18 do 20 let. Byl to důsledek jak jejich aktivity, tak záměru policie postihnout především mládež, v jejíž řadách nacházela kritika a odpor vůči režimu příznivou půdu. Dílčí údaje naznačují, že mezi oběťmi dominovali studenti a úředníci.¹¹⁸

---

¹¹⁵ Kaplan - Váchová, Letáky 1948, s. 8.

¹¹⁶ Karel Kaplan - Jana Váchová, Letáky 1949. Dokumenty o perzekuci a odporu. Svazek 11, Praha 1994, s. 7.

¹¹⁷ Karel Kaplan, Nekrvavá revoluce, Praha 1993, s. 253-255.

¹¹⁸ Tamtéž.

Přesný počet odhalených a odsouzených šířitelů letáků není dosud znám. Tehdejší tisk zaznamenal během září roku 1948 108 a v říjnu 1948 80 případů potrestaných za výrobu a šíření ilegálních tiskovin. Ojediněle se procesy podle Karla Kaplana konaly ještě v roce 1949, a dokonce i v roce 1950.¹¹⁹ Toto Kaplanovo tvrzení ovšem vyvrací ve své diplomové práci Barbora Mládková, která během badání zjistila, že na základě dochovaných archivních materiálů bylo před Krajským soudem v Liberci v letech 1953–1954 řešeno celkem 10 případů této trestné činnosti. Devět případů z deseti bylo projednáváno před Krajským soudem v Liberci v roce 1954.¹²⁰

---

¹¹⁹ Karel Kaplan, *Nekrvavá revoluce*, Praha 1993, s. 253-255.

¹²⁰ Barbora Mládková, *Politické procesy při Krajském soudu v Liberci v letech 1953–1954*, Diplomová práce, Liberec 2005, s. 170-175.

7. PROTISTÁTNÍ SKUPINA „ZA PRAVDU“¹²¹

7.1 „Za pravdu“

Jedním z politických procesů s autory a rozšiřovateli protistátních tiskovin byl i proces s ilegální organizací „Za pravdu“. Na počátku roku 1949 vznikl ilegální protikomunistický časopis, který jeho autoři¹²² nazvaly „Za pravdu“. V rozhovoru s Janem Lukešem Karel Pecka¹²³ uvedl: „*Domluvili jsme se, že zkusíme dělat časopis, který bude zaměřen proti tvrdě prosazovanému postupu komunistů.*“¹²⁴ Stejný název nesla i odbojová skupina, která byla kolem tohoto časopisu vytvořena. Činnost celé skupiny trvala přibližně půl roku, pak byla odhalena Státní bezpečností. Během působení skupiny byla vydána dvě čísla časopisu. První číslo¹²⁵ bylo vyhotoveno v lednu 1949 a druhé číslo¹²⁶ s podtitulem: *Časopis pro politiku a kulturu* vydáno v únoru 1949. Zvolený podtitul celkem vhodně vyjadřoval zaměření časopisu, přinášel nejen politické komentáře a emotivní výzvy k odporu proti poúnorovému režimu, ale také například ironicky laděné filmové a literární recenze. Vyznění všech článků bylo ovšem stejné. Autoři chtěli odhalit totalitní režim, zesměšňovali plánovanou rudou propagandu, zahraniční neúspěchy Sovětského svazu a jízlivě interpretovali projevy nových mocipánů.¹²⁷

Myšlenka založit protikomunistický časopis jako prvního napadla Karla Pecku. Ivan Mánek v rozhovoru v roce 2009 uvedl: „*Karel Pecka chtěl studovat v Praze žurnalistiku, ale na vysokou školu ho nevzali vzhledem k tomu, že jeho otec byl pro své smýšlení komunisty vyhozen z práce. Rozhořčený Pecka se se*

---

¹²¹ V této část práce vycházím především z archivních dokumentů uložených v ABS (Rozsudek. Jménem republiky Or I 1315/49, Trestního oznámení č. j. 11124/26503/49 ze dne 24. 9. 1949 a zejména z výpovědi Karla Pecky ze dne 6. 12. 1949 v Českých Budějovicích)

¹²² Karel Pecka, František Sádek, Antonín Řežáb, Vladimír Valenta.

¹²³ Karel Pecka (6. 12. 1928 – 13. 3. 1997), Zakladatel ilegální skupiny „Za pravdu“. Zatčen StB 25. května 1949, podmíněčně propuštěn v prosinci 1959. Po svém propuštění pracoval jako jevištní technik v Národním Divadle. Od roku 1965 působil jako spisovatel na volné noze. Především prozaik. Mezi jeho díla patří např. *Štěpení*, 1974, *Motáky nezvěstnému*, 1980, *Malostranské humoresky*, 1985.

¹²⁴ Jan Lukeš, *Hry doopravdy. Rozhovory s Karlem Peckou*, Praha 1998, s. 48.

¹²⁵ Viz příloha č.: 15.

¹²⁶ Viz příloha č.: 16.

¹²⁷ BLAŽEK, Petr. Podkopávej ze všech sil dnešní režim. *Paměť a Dějiny*. 2007, č. 1, s. 134-161. Dostupný z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0701-134-161.pdf>>.

svými přáteli z Prahy, Antonínem Řežábem, Františkem Sádkem, rozhodli založit skupinu „Za pravdu“, jejímž úkolem mělo být vydávání ilegálního časopisu, který by národ informoval o potlačování lidských práv nastolené totality. Jiné ambice v odbojové činnosti tato skupina neměla a zcela se chtěla oprostit od jakéhokoliv násilí v podobě sabotáží, vyhrožování a ozbrojených akcí.“¹²⁸

Počátky vydávání časopisu popsal Karel Pecka takto: „Dali jsme dohromady první číslo, časopis nazvali Za pravdu, vytiskli na cyklostylu asi v sedmdesáti kusech, a pak jsme exempláře házeli do schránek, posílali známým. Když uvážíme nedávný samizdat, nebylo to tak malé množství. Udělali jsme jedno číslo, druhé a mezitím jsem pracoval v Tesle jako úředník, vyplňoval jsem ručně kartičky k rozhlasovým přijímačům, které tam vyráběli. Nějak jsem se, musel živit, a protože jsem počítal s odchodem za hranice, hodilo se mi přes zimu cokoli.“¹²⁹

V dubnu 1949 zapojil Karel Pecka do činnosti skupiny „Za pravdu“ svého známého z 10. skautského oddílu Františka Zahrádku z Českých Budějovic. Karel Pecka v knize Karla Lešanovského uvedl: „Se skautingem jsem přišel do styku už koncem války a vydržel jsem to s ním až do osmačtyřicátého roku, dokonce jsem to dotáhl až na vedoucího oddílu. Já jsem dost senzitivní a pro mě to bylo ohromné údobí. Po válce, kdy jsem se dostal do oddílu, byli vedoucími staří předváleční skauti a třeba náš tábor v roce 1945, to byly opravdu zážitky. Tam nás naučili, že se nemá lhát, že silnější chrání slabšího, že si musíte umět poručit - třeba celý den nebudete jíst. Jenže pak přišla tahle doba a vy, když jste nelhal, tak jste dostal 11 let, to byla druhá stránka věci. Nevím, jak to se skautingem vypadá dnes, jestli jsou tam lidé, kteří jsou schopni mladé lidi tímto směrem ovlivnit, to by bylo nesmírně cenné. Procítěné a pochopené základy skautingu provázely pak i ty špatné doby. Ono to není ve skautingu přímo akcentováno, ale v něm je obrovský optimistický náboj. Není v něm negace, všechno je složeno s pozitivních představ: buď na sebe přísný, ovládej se, nemluv sprostě.“¹³⁰

¹²⁸ Rozhovor s Ivanem Mánkem, 12. 9. 2009, v Českých Budějovicích.

¹²⁹ Lukeš, c. d., s. 48.

¹³⁰ Lešanovský, c. d., s. 92.

František Zahrádka již v té době převáděl přes hranice osoby, které se nehodlali smířit s nastoleným totalitním režimem. Na žádost Karla Pecky odjel František Zahrádka do Prahy, kde se seznámil s Františkem Sádkiem¹³¹. Cílem Zahrádkova pobytu v Praze bylo získat informace o činnosti skupiny „Za pravdu“. Po svém návratu začal v Českých Budějovicích vytvářet odnož pražské skupiny „Za pravdu“ organizaci nazvanou „Pavel“. Českobudějovická skupina se stejně jako skupina pražská zaměřila především na tisknutí a rozšiřování protistátních letáků.

7.2 Obvinění a zatčení

Karel Pecka i během odbojové činnosti skupiny nepřestal plánovat svůj odchod za hranice. V rozhovoru uvedl: *„Moje úvaha plynula z přesvědčení, že režim nevydrží. To byla obecná mylná úvaha, že se režim za rok, za dva zhroutí.“*¹³² Přechod přes hranice se měl uskutečnit na konci března roku 1949 za pomoci převaděče Miloslava Cettla¹³³, tchána Františka Sádka. Ve skutečnosti šlo o muže s velmi pohnutou minulostí¹³⁴ a údajně jeho zaviněním byl Karel Pecka 25. května 1949 zadržen StB. Na smluveném místě na tachovském nádraží na něho místo převaděče Miloslava Cettla čekali příslušníci tamního oddělení StB. V rozhovoru s Janem Lukešem Karel Pecka uvedl: *„Převaděč, aby si zachoval volné ruce, prostě bezpečnosti vždycky někoho pustil. Někoho bezvýznamného, z něhož neměl například žádné peníze. Dalo se to poznat už z toho, že když jsem měl po osobní prohlídce a po prohlídce zavazadla, začali mi sami říkat, odkud jdu, kdo mi dal informace. Prostě údaje, které od nikoho jiného než od něj získat nemohli. Věděli, s kým*

---

¹³¹ Františku Zahrádkovi byl František Sádek znám pod přezdívkou „Běďa“.

¹³² Lukeš, c. d., s. 48.

¹³³ Znám pod jmény Miloš Cettl, Zettl, Novák.

¹³⁴ Miloslav Cettl byl důstojníkem československé armády. Po odchodu z armády pracoval jako redaktor. V roce 1936 byl vyšetřován pro podvody. V dubnu 1936 vydal vlastním nákladem spisek *Zánik Československa a jeho vojensko-politické příčiny*, kde se přihlásil ke kritice bývalého prezidenta Edvarda Beneše a k proněmecké politice. Po válce byl obviněn z konfidentství pro gestapo. V květnu 1945 odešel z Československa, v zahraničí měl údajně spolupracovat s bývalým armádním generálem Lvem Prchalou. V roce 1947 se vrátil do Prahy a začal patrně spolupracovat se Státní bezpečností. Na konci čtyřicátých let zmizel za nejasných okolností a v roce 1950 byl prohlášen za nezvěstného. BLAŽEK, Petr. Podkopávej ze všech sil dnešní režim. *Paměť a Dějiny*. 2007, č. 1, s. 134-161. Dostupný z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0701-134-161.pdf>>.

*jsem jednal, a přes určité rozpory v tom, co jsem od nich slyšel, jsem pochopil, že je to prohrané.*¹³⁵ Přitěžující okolností bylo nalezení několika výtisků časopisu „Za pravdu“. Postupně se StB podařilo krutými výslechy zjistit o jeho úmyslu emigrovat za hranice a byl donucen doznat jména dvou členů pražské skupiny. K výsledkům Karel Pecka uvedl: *„Jak můžete vzdorovat, když máte svázané ruce, sedíte nahý na židli a kolem vás krouží čtyři, pět chlapů a vy nevíte, odkud přiletí rána? Neexistuje žádný vzdor, leč prostě nemluvit. Člověk volil menší zlo a po pár hodinách přiznal aspoň něco, v nejistotě ovšem, zda to bude stačit.*“¹³⁶

Vladimíra Valentu, který byl také souzen ve stejném procesu, Karel Pecka údajně neznal, před zatčením ho viděl pouze jednou. Věděl, že je v kontaktu s Františkem Sádka. O společné činnosti Sádka a Valenty ale neměl tušení. Podle Jana Lukeše měl Pecka prostřednictvím spoluvězně, který byl v červnu 1949 propuštěn na svobodu, varovat Františka Sádka, Antonína Řežába a Vladimíra Valentu. Pecka předpokládal, že v době, kdy byl donucen prozradit jejich jména StB, budou uvedení již dávno za hranicemi. Bohužel ani jeden z členů ilegální skupiny nebral varování vážně a tak došlo k jejich zatčení.¹³⁷

11. července 1949 došlo k zatčení Františka Sádka. Poté byl dne 16. srpna 1949 zatčen Antonín Řežáb a tři dny nato byl zadržen Vladimír Valenta. Důvodem k jeho zatčení byla údajně výpověď Františka Sádka. Valenta se ke své spolupráci se skupinou nikdy nepřiznal a byl odsouzen pouze proto, že „soud nabyt přesvědčení“ o jeho vině.¹³⁸

Karel Pecka, František Sádek a Antonín Řežáb byli obžalováni ze zločinu velezrady, sdružování proti státu, pobuřování proti republice, čehož se dopustili tím, že byli členy ilegální protistátní organizace „Za pravdu“, s úmyslem podvracet samostatnost, územní celistvost a lidově demokratické zřízení ČSR.¹³⁹

---

¹³⁵ Lukeš, c. d., s. 50.

¹³⁶ Lukeš, c. d., s. 52.

¹³⁷ Lukeš, c. d., s. 57-58.

¹³⁸ Lukeš, c. d., s. 59.

¹³⁹ ABS, V-20 ČB, Trestní oznámení čís. jed. 11124/28503/49.

Nelze s jistotou tvrdit, jaké bylo spojení mezi zatýkáním pražského okruhu kolem Karla Pecky a ilegální skupiny „Pavel“ v Českých Budějovicích v čele s Františkem Zahrádkou. Jeho jméno, jako adresa „Pavla“, snad poprvé zaznělo 13. srpna 1949 při výslechu Antonína Řežába. Zda tato informace odstartovala zatýkání v Českých Budějovicích je nejasné.¹⁴⁰ Dle Františka Zahrádky došlo k oddělení procesů na základě toho, že kromě Karla Pecky ani jeden z členů pražské skupiny netušil, k jaké činnosti přesně v Českých Budějovicích dochází.¹⁴¹

7.3 Proces a rozsudek

Soud se skupinou Karla Pecky se konal 2. listopadu 1949 před Státním soudem v Praze. Předsedou senátu byl Rugero Ritt¹⁴². Obžalovaní byli shledáni vinnými z toho, že se v době od ledna do května 1949 v Praze scházeli s cílem zničit a rozvrátit lidově demokratické zřízení, společenskou a hospodářskou soustavu republiky. Za zločin velezrady¹⁴³ byli Karel Pecka a Antonín Řežáb odsouzeni k jedenácti letům trestu odnětí svobody.¹⁴⁴ Přitěžující okolností pro Antonína Řežába byla jeho příslušnost k Československé straně lidové, kdy jeho potrestání mělo i demonstrativní charakter.

V rozhovoru s Janem Lukešem Karel Pecka uvedl: *„K soudnímu přelíčení jsem šel s nadějí, že nepadne trest smrti. Byl jsem obviněn z velezrady a za tu mohl provaz být. To znamená, že jdete k soudu, s nejistotou, co se tam vlastně odehraje. Pořád totiž panovala představa, že režim nemůže vydržet. Celá Pankrác žila myšlenkou jen nedostat provaz. Doživotí-výborné.“*¹⁴⁵

---

¹⁴⁰ Blažek, s. 134-161.

¹⁴¹ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

¹⁴² Rugero Ritt působil jako soudce Státního soudu v Praze v letech 1950–1951, z důvodu nespokojenosti s StB byl z této funkce odvolán. Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I., ÚDV Praha 2003, s. 16, 127, 181, 320.

¹⁴³ Dle § 1 odst. c), odst. 2 zákona č. 231/1948 Sb.

¹⁴⁴ ABS, Rozsudek. Jménem republiky Or I 1315/49.

¹⁴⁵ Lukeš, c. d., s. 60.

K dvanácti letům trestu žaláře byl odsouzen František Sádek¹⁴⁶ i Vladimír Valenta¹⁴⁷. Příčina tak tvrdého potrestání byla v rozsudku zdůvodněna společenskou nebezpečností jejich konání vzhledem k jejich vzdělání a veřejnému postavení. Sádek pracoval jako režisér, Valenta byl scénáristou. Navíc oba dosáhli vysokoškolského vzdělání. Dle mínění soudu byl tedy jejich případný vliv na společenské dění významný a vzhledem k funkcím, které zastávali a vzhledem k dosaženému vzdělání, o to nebezpečnější.¹⁴⁸ Mimo tresty odnětí svobody byli všichni odsouzeni také k peněžitě pokutě 15000 Kčs¹⁴⁹. Kromě Antonína Řežába, u kterého došlo ke konfiskaci poloviny majetku, byl ostatním zkonfiskován majetek celý.¹⁵⁰ U všech odsouzených došlo ke ztrátě občanských práv po dobu 5 let.¹⁵¹

Proti rozsudku se odvolal pouze Vladimír Valenta a František Sádek. Jednání bylo veřejné. Byli přítomni i členové rodiny a známí.¹⁵² Karel Pecka uvedl: „*Bylo to moje první setkání s rodinou od zatčení. Do té doby náš styk zprostředkovávaly jen balíčky od rodičů a od mé přítelkyně.*“¹⁵³

Je zajímavé, že Karel Pecka, František Sádek a Antonín Řežáb v podstatě před Státním soudem doznali to, z čeho byli obviněni. Oproti nim však Vladimír Valenta po celou dobu vyšetřování i procesu odmítal, že je autorem letáků „Američanům“¹⁵⁴ a „Znovuzrozený Goebbels“¹⁵⁵. Usvědčen byl pouze na základě výpovědí Františka Sádka a zejména Karla Pecky.¹⁵⁶ K výše uvedenému je ovšem nutno dodat, co uvedl v rozhovoru s Janem Lukešem Karel Pecka: „*Já jsem podle dikce poznal, které články v časopisu psal Valenta, a potom to při přelíčení vypadalo až komicky: jmenován byl vždycky ten který článek a o co v něm jde, a za každý, který napsal Valenta, jsem vstával já, takže to pomalu vypadalo, že jsem časopis snad celý psal sám. Bylo*

---

¹⁴⁶ František Sádek vystudoval právnickou fakultu, filmový režisér, komedie Parohy (1947) a Červená ještěrka (1948).

¹⁴⁷ Vladimír Valenta filmový scénárista autor námětu filmu Svědomí (1948).

¹⁴⁸ ABS, Rozsudek. Jménem republiky Or I 1315/49.

¹⁴⁹ Podle § 47 zákona č. 231/1948 Sb.

¹⁵⁰ Podle § 48 zákona č. 231/1948 Sb.

¹⁵¹ Podle § 52 zákona č. 231/1948 Sb.

¹⁵² Karel Pecka, Motáky nezvěstnému, Brno 1990, s. 28.

¹⁵³ Lukeš, c. d., s. 61.

¹⁵⁴ Viz příloha č.: 18.

¹⁵⁵ Viz příloha č.: 15.

¹⁵⁶ ABS, Rozsudek. Jménem republiky Or I 1315/49.

to groteskní. Bral jsem jeho „vinu“ na sebe, protože jsem si myslel, že ho pak nebudou moci odsoudit. Spadl do toho pro mne záhadným způsobem, a tak jsem si řekl, že když už já se z toho nevymotám, ať aspoň on se zachrání.“ Když si vezmete text rozsudku, je to výsměch vší spravedlnosti.¹⁵⁷ Z tohoto vyplývá, že Karel Pecka popíral, že by v samotném procesu svědčil proti Valentovi, a že by ten byl na základě jeho výpovědi usvědčen z autorství článků.

V Motácích nezvěstnému Karel Pecka napsal: Z počátku s údivem, později se stupňovaných rozladěním naslouchal jsem výpovědi Antonína Řežába, v níž Řežáb odvolal své doznání z vyšetřovací vazby, popřel svou účast na vydávání časopisu, autorství textů, článků a letáků a hodil všechno chladnokrevně na ostatní tři spoluobžalované. Za sebe jsem mu nic nevyčítal, přiznal jsem se k tomu, co jsem dělal, a o jeden článek víc nebo méně, to už nepadalo na váhu. Nebo, přesněji vzato, nemělo by mít takovou váhu, aby mě odsoudili k smrti, jinak mi připadalo dost lhostejné, jestli mi dají patnáct let nebo pětadvacet. Horší bylo, že Řežábova výpověď položila Vladimíra Valentu, který měl, jak se mu zdálo, značnou naději na osvobozující rozsudek.“¹⁵⁸ Je otázkou, kdo z výše uvedených Valentu svým svědectvím před soudem usvědčil z autorství letáků. Skutečnost je ovšem taková, že Valenta byl odsouzen.

Odvolání proti rozsudku Státního soudu podal pouze Vladimír Valenta a František Sádek. Karel Pecka s Antonínem Řežábem se rozhodli svůj trest přijmout a proti rozsudku Státního soudu se neodvolávat.

Po skončení soudu si Karel Pecka údajně uvědomil, že má za sebou nejhorší etapu, která započala zatčením a skončila soudem. Po všech výsleších, mučení, transportech a nejistotách dalšího vývoje, po pobytu ve vyšetřovacích a soudních vazbách si od soudu odnesl příděl „pouhých“ 11 let, což koneckonců bylo lepší než 25 let nebo trest smrti.¹⁵⁹

Dne 8. září 1950 se konal nový soud, který projednával odvolání odsouzených a Státní prokuratury. Dospěl v podstatě ke stejnému výsledku,

---

¹⁵⁷ Lukeš, c. d., s. 62.

¹⁵⁸ Pecka, c. d., s. 26.

¹⁵⁹ Pecka, c. d., s. 29-30.

lišil se pouze v jediném. Antonínu Řežábovi byl zkonfiskován majetek celý.¹⁶⁰ Výsledek odvolacího řízení jen potvrzuje tezi, že odvolací proces neznamenal snížení trestu, ale ve většině případů jeho navýšení či zpřísnění.

Na svobodu se po 7 letech podíval jako první z odsouzených Vladimír Valenta. Na základě usnesení Krajského soudu v Praze byl zcela pro nedostatek důkazů zproštěn obžaloby. Soudní přelíčení se konalo 29. března 1956 a v jeho prospěch svědčil jak Karel Pecka, tak především František Sádek. 26. dubna 1956 byl podmíněčně propuštěn František Sádek. Žádost o obnovu soudního řízení podali v březnu 1959 ke Krajskému soudu v Praze také otcové Karla Pecky a Antonína Řežába. Shledali se však se zápornou odpovědí. I přes to, že k obnově soudu nedošlo, byli po několika měsících oba odsouzení propuštěni na svobodu. Karel Pecka byl podmíněčně propuštěn 3. prosince 1959 a Antonín Řežáb a 6 měsíců později na základě amnestie prezidenta republiky Antonína Novotného.¹⁶¹

Dochované ilegální tiskoviny jsou jasným důkazem toho, že totalitní režim nebyl celou tehdejší veřejností přijímán. I pod hrozbou trestu odnětí svobody se tu našli jedinci, mnohdy z řad mládeže a inteligence, kteří se nebáli veřejně projevit svůj nesouhlas a odpor vůči komunistickému režimu, v domněnku, že tento stav nemůže trvat dlouho. Trval 40 let, což rozhodně vyvrátilo jejich očekávání.

7.4 Rekonstrukce případu¹⁶²

V lednu 1949 se Karel Pecka dohodl s Antonínem Řežábem na vydávání ilegálního časopisu, který nazvali „Za pravdu“. První číslo rozmnožil na cyklostylu v kanceláři lidové strany v Košířích Antonín Řežáb. Vytiskl ho zhruba v 35 kusech. Úkolem Karla Pecky bylo časopis rozšířit po domech v Praze.

---

¹⁶⁰ Blažek, s. 134-161.

¹⁶¹ Blažek, s. 134-161.

¹⁶² Rekonstrukce vychází zejména z archivních dokumentů uložených v osobním archivu Františka Zahrádky (Rozsudek. Jménem republiky. Or I 1315/49).

V únoru 1949 vydali číslo druhé, přibližně ve stejném počtu. Mimo nich do tohoto čísla přispěl svým článkem, který kritizoval film „Mladá garda“¹⁶³ také František Sádek. Sádek byl rovněž považován za autora letáku Američanům¹⁶⁴, který opět rozmnožil Řežáb zhruba v 50 kusech a připojil jako přílohu ke druhému číslu. Toto číslo však po Praze rozšířeno nebylo, ale údajně ho Pecka odvezl do Českých Budějovic a rozšiřovali ho v Českých Budějovicích.

V době vydání druhého čísla byl již Karel Pecka definitivně rozhodnut odejít za hranice. Sádek s Řežábem ho pověřili důležitým úkolem. Měl v zahraničí zjistit, jak se politicky dělí československé odbojové skupiny v zahraničí, jaké stanovisko ke svářícím se politickým stranám zaujímá tzv. Rada svobodného Československa¹⁶⁵, jaké stanovisko zaujímá tato instituce k příštímu uspořádání Evropy a v případě, kdyby toto stanovisko nesouhlasilo se stanoviskem skupiny, bojovat i proti národní radě a konečně informovat se v zahraničí o evropské situaci.

Úkoly v zahraničí, kterými byl Pecka pověřen, se pravděpodobně staly hlavním důvodem pro tresty ve výši 11 až 12 let. V rozsudku je uvedeno: *„Třebaže obsah letáku nebádající Američany k přímému potrestání amerických vedoucích komunistů v nedávném procesu i obsah ilegálního časopisu vyzývající k boji proti současnému režimu u nás a zesměšňující vedoucí státní představitele, sám o sobě by nenaplňoval skutkovou podstatu zločinu podle § 1 zákona č. 231/1948 Sb., jest přeci dostatečným důkazem nenávistného postoje obžalovaných k současnému režimu. Jest současně i vysvětlením další činnosti obžalovaných i důkazem o subjektivní stránce jejich viny na zločinu podle § 1 odst. 1, lit. c) odst. 2 cit. zák. Naplnění skutkové podstaty právě jmenovaného zločinu po stránce objektivní spatřuje soud v tom, že se všichni obžalovaní spolčili k tomuto cíli, aby Karel Pecka navázal styk s čs. Národní radou,*

---

¹⁶³ Sovětský dvoudílný válečný film natočený v roce 1948 podle románu Alexandra Fadějeva. Režie Sergej Gerasimov. Děj filmu vypráví o odbojové organizaci mladých komunistů s názvem Mladá Garda, která za 2. Světové války v roce 1942 bojovala proti nacistům v ukrajinském městě Krasnodon.

¹⁶⁴ Později vyšlo najevo, že František Sádek není autorem letáku „Američanů,“ a článku kritizující film „Mladá garda.“ Autorem je Vladimír Valenta, který se s Karlem Peckou a Antonínem Řežábem vůbec nestýkal, o činnosti skupiny ho údajně informoval František Sádek.

¹⁶⁵ Rada svobodného Československa byla organizace zastupující československý exil po komunistickém převratu v Praze v únoru 1948. Jejím cílem bylo získat zpět nezávislost Československa a obnovit v něm demokracii. Jejími představiteli byl např. Petr Zenkl, Ferdinand Peroutka, Josef Černý. Rozpadla se v roce 1967.

*kterou jest pokládat za exponenta cizí moci. Uvedeným spolčením jest zcela naplněna skutková podstata zločinu velezrady“.*¹⁶⁶

Zatčením Karla Pecky v květnu 1949 činnost skupiny v Praze prakticky ustává. Ve své činnosti však nadále pokračuje skupina českobudějovická, v jejímž čele stanul František Zahradka.

---

¹⁶⁶ ABS, Rozsudek. Jménem republiky, Or I 1315/49.

8. POLITICKÝ PROCES „ZAHŘÁDKA A SPOL.“

Skauting se od samého počátku setkával v českých zemích s ohlasem široké veřejnosti. Důvodem bylo jasné formulování cílů tohoto hnutí v podobě rozvoje osobnosti každého člena, v ideály svobody, demokracie, života v souladu s přírodou a to v rámci jednoho organizovaného celku. V poúnorovém uspořádání poměrů v československé společnosti se myšlenky skautského hnutí dostaly do rozporu s nastupujícím totalitním režimem. V 50. letech se uskutečnila řada politických procesů, kdy se na straně obžalovaných ocitli členové skautských oddílů. Jedním z těchto politických procesů se skauty je proces s protistátní skupinou z Českých Budějovic a okolí z konce roku 1949.

V průběhu léta 1949 byla z českobudějovických skautů vytvořena odbojová skupina, jejíž působnost zasahovala převážně do jihočeského regionu a svou činností se snažila situaci v Československu změnit. Samotná činnost této skupiny, vzhledem k propracovanému bezpečnostnímu aparátu státních složek, neměla dlouhého trvání a již během podzimu 1949 byla většina jejích členů pozatýkána. Soudní přelíčení s členy této skupiny se konalo před Státním soudem v Praze na Pankráci ve dnech 8. až 9. prosince 1949. Tento proces byl označen jako „Zahrádka a spol.“¹⁶⁷ Členové této odbojové skupiny, která nesla název „Pavel“¹⁶⁸, měli původně stanout před soudem společně s pražskou skupinou „Za pravdu“ v rámci jednoho soudního procesu, neboť českobudějovická skupina a její činnost byly z počátku v jasné návaznosti na činnost skupiny pražské. Nakonec byl však proces s pražskou skupinou „Za pravdu“ z neznámých důvodů veden samostatně.

Proces s ilegální organizací „Za pravdu“ se uskutečnil 2. listopadu 1949. Karel Pecka, Antonín Řežáb, František Sádek a Vladimír Valenta v něm byli odsouzeni k celkem 46 letům těžkého žaláře. Každý z nich měl kromě trestu odnětí svobody zaplatit peněžitou pokutu ve výši 15 000 Kčs, byl jim

---

¹⁶⁷ ABS, Rozsudek. Jménem republiky, Or I 1560/49.

¹⁶⁸ Nazvaná dle krycího jména Františka Zahrádky. „Pavel“ bylo skutečné krycí jméno Františka Zahrádky, které si zvolil pro komunikaci s pražskou skupinou.

zkonfiskován majetek a po dobu 5 let jim byla odňata čestná občanská práva¹⁶⁹.

Druhý proces s českobudějovickou skupinou „Pavel“ se uskutečnil 8. až 9. prosince 1949 a s odbojovou skupinou „Za pravdu“ a její činností úzce souvisel. Bylo obžalováno 23 osob. 20 osob bylo shledáno vinnými z některého z trestných činů a pouze 3 osoby byly obžaloby zproštěny.¹⁷⁰ Všichni obžalovaní pocházeli z jižních Čech. Jednalo se o řemeslníky, úředníky, učně, studenty, dělníky, ale i štábního rotmistra či poručíka letecké techniky. Šlo o osoby pocházející z rozličného prostředí a různých sociálních vrstev, vykonávali různé profese.¹⁷¹

Z dnešního pohledu jsou tresty, které Státní soud v Praze vynesl, nepochopitelně přísné. Nejvyšší trest byl požadován pro bývalé vojáky Silvestra Müllera a Václava Bárta. Silvestr Müller nakonec od soudu odešel s trestem doživotním a Václav Bárta s dvaceti lety odnětí svobody. Stejně na tom byl i František Zahradka. I ten byl odsouzen k dvaceti letům těžkého žaláře. Ostatní tresty se pohybovaly v rozmezí od 8 měsíců do 4 let. Kromě již zmíněného doživotí Silvestra Müllera, byli obvinění odsouzeni k celkovému trestu odnětí svobody na 73 let a 6 měsíců. Trest těžkého žaláře nebyl jediným, který obžalované postihl. Mimo to byli nuceni zaplatit peněžitý trest ve výšce 155 000 Kčs, byli zbaveni čestným občanských práv celkem na

---

¹⁶⁹ Ztráta čestných občanských práv znamenala: ztrátu vyznamenání, řádů a čestných odznaků, veřejných úřadů a služeb, veřejných hodností, funkcí a titulů, akademických hodností a povolání, ztrátu odpočivných a zaopatřovacích platů z peněz veřejných, platů z minulosti a jiných podobných platů z veřejných peněz. Odsouzený také ztratil právo volit a hlasovat ve veřejných věcech.

¹⁷⁰ Obžaloby zproštěna byla Vlasta Kolouchová, Božena Jakšová a Josef Kovařík.

¹⁷¹ ABS, Rozsudek jménem republiky Or. I 1560/49 - František Zahradka, nar. 30. 10. 1930 v Děčíně, radiomechanik, Silvestr Müller, nar. 31. 12. 1917 v Dolním Lopačově, okr. Piešťany, štábní rotmistr letectví na dovolené s čekáním, od července 1949 pracoval jako strojní zámečník národního podniku Igla, Václav Bárta, nar. 28. 9. 1910 v Mamlingu, Horní Rakousko, poručík letectva, Karel Pecka, nar. 6. 12. 1928 v Kližské Nemé, okr. Komárno, student, Miloš Brom, nar. 9. 2. 1931 v Netolicích, obchodní příručí, Miroslav Mikeš, nar. 4. 10. 1931 v Českých Budějovicích, obchodní příručí – učeň, Ivan Mánek, nar. 1. 5. 1931 v Račici, okr. Vyškov, student, Karel Kolouch, nar. 9. 3. 1932 v Suchém Vrbném, sklenářský učeň, Jiří Kouba, nar. 15. 3. 1932 v Českých Budějovicích, instalatérský učeň, Richard Choun, nar. 7. 3. 1929 v Bagotě, okr. Stará Ďala, student, Marie Králová, nar. 29. 10. 1929 v Mahouši, okr. Vodňany, úřednice, Božena Jakšová, nar. 24. 9. 1927 ve Včelné, okr. České Budějovice, Vlasta Kolouchová, nar. 20. 2. 1927 v Českých Budějovicích, Josef Podlešák, nar. 10. 3. 1921 v Českých Budějovicích, radiomechanik, Augustin Kříž, nar. 7. 8. 1929 v Kremži, okr. Český Krumlov, student, Ladislav Pletzler, nar. 9. 6. 1924 v Rožnově, okr. České Budějovice, dělník, Václav Novák, nar. 1. 8. 1924 ve Vodňanech, pomocný dělník, Ladislav Krysl, nar. 10. 5. 1929 v Praze, elektromontér, Kristýna Zahradková, nar. 26. 6. 1905 v Borku, v domácnosti.

64 let. Některé z obviněných postihla i konfiskace celého majetku¹⁷². Odsouzení byli většinou mladí lidé, sedmnácti z nich nebylo ještě 25 let.

Jak již bylo uvedeno, hlavní líčení před Státním soudem v Praze na Pankráci proběhlo 8. až 9. prosince. Prokurátorem soudu byl generál Jan Vaněk¹⁷³, předsedou senátu byl Heřman Volf¹⁷⁴. František Zahrádka k procesu v rozhovoru v roce 2008 uvedl: „*Soud byl s naší skupinou 8. a 9. prosince 1949. Souzeno nás bylo dvacet tři. Navrženi na trest smrti byli tři: já, Müller a Bárta, a tři z vodňanské skupiny, dokonce jeden v uniformě a dvě děvčata, byli propuštěni. Sestra jednoho, co jsem vedl za hranice a sestra jednoho skautíka. Takže tam zbylo potom sedmnáct skautíků, já a dva vojáci a zredukovalo se to na dvacet lidí. Prokurátorem byl generál Vaněk, ožralej jak Dán, řval chraplavým hlasem jako kráva. Došlo tam taky k takové scénce, kdy generál Vaněk vyrukoval s tím, že je prokázáno, že já jsem musel provádět špionáž za odměnu. Za to byl tutovej špagát. Oni ale měli zákon nebo paragraf 113 o zlidovělém soudnictví a podle toho nemohl být vykonanej trest smrti na osobách mladších dvaceti let.*“¹⁷⁵

8.1 Odbojová skupina „Za pravdu“- „Pavel“

V dubnu roku 1949 odjel údajně Karel Pecka za známými do Českých Budějovic. Zde se setkal s Františkem Zahrádkou, se kterým se znal od roku 1945 ze skautského hnutí. Pecka nabídl Zahrádkovi spolupráci v protikomunistické skupině a požádal ho o pomoc při vydávání časopisu. V osobě Zahrádky se setkal s mladým člověkem, který se nehodlal smířit s nastolenými poměry v Československu, a v této době již převáděl uprchlíky přes šumavskou hranici, shromažďoval zbraně a krátkovlnné vysílačky.

¹⁷² František Zahrádka, Silvestr Müller, Ladislav Krysl, Václav Bárta, Miloš Brom, Ivan Mánek, Marie Králová, Alois Podlešák, Augustin Kříž, Ladislav Pletzer, Václav Novák.

¹⁷³ Jan Vaněk byl od 22. 10. 1948 generál justiční služby, dnem 24. 10. 1948 Vrchní vojenský prokurátor Praha. Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, díl I., ÚDV Praha 2003, s.

¹⁷⁴ Heřman Volf. Předseda Krajského soudu Praha, vystudoval Právnickou školu pracujících (PŠP). Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, díl I., Praha ÚDV 2003, s. 126., Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, díl II., ÚDV Praha 2004, s. 44, 65.

¹⁷⁵ *Paměť národa* [online]. 2000–2009 [cit. 2009-08-15]. Dostupný z WWW: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/571/clip/1443/#cs_1443>.

Na základě tohoto setkání Zahradka později založil v Českých Budějovicích odnož pražské skupiny „Za pravdu“, která nesla jméno „Pavel“. Z počátku se tato skupina zaměřila na rozšiřování ilegálních tiskovin. Texty a cyklostylový papír¹⁷⁶ pro tisk nových letáků obstarával Karel Pecka. Nejdříve František Zahradka s přáteli ze skautského oddílu¹⁷⁷ vytiskl ve skautské klubovně několik desítek kusů letáků *Komunistický mír*¹⁷⁸.

Ke skupině mladých skautů se později přidal i Silvestr Müller¹⁷⁹, který za války sloužil jako letecký mechanik ve Velké Británii. V té době již František Zahradka spolupracoval s americkou tajnou službou CIC (Counter Intelligence Corps) ve Straubingu. Pro spolupráci se CIC Zahradka získal i Silvestra Müllera. Úkolem Zahradky a Müllera bylo především zjistit, kdo pracuje u komunistických tajných služeb, jaké budovy tajné služby využívaly, převést přes hranice vybrané osoby, zjistit, jaké jsou nálady obyvatelstva, navrhnout vhodné kandidáty pro spolupráci s Američany a konečně podle možností proniknout do KSČ.¹⁸⁰

8.2 Obvinění a zatčení

Vzhledem k výše uvedenému není překvapující, že členové skupiny „Pavel“ se stali „zájmovými“ osobami StB. Např. z osobního spisu Silvestra Müllera lze zjistit, že byl StB sledován již v průběhu léta 1948.¹⁸¹ K zatýkání členů skupiny „Pavel“ došlo během měsíce září 1949. Toto zatýkání ovšem neproběhlo najednou, ale v několika fázích, které se odvíjely pravděpodobně od výsledků jednotlivých zatčených. Díky brutálním výsledkovým metodám StB se nakonec podezření z protistátní činnosti dočkali i lidé, kteří paradoxně o existenci nějaké ilegální skupiny neměli ponětí a jediné co je s touto

---

¹⁷⁶ Cyklostyl je přístroj na rozmnožování písemností.

¹⁷⁷ Ivan Mánek, Miroslav Mikeš.

¹⁷⁸ Leták vytištěn v dubnu 1949 na cyklostylu ve skautské klubovně v Českých Budějovicích. Jeho cílem je humornou formou poukázat na jisté neúspěchy a obrácení směru Sovětské politiky, viz příloha č.: 16.

¹⁷⁹ Silvestr Müller nar. 31. 12. 1917 v Dolním Lopačově, štábní rotmistr letectví od května 1948 jako „nespolehlivý“ na dlouhodobé dovolené, od července 1949 pracuje jako strojní zámečník podniku Igla.

¹⁸⁰ Blažek, s. 137.

¹⁸¹ ABS, V-20 ČB, Osobní spis č. 1. Silvestr Müller.

skupinou spojovalo, byla známost s některými podezřelými. Toto zatýkání pravděpodobně úzce souviselo s vyšetřováním skupiny „Za pravdu“ v Praze. Dle rozhovoru s Františkem Zahrádkou měl informace o Zahrádkovi a ostatních skautech z Českých Budějovic dne 18. srpna 1949 ve výsledku uvést Antonín Řežáb¹⁸², Zahrádkovi znám pod krycím jménem Tonda Kovařík¹⁸³, který byl jedním ze Zahrádkových kontaktů s pražskou skupinou.¹⁸⁴

Dne 3. září. 1949 ve čtrnáct hodin byl jako první zadržen František Zahrádka. František Zahrádka v rozhovoru uvedl: „*Já jsem byl ještě dopoledne v zaměstnání. Přišel jsem domů, hned jsem se začal mýt, koukal jsem na hodiny, jak to vypadá s časem. Najednou u umyvadla mě povalili dva chlapi mazáci, jak jsem potom zjistil, z OBZ¹⁸⁵ soudruha Reicina, na zem. Našli u mě ČZ 6.35mm s devíti nábojema, osm v zásobníku a devátej v hlavni. Ta pistolka nemá pojistku, ta se mačká rovnou tahem. Řikají: „Hele, co ten hajzl na nás měl v laufu patronu.“ Tak ty mi tam dali hned vejprask.*“¹⁸⁶ Vzhledem k vyšetřovacím metodám tehdejší StB nabraly po tomto zatčení události rychlý spád. K metodám, které se používaly u výsledků Zahrádka uvedl: „*Byly to tvrdý výsledky, vždycky svléct do naha a řezali člověka, třeba pravítkem*“¹⁸⁷

---

¹⁸² Antonín Řežáb nar. 7. 12. 1922 v Českých Budějovicích, tajemník Československé lidové strany v Košicích, jeden z členů protistátní organizace „Za Pravdu“, zadržen 16. 8. 1949.

¹⁸³ Ve snaze o utajení pravých jmen osob zapojených do činnosti odbojové organizace Za pravdu, byli si jednotliví členové organizace známi pod jmény krycími.

¹⁸⁴ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 2. 2009, v Příbrami.

¹⁸⁵ Obranné zpravodajství (OBZ) byla vojenská zpravodajská služba vzniklá u 1. Československého armádního sboru v SSSR a později působící v rámci československé armády. OBZ vzniklo na přímý příkaz velení sovětské armády a až do svého zrušení plně podléhalo vedení KSČ a jejím prostřednictvím sovětské NKVD. OBZ se zároveň podílelo se na postupném přebírání moci KSČ v Československu v letech 1945 – 1948 a po převzetí moci komunistickou stranou v únoru 1948 na odstraňování skutečných či smyšlených oponentů KSČ v československé armádě. Prvním velitelem OBZ byl jmenován Bedřich Reicin. Bedřich Reicin (19. 9. 1911 Přerov – 3. 12. 1952 Praha) původním jménem Friedrich Reinzinger, byl československý voják, generál, komunistický politik. Začínal ve třicátých letech jako funkcionář mládežnického komunistického hnutí. V březnu 1939 byl zatčen gestapem a později za záhadných okolností propuštěn. Poté emigroval do SSSR, kde působil jako hlasatel československého vysílání a spolupracovník zahraničního vedení KSČ. Od roku 1942 osvětový, později zpravodajský důstojník československé vojenské jednotky v Sovětském svazu. V letech 1945-1948 byl náčelníkem 5. oddělení hlavního štábu (Obranného zpravodajství). 1948-1951 náměstek ministra národní obrany pro kádrovou práci. V únoru 1951 byl v důsledku rivality s Alexandrem Čepičkou zatčen. V listopadu 1952 v procesu s Rudolfem Slánským odsouzen k trestu smrti a 3. 12. 1952 popraven. Více in: František Hanzlík, Soumrak demokracie: Reicinovo obranné zpravodajství na cestě KSČ k moci, Vizovice 2000.

¹⁸⁶ *Paměť národa* [online]. 2000 -2009 [cit. 2009-08-15]. Dostupný z WWW: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/571/clip/1443/#cs_1443>.

¹⁸⁷ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 2. 2009, v Příbrami.

Zadržení ostatních členů ilegální skupiny proběhlo v průběhu září 1949. Do vazby Státního soudu bylo v souvislosti s ilegální skupinou „Pavel“ vzato 17 lidí.¹⁸⁸ Zbývajících 6 bylo nejprve vyšetřováno na svobodě. Zatčení byli až v listopadu 1949.¹⁸⁹

Zadržení Silvestra Müllera následovalo o několik hodin později ve 23.00 téhož dne. Jako třetí byl zadržen Jiří Kouba 5. září v 11.00. Následující den 6. září došlo k zadržení dalších tří osob jmenovitě Marie Králové v 18.00, Václava Bárty v 18.00 a Miroslava Mikeše ve 21.45. Ivan Mánek byl zadržen následující den v 9.00. 7. září došlo také k zadržení Boženy Jakšové v 10.00. 8. září byl zadržen Richard Choun ve 20.00 následován 9. září Milošem Bromem v 10.00. 14. září byl zadržen Josef Podlešák v 10.45. 15. září byli zadrženi Augustin Kříž v 8.30, Vlasta Kolouchová v 8.45, Ladislav Pletzer v 10.30, Jiří Kouba v 11.00 a Václav Novák v 15.00. Ladislav Krysl byl zadržen 16. září v 10.30. Sedmnáctým zadrženým byl Karel Kolouch 21. září v 16.30. Po dvou měsících vyšetřování na svobodě byli ve stejné věci zadrženi Vladimír Nováček v 18.15 a Vojtěch Hřebeček ve 23.15 a to dne 23. listopadu. Další den, tj. 24. listopadu, byl zadržen Josef Kovařík v 11.00, Eduard Kubelka v 13.00, František Švec v 14.30. Posledním zadrženým byl Alois Král v 16.10.

U Františka Švece byla provedena domovní prohlídka a byla mu zabavena pistole značky „Frommer“ ráže 7.65 mm a psací stroj značky „Royal“.¹⁹⁰ I u Františka Zahrádky byla provedena domovní prohlídka. V jeho bytě bylo nalezeno 6 cyklostylových blan připravených k rozmnožování, dále pak cyklostylové papíry čisté a střelná zbraň.¹⁹¹

Z materiálu StB¹⁹² se dovídáme, že ve věci Zahrádka František a spol. ilegální organizace „Za pravdu“, bylo sděleno podezření s trestné činnosti dle zákona č. 231/1949 Sb. celkem dvaceti osmi osobám. Mezi nimi nalezneme i tři členy pražské skupiny „Za pravdu“, s kterými byl ovšem později veden

---

¹⁸⁸ František Zahrádka, Silvestr Müller, Václav Bárta, Ivan Mánek, Marie Králová, Miroslav Mikeš, Božena Jakšová, Richard Choun, Miloš Brom, Josef Podlešák, Augustin Kříž, Vlasta Kolouchová, Ladislav Pletzer, Jiří Kouba, Václav Novák, Ladislav Krysl, Karel Kolouch.

¹⁸⁹ Vladimír Nováček, Vojtěch Hřebeček, Josef Kovařík, Eduard Kubelka, František Švec, Alois Král.

¹⁹⁰ ABS, Zápis o domovní prohlídce č.j. A13936/6171189-49.

¹⁹¹ ABS, Protokol o domovní prohlídce ze dne 3. 9. 1949.

¹⁹² ABS, Trestní oznámení Č.j. A-11695/6171189-49.

samostatný proces.¹⁹³ Na základě vyšetřování StB bylo podezření z trestné činnosti staženo proti matce Františka Zahrádky Kristýně Zahrádkové¹⁹⁴ a Augustinu Křížovi¹⁹⁵ K obžalobě k Státní prokuratuře v Praze, kam byla věc postoupena, byl předán spis nesoucí 23 jmen, v tom 20 mužů a 3 ženy.

8.3 Obžaloba

Na základě trestního oznámení KV StB v Českých Budějovicích byla pražskou státní prokuraturou sestavena obžaloba na 23 členů skupiny „Pavel“. Dvacet mužů a tři ženy ve věku od 17 do 39 let bylo před Státním soudem v Praze na Pankráci obviněno z toho, že rozmnožovali a rozšiřovali protistátní letáky, umožňovali jiným osobám útěk za hranice a rovněž získávali informace pro orgány cizí moci. Mimo to byli obviněni z opatřování zbraní, střeliva a vysílacích stanic. Obžaloba spočívala v tom, že uvedené osoby svým jednáním naplnily skutkovou podstatu některého z trestných činů uvedených v zákoně 231/1948 Sb.

Obžalovaní byli souzeni podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky č. 231/1948 Sb. Údajní vůdci skupiny František Zahrádka a Silvestr Müller byli obžalováni ze zločinu velezrady, sdružování proti státu, pobuřování proti republice, nedovoleného ozbrojování, nedovoleného opuštění republiky a poškozování zájmů republiky v cizině, dále z toho, že vešli ve styk s cizí státní mocí a to za účelem, aby se pokusili zničit a rozvrátit lidově demokratické zřízení, společenskou a hospodářskou soustavu republiky. Z tohoto důvodu měl František Zahrádka hromadit střelivo a zbraně. Dále byli obžalováni z vyzvídání státního tajemství s úmyslem vyrazit ho cizí státní moci. Václav Bárta byl obžalován ze zločinu vyzvědačství, a vyzrazení státního tajemství. Dále vinila obžaloba Miloše Broma, Miroslava Mikeše, Ivana Mánka, Karla Koloucha, Vlastu Kolouchovou, Jiřího Koubu a Marii Královou, Josefa Podlešáka, Augustina Kříže, Ladislava Pletzera, Václava

---

¹⁹³ Proces se členy protistátní organizace „Za pravdu“ se konal 2. listopadu 1949. Podrobněji k této kauze viz s. 22-30.

¹⁹⁴ Kristýna Zahrádková nar. 26. 6. 1905 v Borku, bytem v Českých Budějovicích, Hradební ul. čp. 39.

¹⁹⁵ Augustin Kříž nar. 7. 3. 1904 v Kremži, bytem v Kremži čp. 144, okr. Český Krumlov.

Nováka a Ladislava Krysla ze zločinu sdružování proti státu a pobuřování proti republice. Richarda Chouna, Boženu Jakšovou, Aloise Krále, Vojtěcha Hřebečka, Vladimíra Nováčka, Josefa Kovaříka a Eduarda Kubelku z nepřekažení trestných činů. František Švec byl obviněn z nedovoleného hromadění zbraní a nepřekažení trestného činu.¹⁹⁶

Výše uvedená obvinění jednotlivých obžalovaných v procesu Zahrádka a spol. vycházela ze snahy dokázat prokuraturou, že v době od dubna do září 1949 se v Českých Budějovicích a ve Vodňanech zapojilo 23 osob do činnosti protistátní organizace vytvořené Františkem Zahrádkou. Jedním z dalších provinění, jehož se členové této organizace měli dopustit, byla výroba a rozšiřování letáků, které svým obsahem měly podvracet komunistický režim.

František Zahrádka byl obžalován z toho, že se v době od dubna do září 1949 v Českých Budějovicích a jinde scházel s Karlem Peckou, Antonínem Řežábem, Františkem Sádkem¹⁹⁷ a že na jejich radu založil v Českých Budějovicích a ve Vodňanech protistátní organizaci s cílem vydávání a rozšiřování protistátních letáků. Dále je obviněn z napomáhání při přechodu hranic, hromadění zbraní, stykem s cizí výzvědnou službou.

Silvestr Müller byl obviněn z toho, že se v době od června do září 1949 v Českých Budějovicích a jinde zapojil do činnosti protistátní organizace, kterou vytvořil Zahrádka. Společně také se Zahrádkou odešel za hranice, kde navázal styky s cizí výzvědnou službou. Ta ho poslala zpět do Československa s cílem obstarat informace vojenského a státně bezpečnostního charakteru.

Dalším obviněným byl Václav Bárta. V srpnu 1949 jako poručík Československého letectva údajně sdělil Müllerovi důležité informace, týkající se organizace Československého letectva, vojenské zpravodajské služby, umístění radarů.

Miloš Brom, Miroslav Mikeš, Ivan Mánek, Karel Kolouch, Jiří Kouba, Marie Králová, Vlasta Kolouchová, Josef Podlešák, Augustin Kříž, Ladislav

---

¹⁹⁶ ABS, Obžalovací spis 286/49, Pst I 1559/49 – 1. Státní prokuratura v Praze 12. 11. 1949, Obvinění byli na základě těchto ustanovení: Zločin velezrady podle § 1 odst. 2 (odst. 1 lit. c) zákona č. 231/1948 Sb. Zločin vyzvědačství podle § 5 odst. 1 (2 lit. b) zákona č. 231/48 Sb. Zločin nedovoleného ozbrojování dle § 29 odst. 1 (lit a, b) zákona č. 231/1948 Sb. Zločin nepřekažení trestného činu podle § 35 odst. 1 zákona č. 231/1948 Sb.

¹⁹⁷ Odsouzení v procesu se skupinou Za pravdu dne 2. listopadu 1949 Státním soudem v Praze na Pankráci.

Pletzer, Václav Novák a Ladislav Krysl byli obviněni z toho, že se od dubna do září 1949 v Českých Budějovicích a ve Vodňanech zapojili do protistátní organizace, kterou vytvořil František Zahrádka.

Konkrétně Miloš Brom se provinil tím, že získal ke spolupráci Jiřího Koubu a rozšířil asi 30 ks letáků *Komunistický mír* v Českých Budějovicích a okolí. Miroslav Mikeš a Ivan Mánek byli obviněni z toho, že spolu s Františkem Zahrádkou namnožili na cyklostylu asi 70 ks letáku *Komunistický mír* a každý z nich dostal asi 5 ks tohoto letáku k rozšíření. Jiří Kouba byl obviněn z toho, že rozšiřoval v Českých Budějovicích a okolí protistátní letáky *Komunistický mír* a zprostředkoval schůzku Zahrádkovi a Novákovi, jelikož Novák byl pověřen vytvořením ilegální skupiny ve Vodňanech. Marii Králové se kladlo za vinu, že na cyklostylové blány napsala text letáku *Komunistický mír* a část časopisu „*Za pravdu*“. Františku Zahrádkovi dále údajně darovala cyklostylové blány, tři balíky cyklostylového papíru a plechovku černě pro cyklostyl za účelem rozšiřování protistátních letáků. Vlasta Kolouchová napsala na stroji na cyklostylové blány část textu protikomunistického časopisu „*Za pravdu*“. Augustinu Křížovi se kladlo za vinu, že obdržel od Zahrádky letáky *Komunistický mír*, které byly určené k rozšíření a kromě toho, uschoval zbraně patřící Zahrádkovi, v bytě jeho rodičů. Karel Kolouch se účastnil spolu se Zahrádkou pokusu o spojení s jinou protistátní skupinou, přičemž měl u sebe neoprávněně drženou pistoli značky Mauser 7, 65 mm. Kromě toho obdržel od Zahrádky letáky *Komunistický mír* a později se pokusil založit svoji protistátní organizaci.

Václav Novák a Ladislav Krysl z popudu Františka Zahrádky vytvořili ve Vodňanech odnož ilegální organizace, kterou založil Zahrádka v Českých Budějovicích. Vojtěch Hřebeček, Vladimír Nováček, Josef Kovařík a Eduard Kubelka byli obviněni z toho, že v době od dubna do září 1949 se zúčastnili všech schůzek mezi Zahrádkou a Novákem a byli jimi vyzváni, aby se do činnosti ilegální organizace zapojili. Sice tak neučinili, ale nepostaraly se o to, aby činnost organizace byla odhalena a zneškodněna. Richard Choun, Božena Jakšová a Alois Král byli obžalováni z toho, že v době od dubna do září 1949

věděli o existenci a činnosti protistátní organizace, kterou založil František Zahrádka, a nepostarali se o to, aby tato organizace byla „zneškodněna“.

Josef Podlešák byl viněn z toho, že s Františkem Zahrádkou vyměnil krátkovlnnou vysílací stanici za automat německé výroby se 40 náboji a byl nápomocen Zahrádkovi při koupi další vysílací stanice. Ladislav Pletzer byl obviněn z toho, že daroval Zahrádkovi jednak 150 Kčs na zakoupení baterie pro vysílací stanici, a mimo to balíček nábojů do pušky 7, 92 mm. Sám měl neoprávněně v držení automatickou pistoli 7, 65 mm. František Švec byl viněn z toho, že v domě u svých rodičů v Litvínovicích ukrýval zbraně patřící Františku Zahrádkovi. Od Zahrádky obdržel protistátní leták „Za pravdu“, který sice už dále nerozšiřoval, ale nepostaral se o to, aby organizace byla „zneškodněna“.¹⁹⁸

Snahou Státní prokuratury v Praze bylo prokázat podvratnou činnost členů skupiny „Pavel“ proti lidově demokratickému státnímu zřízení v ČSR a KSČ a to hlavně vydáváním a rozšiřováním protistátních letáků, pomáháním osobám při útěku za hranice, opatřováním zbraní, střeliva a vysílacích stanic. Mimo to měla být organizace ve spojení s orgány cizí moci, pro něž vyzvídala informace na území Československé republiky.¹⁹⁹ Do jaké míry bylo obvinění pouhým výmyslem StB a pod jakým tlakem byly jednotlivé výpovědi učiněny, svědčí i výpověď Karla Pecky: *„Výsledky probíhaly krutě. Po ověření toho, že mé výpovědi nesedí, a po objevení časopisu to začalo být kruté. Ty jejich metody: do naha, zavázat oči a klacky...Šlo to velmi rychle. Ani jsem nevěděl, kolik jich tam na mě bylo. Po bití a potom, co na mě pustili psa, jsem doznal. Bylo to dost nepříjemné. Bití bylo vypočítané na podlomení psychiky a získání informací, kterou potřebovali jako důvod k zatčení.“*²⁰⁰

---

¹⁹⁸ ABS, Pst I 1559/49-1.

¹⁹⁹ ABS, Obžalovací spis 286/49, Pst I 1559/49-1. Státní prokuratura v Praze 16. 9. 1949.

²⁰⁰ Jan Lukeš, Hry doopravdy, rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou, Praha 1998, s. 51-53.

8.4 Proces

Hlavní líčení před Státním soudem v Praze na Pankráci se konalo od 8. do 9. prosince 1949. Prokurátorem byl Jan Vaněk²⁰¹ a předsedou senátu byl jmenován Heřman Volf. Proces byl oficiálně veřejnosti přístupný. Tak jako ale v celé řadě dalších politických procesů byla tato „veřejnost“ vybírána na základě přísných kritérií. Do jednací místnosti nesměli být vpuštěni ti, od kterých se očekávalo, že by mohli vystoupit ve prospěch obžalovaných. Na jednotlivé části procesu nebyli do jednací místnosti vpuštěni rodinní příslušníci, ani veřejnost. Tuto skutečnost potvrdil ve své výpovědi podané v roce 2009 i jeden z obžalovaných Ivan Mánek.²⁰²

Jelikož se proces odehrál již začátkem prosince 1949, nebyla ještě použita později často praktikovaná metoda *Otázkového protokolu*. Obžalovaní se mohli volně vyjádřit, a také této možnosti plně využili. František Zahrádka uvedl: „Vzpomínám si, jak Mánek, když byla naše skupina prokurátorem obviněna z činnosti proti republice, se přihlásil a řekl: „My jsme ale nebojovali proti republice, my bojovali proti komunistům, my jsme nešli proti republice.“ Generál Vaněk vylít a začal rvát.“²⁰³

Jak František Zahrádka uvedl, při výsleších se snažil stáhnout co nejvíce obvinění na sebe. Dobře věděl, že jako mladiství nemůže být odsouzen k trestu smrti. Možná i to zachránilo život Silvestru Müllerovi.²⁰⁴ Ze soudní dokumentace z procesu „Zahrádka a spol.“ však toto patrně není.

Navrženy byly tři tresty smrti obžalovaným Zahrádkovi, Müllerovi a Bártovi. Nakonec byl k trestu nejvyššímu odsouzen „pouze“ Silvestr Müller. Tento trest mu byl s vynesáním rozsudku změněn na trest doživotní.²⁰⁵ V rozhovoru František Zahrádka zmínil, že prokurátor Vaněk na jeho adresu v závěrečné řeči uvedl: „Slavný státní soude, je mi hluboce líto, že v případě

---

²⁰¹ Generál justiční služby JUDr. Jan Vaněk, od 24. října 1948 Vrchní vojenský prokurátor Praha, Státní soudce Praha v roce 1952, figuroval dále např. jako zástupce žaloby státního prokurátora v procesu K. Kutlvašr a spol. ve dnech 12. – 16. 5. 1949.

²⁰² Rozhovor s Ivanem Mánekem, 12. 9. 2009, v Českých Budějovicích.

²⁰³ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

²⁰⁴ Po stopách králů Šumavy, Cestování.iHNED.cz, 11. 5. 2007.

²⁰⁵ ABS, Rozsudek. Jménem republiky Or I 1560/49, s. 9.

*tohoto obžalovaného nemohu trvat na vynesení trestu absolutního, protože nedosáhl věku 20- ti let.*²⁰⁶

Zahrádka dále uvedl: „U soudu mě obvinili jako placeného agenta. Prokurátor gen. Vaněk tvrdil, že jsem musel od Američanů dostávat hodně peněz na dopravu. Tehdy jsem vstal a řekl: „Chtěl bych ubezpečit pana generála, že se hluboce mýlí. Mám cestování zdarma, můj otec je železničář.“ I předsedovi soudu zacukaly koutky u úst.“²⁰⁷

Ne všichni odsouzení v tomto procesu se mezi sebou znali. Bylo to způsobeno hlavně tím, že celá organizace fungovala převážně na principu spolupracujících dvojic. Ivan Mánek v rozhovoru uvedl: „Já jsem třeba znal Zahrádku. Neznal jsem Müllera, neznal jsem Bártu. Znal jsem Broma, Mikeše, Koloucha a Koubu, protože ti byli se mnou v oddíle. Skauti. Z ostatních jsem potom neznal nikoho už. Takže víceméně já jsem znal jenom tu skupinu, kteří byli se mnou v oddíle. Mikeš nebyl skaut, ale ten nám pomáhal při tištění letáků. Takže my jsme se prakticky znali jenom čtyři.“²⁰⁸

8.5 Rozsudek

9. prosince 1949 byl Státním soudem v Praze nad skupinou „Zahrádka a spol.“ vynesen rozsudek²⁰⁹. Během dvou dní měla a následně také byla prokázána závažnost a rozsah trestných činů, jichž se obžalovaní měli dopustit. Bylo rozhodnuto, že František Zahrádka a Silvestr Müller jsou vinni ze zločinu velezrady²¹⁰ a spolu s Václavem Bártou, který byl uznán vinným ze spáchání trestného činu vyzvědačství²¹¹, jim byl původně navržen trest smrti. Ani jeden trest smrti však nebyl soudem vynesen s odvoláním na zákon²¹², který umožňoval soudu uložit trest těžkého doživotního žaláře od 15 do 30 let, jsou-li polehčující okolnosti tak závažné, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný. V případě Františka Zahrádky byl použit § 113 dle zákona č. 319/1948

²⁰⁶ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 26. 8. 2008, v Příbrami.

²⁰⁷ Po stopách králů Šumavy, Cestování.iHNED.cz, 11. 5. 2007.

²⁰⁸ Rozhovor s Ivanem Mánekem, 12. 9. 2009 v Českých Budějovicích.

²⁰⁹ ABS, Rozsudek. Jménem republiky Or I 1560/49. Viz příloha č. 1.

²¹⁰ Dle § 1 odst. 1 lit. c/ a odst. 3 lit. c/ zákona č. 231/48 Sb.

²¹¹ Dle § 5 odst. 1 zákona č. 231/48 Sb.

²¹² Zákon č. 319/1948 Sb. Dle § 113.

Sb.²¹³ s ohledem na jeho nízký věk. U Silvestra Müllera, šlo o zásluhy v bojích za 2. světová válka a u Václava Bárty se zcela nepodařilo u soudu prokázat jeho úmysl vyrazit informace americké výzvědné službě CIC.

Tabulka č. 1 – Odsouzení v procesu Zahradka a spol.

Jméno	Rozsudek	Délka trestu
Silvestr Müller	Velezrada ²¹⁴	Doživotí
František Zahradka	Velezrada	20 let
Václav Bárta	Velezrada	20 let
Ivan Mánek	Sdružování proti státu ²¹⁵	4 roky
Miloš Brom	Sdružování proti státu	3 roky
Miroslav Mikeš	Sdružování proti státu	2 roky
Karel Kolouch	Sdružování proti státu	2 roky
Jiří Kouba	Sdružování proti státu	18 měsíců
Marie Králová	Sdružování proti státu	2 ½ roku
Josef Podlešák	Sdružování proti státu	4 roku
Augustin Kříž	Sdružování proti státu	3 roky
Ladislav Pletzler	Sdružování proti státu	2 roky
Václav Novák	Sdružování proti státu	2 ½ roku
Ladislav Krysl	Sdružování proti státu	2 roky
Richard Choun	Nepřekážení nebo neoznámení trestného činu ²¹⁶	1 rok
Alois Král	Nepřekážení nebo neoznámení trestného činu	1 rok
Vladimír Nováček	Nepřekážení nebo neoznámení trestného činu	8 měsíců
Eduard Kubelka	Nepřekážení nebo neoznámení trestného činu	8 měsíců
Vojtěch Hřebeček	Nepřekážení nebo neoznámení trestného činu	8 měsíců

²¹³ Viz příloha č. 19.

²¹⁴ Dle § 1, odst. 2 zákona č. 231/1948 Sb.

²¹⁵ Dle §2 odst. 3 zákona č. 231/48 Sb.

²¹⁶ Dle § 35 odst. 2 zákona č. 231/48 Sb.

František Švec	Nepřekažení nebo neoznámení trestného činu	1 rok
Vlasta Kolouchová ²¹⁷	Nepřekažení nebo neoznámení trestného činu ²¹⁸	zproštěna
Božena Jakšová ²¹⁹	Nepřekažení nebo neoznámení trestného činu	zproštěna
Josef Kovařík ²²⁰	Nepřekažení nebo neoznámení trestného činu	zproštěn

Nejstarším odsouzeným byl devěťadvacetiletý Václav Bárta. Na svobodu se jako jediný nepodíval Silvestr Müller, který zemřel při tragické nehodě na šachtě v lednu 1954.²²¹ Jako poslední byl propuštěn na svobodu František Zahrádka, a to až v roce 1962. V různých věznicích a lágrech po celém Československu odpykal 13 let.²²²

²¹⁷ Vlasta Kolouchová narozena 20. 2. 1927 v Českých Budějovicích, kde toho času i bydlela a pracovala jako úřednice.

²¹⁸ Dle § 35, odst. 1 zákona č. 231/1948 Sb.

²¹⁹ Jakšová se narodila ve Včelné 24. 9. 1927, bytem v Českých Budějovicích byla dělnicí.

²²⁰ Josef Kovařík se narodil 7. 3. 1927 ve Vodňanech, kde toho času i žil a živil se jako elektromontér.

²²¹ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 26. 8. 2008, v Příbrami.

²²² Propuštěn byl 13. září 1962.

9. REKONSTRUKCE PŘÍPADU FRANTIŠEK ZAHRÁDKA: SKUPINA „ZA PRAVDU“- „PAVEL“

9.1 Východiska rekonstrukce a kritika pramenů

V následující kapitole se pokusím na základě dostupných pramenů sestavit rekonstrukci období existence a činnosti odbojové skupiny „Za pravdu“ – „Pavel“ a jejích jednotlivých členů. Tato rekonstrukce mapuje období od konce dubna roku 1949, kdy odbojová skupina „Za pravdu“ – „Pavel“ vznikla, až do zatčení Františka Zahrádky dne 3. září 1949. Osoba Františka Zahrádky hraje v celém případě nezaměnitelnou úlohu. Představuje spojovací článek mezi jednotlivými členy i činnostmi této skupiny. Stál na začátku vzniku této skupiny, on osobně znal členy pražské skupiny „Za pravdu“ i většinu členů českobudějovické odnože - skupiny „Za pravdu“ – „Pavel“. Zároveň inicioval tisk letáků, při přechodech hranic na německé území navázal spojení s americkou výzvědnou službou CIC a následně pro ni začal pracovat a získávat nové členy.

Vzhledem k tomu, že jsem při své rekonstrukci vycházela z velmi rozsáhlého spisového materiálu, pokusila jsem se v rekonstrukci dát důraz hlavně na skutkovou podstatu trestné činnosti, které jednotliví obžalovaní v celém případě v rámci procesu čelili. Dobře si uvědomuji, že metody jednotlivých orgánů činných v trestném řízení v tomto období měly pramálo společného s objektivním a nezáujatým přístupem k právu. Že snahou bezpečnostních složek, prokuratury a nakonec i samotné soudní instance bylo docílit u jednotlivých obžalovaných plného doznání i k činnostem, které se jich vůbec netýkaly nebo se jich týkaly zcela okrajově. Proto jsem při tvorbě této rekonstrukce postupovala tak, že jsem informace získané z jednotlivých výpovědí sestavila do jednoho příběhu, který jsem následně konzultovala s pamětníky a účastníky celého případu Františkem Zahrádkou a Ivanem Mánkem. Jejich námitky, připomínky a doplnění budou v následujícím textu vyznačeny kurzívou.

Při čtení jednotlivých výpovědí jsem došla k závěru, že na čtenáře působí značně emotivním dojmem. Na několika stránkách je v nich strohým úředním vyjádřením zpečetěn budoucí život jednotlivých vyslýchaných, kdy se doznávají

k činnostem, které v té době znamenají dlouholetý žalář. Přitom společenská nebezpečnost popisovaných událostí je z dnešního pohledu povětšinou zanedbatelná či vůbec žádná. Tuto svou zkušenost jsem se pokusila do rekonstrukce případu přenést a v samotném textu jsem se soustředila na pouhé sdělení věci, kdy jsem se oprostila od jakýchkoliv snah o vlastní interpretaci, úvahy či soudů.

9.2 Případ František Zahrádka: Skupina „Za pravdu“ – „Pavel“²²³

Se studentem Karlem Peckou, zakladatelem pražské ilegální skupiny „Za pravdu“, se František Zahrádka seznámil v roce 1945 na skautském táboře v Bořetíně²²⁴. Od této doby se spolu nepravdělně potkávali v Českých Budějovicích. V dubnu roku 1949 se Karel Pecka a František Zahrádka setkali na náměstí v Českých Budějovicích. Z jejich rozhovoru vyplynulo, že bratr Františka Zahrádky, Luděk²²⁵, emigroval v lednu 1949 na německé území. Zahrádka Peckovi řekl, že on by také velmi rád ČSR opustil. Mimo to naznačil, že by se chtěl zapojit do činnosti nějaké odbojové organizace. Karel Pecka se ho nezávazně zeptal, zda by byl ochoten účastnit se šíření ilegálních letáků, s čímž Zahrádka souhlasil.

O několik dní později se opět sešli, tentokrát v bytě Karla Pecky. Ten Zahrádku informoval o existenci ilegální skupiny s názvem „Za pravdu“. Popsal mu, že se tato skupina zabývá tvorbou a šířením letáků nesoucích název skupiny a nabídl mu, zda se nechce na výrobě a šíření letáků podílet. Zahrádka o tuto možnost spolupráce okamžitě projevil zájem. O týden později, se sešli v Zahrádkově bytě, kdy s sebou Pecka přivedl Antonína Řežába, člena skupiny „Za pravdu“. Kromě toho přinesl text letáku a cyklostylovou blánu. Úkolem Zahrádky bylo text letáku na blánu přepsat, obstarat cyklostyl a letáky rozšiřovat. Antonín Řežáb²²⁶ byl Zahrádkovi

---

²²³ Pokud není uvedeno jinak, pocházejí informace z výpovědi Františka Zahrádky ze dne 5. 9. 1949 učiněné na Krajském velitelství Státní bezpečnosti v Českých Budějovicích, ABS.

²²⁴ Obec Bořetín leží na kraji jihovýchodní části Vysočiny, nedaleko Jindřichova Hradce.

²²⁵ Za hranice odešel s první skupinou 23. 1. 1949, kterou doprovázel František Zahrádka.

²²⁶ S Antonínem Řežábem se Karel Pecka znal ze svého působení v Praze. Byl členem Československé strany lidové a v průběhu roku 1949 byl stranou převelen na pobočku v Českých Budějovicích. Byl souzen a odsouzen v procesu s pražskou skupinou „Za pravdu“.

představen pod krycím jménem Tonda Kovařík²²⁷ a měl sloužit jako spojka mezi Zahrádkou a Peckou.

Po této schůzce vyhledal Zahrádka svou známou Marii Královou²²⁸, s jejímiž bratry Aloisem a Miroslavem se přátelil. Králová byla zaměstnaná jako úřednice a využívala ve své práci psací stroj. Zahrádka jí požádal, zda by přepsala text letáku na cyklostylovou blánu. Ta s tím souhlasila a následující den Zahrádkovi přepsaný text vrátila.

Několik dní poté navštívil Zahrádka klubovnu skautů v „Železné panně“²²⁹ v Českých Budějovicích, kde se setkal se svým známým ze skautského oddílu Ivanem Mánkem. Zahrádka Mánka informoval o existenci skupiny „Za pravdu“ a o možnosti tisknout a rozšiřovat jejich ilegální časopis. Mánek Zahrádkovi nabídl k vytisknutí letáků cyklostyl, který se nacházel v klubovně. Dohodli se, že se sejdou 29. dubna 1949 ve zmíněné klubovně a letáky vytisknou.

Tři dny před touto schůzkou se Zahrádka sešel se svým známým Miroslavem Mikešem²³⁰, kterému sdělil, že se zapojil do činnosti ilegální skupiny „Za pravdu“, jejíž snahou je vyrábět a rozšiřovat ilegální letáky a vybídl ho ke spolupráci. Mikeš s tím souhlasil a slíbil, že 29. dubna 1949 přijde do výše uvedené klubovny. Tak se také stalo. Zahrádka, Mikeš a Mánek namnožili v klubovně skautů na cyklostylu asi 70 kusů letáků. Mánek s Mikešem si vzali každý po pěti kusech. Zahrádka si vzal zbývající počet, z kterého přibližně třicet kůsu rozdál svým známým Karlu Kolouchovi²³¹, Miloši Bromovi²³², Jiřímu Koubovi²³³ a Augustinu Křížovi²³⁴ s cílem dalšího rozšíření.

---

²²⁷ Ve snaze o utajení pravých jmen osob, zapojených do činnosti odbojové organizace „Za pravdu“, znali se její jednotliví členové pod krycími jmény.

²²⁸ S Marií Královou se František Zahrádka seznámil v roce 1948 na chatě u Strýčič, okr. České Budějovice, která patřila rodině Králové.

²²⁹ Železná panna je název původní hradební věže v Českých Budějovicích nacházející se na *Zátkově nábřeží* poblíž *Biskupské ulice*. Věž pochází ze 14. století z dob gotiky, současný vzhled je pak z roku 1612 s tím, že vstup z nábřeží byl probourán ve století 19. Jméno Železná panna je odvozeno od pověsti, podle které se toto mučidlo ve věži nacházelo. V současné době se ve věži nachází restaurace stejného jména.

²³⁰ Miroslav Mikeš byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 2 roky.

²³¹ Karel Kolouch byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 2 roky.

²³² Miloš Brom byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 3 roky.

²³³ Jiří Kouba byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 18 měsíců.

Začátkem května informoval Zahrádka Pecku o tom, že vytiskli a roznesli zmíněné letáky. Dále mu sdělil, že pro spolupráci se skupinou „Za pravdu“ získal Mánka, Mikeše a Královou, která má přístup k psacímu stroji a dokáže obstarat i blány pro cyklostyl. Pecka neskrýval své nadšení a Zahrádku požádal, zda by se mohl s Královou sejít. Byla domluvena schůzka. Schůzky se zúčastnil Zahrádka, Pecka, Řežáb a Králová²³⁵, která s sebou na schůzku přivedla ještě svou příbuznou Boženu Jakšovou²³⁶. Na této schůzce byl mezi nimi ujednán vznik odnože pražské skupiny „Za pravdu“, která ponese jméno „Pavel“, podle krycího jména Zahrádky, které od skupiny obdržel. Od tohoto setkání se již Zahrádka s Peckou nesešel a neměl o něm ani žádné informace.

Zahrádka v rozhovoru v roce 2009 uvedl, že Karel Pecka²³⁷ byl na konci května 1949 Státní bezpečností zatčen, ale on se o jeho zatčení dozvěděl až v na přelomu července a srpna 1949.²³⁸

15. května 1949 navštívil Řežáb Zahrádku a předal mu další texty k namnožení. Zahrádka kontaktoval Královou a dále svou známou Vlastu Kolouchovou²³⁹ a společně texty přepsali na psacím stroji na cyklostylové blány. Navíc k těmto textům přidali i texty od Ivana Mánka. Tentokrát již nešlo o jednotlivé letáky, ale o časopis, který měl celkem sedm stran. Všechny články byly podepsány větou: „*Ilegální organizace Za pravdu skupina Pavel. Nazdar.*“

Kolem 19. května 1949 uskutečnil Zahrádka a Řežáb plánovaný výlet do Prahy. Při této příležitosti byl Zahrádkovi představen člen pražské skupiny „Za pravdu“, který nesl krycí jméno Béd'a. Později se Zahrádka dozvěděl, že skutečné jméno tohoto muže bylo František Sádek²⁴⁰. Řežáb se Zahrádkovi zmínil, že tento „Béd'a“ má obstarat pro skupinu finanční prostředky.

Poslední týden v květnu 1949 dorazil do Zahrádkova bytu Řežáb. Dohodli se, že se Zahrádka ve Vodňanech setká s Jiřím Koubou a pokusí se zde navázat styky

---

²³⁴ Augustin Kříž byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 3 roky.

²³⁵ Marie Králová byla za svou činnost odsouzena za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 2 1/2 roku.

²³⁶ Božena Jakšová byla v rozsudku zproštěna obžaloby.

²³⁷ Karel Pecka byl souzen a odsouzen za svou ilegální činnost v procesu s pražskou skupinou „Za pravdu“.

²³⁸ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

²³⁹ Vlasta Kolouchová byla v rozsudku zproštěna obžaloby.

²⁴⁰ František Sádek byl souzen a odsouzen za svou ilegální činnost v procesu s pražskou skupinou Za pravdu

pro budování ilegální organizace. Zahrádka tak učinil a s Koubou se ve Vodňanech setkal. Ten ho představil svému bratranci Václavu Novákovi²⁴¹ a Ladislavu Kryslovi²⁴², kteří přislíbili svou pomoc a o existenci skupiny informovali své známé Vojtěcha Hřebečka²⁴³, Vladimíra Nováčka²⁴⁴, Aloise Krále²⁴⁵, Josefa Kovaříka²⁴⁶ a Eduarda Kubelku²⁴⁷.

*Zahrádka uvedl, že činnost Vodňanské skupiny byla mnohem rozsáhlejší, než jak se jejím členům v procesu podařilo prokázat. Provinění členů Vodňanské skupiny v samotném procesu spočívalo v tom, že Zahrádkovi obstarávali střelivo a pomáhali při zkouškách o navázání spojení se zahraničím na krátkovlnných vysílačkách. Tato skupina se podle Zahrádky Státní bezpečnosti rozbít nepodařila a fungovala až do šedesátých let. Zaměřila hlavně na převaděčskou činnost a tu dokázala před komunisty skrýt.*²⁴⁸

Koncem května 1949 se Zahrádka rozhodl kontaktovat pro spolupráci se skupinou bývalého rotmistra leteckého pluku v Českých Budějovicích Silvestra Müllera. Zahrádka se s Müllerem znal již od roku 1948, kdy Müller přinesl k opravě rádio do firmy, kde byl Zahrádka zaměstnán. Během rozhovoru zjistil, že Müller má k prodeji rádio-součástky. Od této doby se příležitostně potkávali. Koncem května 1949 Zahrádka navštívil Müllera, za účelem zaplatit splátku za součástky. Při této příležitosti ho zběžně informoval o existenci ilegální skupiny „Pavel“ a nabídl mu spolupráci. Müller spolupráci nepřislíbil, ale dostavil se na dohodnutou schůzku s Řežábem a Zahrádkou o dva dny později. Na této schůzce byl Müller podrobněji informován o činnosti skupiny a přislíbil svou pomoc. Od této schůzky se již Zahrádka s Řežábem nesetkali a Zahrádka o něm neměl žádné další informace.

Zahrádka v rozhovoru uvedl, že Řežáb byl v té době zatčen ve spojitosti

---

²⁴¹ Václav Novák byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 2 1/2 roku.

²⁴² Ladislav Krysl byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 2 let.

²⁴³ Vojtěch Hřebeček byl za svou činnost odsouzen za trestný čin nepřekážení nebo neoznámení trestného činu k trestu odnětí svobody v délce trvání 8 měsíců.

²⁴⁴ Vladimír Nováček byl za svou činnost odsouzen za trestný čin nepřekážení nebo neoznámení trestného činu k trestu odnětí svobody v délce trvání 8 měsíců.

²⁴⁵ Alois Král byl za svou činnost odsouzen za trestný čin nepřekážení nebo neoznámení trestného činu k trestu odnětí svobody v délce trvání 1 roku.

²⁴⁶ Josef Kovařík byl v rozsudku zproštěn obžaloby.

²⁴⁷ Eduard Kubelka byl za svou činnost odsouzen za trestný čin nepřekážení nebo neoznámení trestného činu k trestu odnětí svobody v délce trvání 8 měsíců.

²⁴⁸ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

s pražskou skupinou „Za pravdu“. O tom se dozvěděl až později, po svém zatčení. Dále uvedl, že to byl pravděpodobně Řežáb, kdo po svém zatčení řekl Státní bezpečnosti o existenci českobudějovické skupiny „Za pravdu“ – „Pavel“.²⁴⁹

Poslední červencový týden roku 1949 navštívil Zahrádku v Českých Budějovicích František Valach, kterého Zahrádka znal od léta roku 1948. Poznali se na dovolené ve Strážnici na Slovensku. Na dovolené šlo o běžné setkání, ale oba si názorově rozuměli a po skončení dovolené zůstali v kontaktu.

Valach Zahrádku požádal o mapu pohraničí a prohlásil, že má v úmyslu emigrovat do Německa. Zahrádka mu nabídl, že půjde do Německa s ním, a že můžou vyrazit ihned. Zahrádka sebou vzal mapu úseku Sušice a kompas a odjeli s Valachem automobilem do Rejštejna²⁵⁰, který se nachází v blízkosti státních hranic. Zde automobil zanechali a státní hranice překročili mezi obcí Prášily²⁵¹ a Srní²⁵². Odtud pokračovali do Zwieslu²⁵³, kde se sami ohlásili německé pohraniční policii. Podstoupili výslech a byli propuštěni s tím, že se mají hlásit v táboře Caritas²⁵⁴, kde přenocovali.

Druhý den ráno byli posláni na americkou vojenskou policii a Zahrádka byl odveden do úřadovny americké tajné služby CIC ve Straubingu²⁵⁵. Tam byl vyslýchán, jelikož u něj byla nalezena legitimace KSČ. K tomu Zahrádka uvedl, že ze začátku do KSČ vstoupil, situace v KSČ byla poněkud odlišná, než si představoval, a proto později vstoupil do ilegality.

Zahrádka v rozhovoru uvedl, že postupně přenesl za hranice celkem tři legitimace KSČ, z čehož dvě byly padělky a jedna byla na jeho jméno.²⁵⁶ Mánek

---

²⁴⁹ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

²⁵⁰ Rejštejn leží asi 15 km od Sušice v okrese Klatovy. Počtem obyvatel je pátým nejmenším městem v Česku.

²⁵¹ Prášily jsou malá obec v okrese Klatovy, 11 km jihozápadně od Hartmanic. Záhy po komunistickém puči v roce 1948 vyrostly podél celé hranice mohutné zátarasy a znemožnily lidem pohyb v okolních lesích. Současně poloopuštěné území zabralo vojsko a odřízlo obyvatele od kontaktu s Československem.

²⁵² Srní je obec v okrese Klatovy.

²⁵³ Zwiesel je město v Dolním Bavorsku. Nalézá se asi 80 km severně od Passau.

²⁵⁴ Caritas internationalis konfederace katolických humanitárních organizací. Vznikla v roce 1924 v Amsterdamu. Jejím cílem je vybudovat lepší svět zejména pro chudé a utlačované. Je jednou z největších humanitárních organizací na světě, sociální a zdravotnické služby poskytuje ve více než 200 zemích světa. V některých zaostalých státech tvoří jí provozovaná sociální a zdravotnická zařízení většinu všech podobných zařízení a prakticky jedinou funkční síť těchto služeb. Členem Caritas Internationalis je i Česká katolická charita.

²⁵⁵ Straubing je město v Dolním Bavorsku, ležící na Dunaji.

²⁵⁶ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

*k tomu v rozhovoru dodal, že se domnívá, že Zahrádka členem KSČ nikdy nebyl, protože průkazky se členstvím se vydávaly až po dosažení věku osmnácti let. Tohoto věku Zahrádka dosáhl až v roce 1948, kdy jeho odpor ke komunistům byl neskrývaný. Z toho důvodu si myslí, že se jednalo o duplikát a ne o pravý dokument.*²⁵⁷

Zahrádka CIC nabídl, zda by se mohl vrátit do ČSR a pracovat pro americkou tajnou službu. Ze začátku se k tomu CIC stavěla odmítavě. Později Zahrádkovi navrhla, že pokud se do patnácti dnů vrátí a přivede s sebou nějakou osobu, která má také zájem spolupracovat se CIC a dále přinese seznam jmen osob, s kterými v ČSR v ilegaltě spolupracuje, dohodnou se na dalším postupu. Zahrádka požádal příslušníky CIC o kompas, mapu, pistoli a finanční hotovost, ale nebylo mu vyhověno s tím, že mapu a kompas obdrží až ve Zwieslu od německé pohraniční policie. To z toho důvodu, aby německá pohraniční policie nevěděla, že s CIC spolupracuje. Pistole a finanční hotovost mu nebyly vydány s vysvětlením, že o těchto věcech se budou bavit, až splní úkoly, kterými byl pověřen (tzn. do patnácti dnů se vrátí s dalším člověkem ochotným spolupracovat se CIC a s informacemi o své ilegální činnosti). Následně byl odvezen do Zwieselu a v noci z 27. na 28. července 1949 překročil státní hranici a vrátil se do Českých Budějovic.

*Zahrádka uvedl, že vykonal celkem čtyři přechody přes hranice, ale Státní bezpečnosti se podařilo prokázat mu pouze dva. Při tomto přechodu s sebou Zahrádka převedl nejen zmíněného Františka Valacha, ale ještě dalších šest bývalých letců 312. Stíhací perutě, jejichž jména však Státní bezpečnosti zatajil.*²⁵⁸

Dne 30. července 1949 Zahrádka navštívil Silvestra Müllera a vylíčil mu svou cestu do Německa i celé jednání s CIC. Informoval ho o skutečnosti, že byl agenty CIC pověřen, aby do patnácti dnů přivedl do jejich úřadovny ve Straubingu další osobu ochotnou spolupracovat. Následně se Müllera dotázal, zda by do Německa šel s ním. Müller Zahrádkovi nic nepřislíbil.

V následujících dnech se Zahrádka připravoval na návrat do Německa. S sebou si připravil letáky vydávané organizací „Za pravdu“ a její odnoží skupinou „Pavel“, které ilegálně množil a rozšiřoval. S nabídkou jít s ním do Německa oslovil

---

²⁵⁷ Rozhovor s Ivanem Mánekem, 12. 9. 2009, v Českých Budějovicích.

²⁵⁸ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

Ivana Máneka²⁵⁹, který, ačkoli byl o celé záležitosti Zahrádkou informován, se dále o dané věci bavit nechtěl a téma rozhovoru odvedl jiným směrem.

*Mánek v rozhovoru uvedl, že samozřejmě věděl, jak o Zahrádkových přechodech do Německa, tak o jeho spolupráci s CIC. Zahrádka ho o jeho navázání spolupráce s CIC informoval tak rozsáhle, že si Mánek dodnes vzpomene i na kontaktní telefonní číslo kanceláře CIC, na které měli volat po přechodu hranic. V samotném procesu se však toto Mánkovi prokázat nepodařilo.*²⁶⁰

Dne 6. srpna 1949 se k němu do bytu dostavil Silvestr Müller, který byl připraven na cestu a prohlásil, že s ním do Německa půjde. Téhož dne v odpoledních hodinách se oba vydali na vlakové nádraží v Českých Budějovicích, odkud vlakem pokračovali do Sušice, v úmyslu překročit státní hranici a přejít na německé území.

V noci z 6. na 7. srpna 1949 Zahrádka a Müller překročili státní hranici a dorazili do obce Buchenau²⁶¹, kde je zadržela německá pohraniční policie a odvezla je na celní úřad. Po sepsání obvyklých protokolů Zahrádka požádal, aby o jejich přítomnosti bylo vyrozuměno americké velitelství ve Zwieslu. Po prvotních obtížích byli nakonec Zahrádka i Müller převezeni do Zwieslu na americké velitelství.

Následujícího dne byli oba převezeni do Straubingu do úřadovny CIC, kde byli vyslýcháni ke své ilegální činnosti v ČSR. Zahrádka agentům CIC předal letáky, které v Českých Budějovicích množil a rozšiřoval a dále jména lidí, kteří se skupinou „Za Pravdu“ – „Pavel“ spolupracovali. Zahrádka s Müllerem při této příležitosti žádali CIC, aby byli vyzbrojeni, a aby se jim dostalo nějakých finančních prostředků. Na tuto žádost jim bylo agenty CIC sděleno, že se jim v této věci pokusí vyhovět.

Při svém pobytu na úřadovně CIC se Zahrádka setkal s mužem jménem Hons²⁶². Ten ho požádal, zda by po návratu do ČSR mohl kontaktovat na uvedené adrese, jeho přítelkyni Blanku Hřímálou²⁶³ a řekl jí, že je v pořádku, a nachází se

---

²⁵⁹ Ivan Mánek byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 4 roky. Původně byl obžalován i z trestného činu velezrady, ale v procesu se mu tento trestný čin prokázat orgány činnými v trestním řízení nepodařilo.

²⁶⁰ Rozhovor s Ivanem Mánkem, 12. 9. 2009, v Českých Budějovicích.

²⁶¹ Buchenau leží v jihovýchodní části Německa. Administrativně spadá pod region Bayern.

²⁶² Jde o studenta, původem z Mladotic u Plzně, studoval v Praze. Do Straubingu uprchl v srpnu 1949.

²⁶³ Blanka Hřímálá bytem Nerudova 35, Praha 3.

v Německu. S podobnou žádostí se na Zahrádku obrátil i emigrant Pražák²⁶⁴, který ho požádal, aby v Plzni kontaktoval Hanku Šlaufovou²⁶⁵. Zahrádka jim to slíbil.

Dne 11. srpna 1949 byli Zahrádka a Müller uvedeni k agentu CIC jménem Zoltán Vagaš, který byl původem z Československa a tudíž mluvil plyně česky. Ten jim sdělil, že podobné letákové akce jako jejich nemají pro CIC skutečnou hodnotu. Agentem jim bylo vysvětleno, že jejich úkolem bude navazovat kontakty a získávat informace o lidech, kteří jsou ochotni se CIC spolupracovat. „Zájmovými“ osobami byli hlavně funkcionáři KSČ, příslušníci StB, OBZ, ozbrojených sil a osoby zastávající významné postavení v úřadech. Dalším úkolem bylo získávat informace bezpečnostního a vojenského významu.

Pro spojení se CIC obdrželi oba svá krycí jména. Zahrádkovi bylo přidělené krycí jméno „Josef“, Müllerovi jméno „Míša“. Zoltán Vagaš dále Zahrádku požádal, zda by kontaktoval v Písku Boženu Drábovou a předal jí pozdrav a neoptal se, zda něco nepotřebují. Zahrádka slíbil, že to udělá. Po tomto rozhovoru byli Zahrádka a Müller odvedeni do skladu, kde byli vyzbrojeni. Zahrádka obdržel pistoli ČZ ráže 7,65 a Müller pistoli Walter 7,65. Dále jim bylo přislíbeno, že ve Zwieslu, kam budou převezeni, obdrží i finanční hotovost. Po příjezdu do Zwieslu jim bylo na americkém velitelství předáno 95,- Kčs a byli odvezeni k prostoru státní hranice, kterou téže noci překonali a dne 12. srpna 1949 dorazili do Českých Budějovic.

Dne 13. srpna 1949 vyrazil Zahrádka vlakem do Prahy, kde se spojil s Blankou Hřímálou. Té měl doručit vzkaz od emigranta Honse, s kterým se setkal při své druhé návštěvě v Německu. Proběhl mezi nimi vřelý rozhovor, při kterém se Hřímálá Zahrádkovi svěřila, že by také chtěla emigrovat. Zahrádka jí nabídl, že jí za hranice převede. Tentýž den se společně vydali do Plzně, kde se setkali s Hankou Šlaufovou, kterou měl Zahrádka kontaktovat na žádost emigranta Pražáka. Ovšem před tím, než z Prahy do Plzně odjeli, zastavil se Zahrádka ještě v bytě Sádka, kde se dozvěděl, že byl Sádek zatčen.

Zahrádka v rozhovoru uvedl, že při této návštěvě u Sádka se od jeho ženy dozvěděl, že je zatčen i Karel Pecka. V bytě Sádka se nacházel i jeho tchán Cettl, který mu tuto informaci potvrdil. Následně odběhl, že si musí zatelefonovat a po své návratu se snažil Zahrádku všemožně v bytě zdržet. Zahrádka si uvědomil, že zřejmě

²⁶⁴ Do Straubingu se dostal společně s Honsem.

²⁶⁵ Hana Šlaufová bytem Pramení 8, Plzeň.

*o jeho přítomnosti informoval Státní bezpečnost, a že musí z bytu pryč. Cettl mu chtěl v odchodu zabránit a zapřel se o dveře, ale Zahrádka ho pod hrozbou zbraně, kterou měl u sebe, donutil ustoupit a z bytu narychlo odešel.*²⁶⁶

Zahrádka, Hřímálá a Šlaufová se domluvili, že se dne 27. srpna 1949 sejdou na nádraží v Protivíně a odtud budou společně pokračovat a překročí státní hranice na německé území. Ve stanovený den Zahrádka skutečně čekal na Protivínském nádraží, ale Hřímálá ani Šlaufová nedorazili. Místo nich přijela matka Hřímálé. Ta Zahrádkovi sdělila, že Hřímálá se Šlaufovou již pravděpodobně do Německa emigrovaly. Při této příležitosti Zahrádku požádala, aby dceři doručil lístek se zprávou, že na ni rodina myslí, aby se vrátila domů. S tím Zahrádka souhlasil, lístek si uschoval a vydal se zpět do Českých Budějovic.

*Naopak Zahrádka v rozhovoru v roce 2009 k emigraci Hřímálé s Šlaufové uvedl, že obě převedl v polovině srpna 1949, kdy s sebou za hranice vzal ještě kněze Hofírka a Augustina Kříže. Uvedenou skupinu Zahrádka dovedl na hranice a následně se s Křížem vrátil do Českých Budějovic. K taktice přechodů dodal, že byl Američany instruován, aby je podnikal v uniformě. Pohraničníci si totiž mysleli, že člověk v uniformě znamená přítomnost někoho z OBZ a dotyčné povětšinou nezastavovali.*²⁶⁷

Dne 26. srpna 1949 se do bytu Zahrádky dostavil Müller a předal mu bílou obálku, v které byly na několika lístcích informace. Tyto informace se týkaly údajů o armádě, Státní bezpečnosti a zpravodajské službě armády ČSR. Na lístcích se nacházely jména některých důstojníků československé armády a letectva a jména a adresy několika důstojníků OBZ. Dále se zde nacházely údaje o vojenských posádkách v Českých Budějovicích a v Plzni, poznámka o stevardkách ČSA²⁶⁸, že povětšinou pracují pro OBZ a fotografie s informacemi o dvou příslušnících StB. Müller Zahrádku požádal, aby při své další cestě do Německa tyto informace předal ve Straubingu na úřadovnu CIC Zoltánu Vagašovi. Tyto informace Müller²⁶⁹ obdržel

---

²⁶⁶ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

²⁶⁷ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

²⁶⁸ České aerolinie.

²⁶⁹ Silvestr Müller byl za svou činnost odsouzen za trestný čin velezrady k trestu odnětí svobody v na doživotí. Původně mu byl navržen trest smrti, který byl s odvoláním na § 113 dle zákona č. 319/1948 Sb změněn vzhledem k vojenským zásluhám z 2. světové války na doživotí.

od poručíka československého letectva Václava Bárty²⁷⁰, s kterým se znal od svého působení v armádě a kterého přesvědčil ke spolupráci s CIC.

Zahrádka k tomu uvedl, že Bártu osobně neznal, že se potkali až v rámci samotného procesu. O obsahu informací, které s sebou měl do Německa přenést, se dozvěděl až od příslušníků OBZ²⁷¹.

Zahrádka se rozhodl, že se do Německa vydá dne 3. září 1949. O své třetí cestě do Německa se Zahrádka svěřil své matce, která již tušila, že hranice ilegálně překračuje. O spolupráci se CIC se ovšem Zahrádka matce nesvěřil.

Dne 1. září 1949 se Zahrádka vydal do Písku, kde se setkal s matkou Boženy Drábové²⁷². Předal ji pozdrav od agenta CIC Zoltána Vagaše a optal se, zda něco nepotřebují. Při rozhovoru se Zahrádka Drábové svěřil, že se s Zoltánem Vagašem, který pracuje jako důstojník americké armády pro CIC, setkal v Německu. Drábová požádala Zahrádku, aby Zoltánovi Vagašovi předal vzkaz, že ona ani její dcera nic nepotřebují a jeho pomoc nechťjí. Drábová dále na Zahrádku naléhala, aby s přechody za hranice přestal, jelikož je to příliš riskantní. Po tomto rozhovoru se Zahrádka vrátil zpět do Českých Budějovic.

Po návratu do Českých Budějovic se Zahrádka dozvěděl od své matky, že ho v bytě hledal mladík jménem Richard Choun. Chouna znal Zahrádka již z minulosti jako přítele Mánka. K večeru se Choun vrátil k Zahrádkovi do bytu a sdělil mu, že se od Mánka dozvěděl o jejich ilegální činnosti a zda by se mohl také zapojit. Dále se Zahrádky dotazoval na jeho přechody státní hranice a také ho požádal o nějaké náboje ráže 7,65 mm pro svou pistoli. Zahrádka Chounovi²⁷³ vysvětlil, že za hranice dochází pravidelně, ale jeho žádost o náboje odmítl, protože vlastnil pouze omezený počet, který měl pro vlastní potřebu.

V ranních hodinách dne 3. září 1949 vtrhli do Zahrádkova bytu dva příslušníci OBZ a na místě ho zadrželi. Byla provedena osobní a domovní prohlídka, při které byly zajištěny informace, které obdržel od Silvestra Müllera. Lístek, který

---

²⁷⁰ Václav Bárta byl za svou činnost odsouzen za trestný čin velezrady k trestu odnětí svobody v délce trvání 20 let. Původně mu byl navržen trest smrti, který byl s odvoláním na § 113 dle zákona č. 319/1948 Sb. změněn vzhledem k tomu, že se nepodařilo zcela prokázat Bártův úmysl špionáže na trest 20 let odnětí svobody.

²⁷¹ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

²⁷² Josefa Drábová bytem Roháčova 54, Písek.

²⁷³ Richard Choun byl za svou činnost odsouzen za trestný čin nepřekážení nebo neoznámení trestného činu k trestu odnětí svobody v délce trvání 1 rok.

měl doručit Hřímalé. Dále u něho byla nalezena pistole ČZ ráže 6,35 mm, která byla nabitá nábojem v nábojové komoře. Tuto pistoli nosil Zahrádka při sobě a náboj v komoře měl nejen z důvodu zvětšení kapacity palebného průměru, ale i pro okamžité použití. Pistole ČZ ráže 7.65 mm, kterou obdržel ve Straubingu od CIC, nalezena nebyla, protože jí Zahrádka před několika dny prodal svému spolupracovníkovi Josefu Podlešákovi²⁷⁴.

Zahrádka měl již od mládí zálibu ve zbraních a vysílacích stanicích a Podlešák s ním tuto zálibu sdílel. Čas od času mezi sebou měnili či prodávali jak zbraně a munici, tak i vysílací stanice a její součástky. Podobné styky Zahrádka dále udržoval s Ladislavem Pletzlerem²⁷⁵ a Františkem Švecem²⁷⁶. Podlešák sice věděl o Zahrádkově ilegální činnosti, ale neměl o spolupráci zájem.

Dále byla u Zahrádky nalezena prázdná nábojnice, ve které byl vzkaz pro Hřímalou, který zněl: „*Milé Hance v upomínku věnuje velitel ilegální organizace „Za pravdu“, skupina „Pavel“.* Pavel. Zahrádka cítil k Hřímalé značné sympatie a obsah lístku zamýšlel jako výraz upomínky na jejich setkání. Závažnější na tom ovšem bylo Zahrádkovo doznání, že on je velitelem skupiny „Pavel“. Při osobní prohlídce pak byla u Zahrádky nalezena žiletka, kterou měl uschovanou v opasku. Podle výpovědi ji měl připravenou pro případ, že by byl odhalen a před vyzrazením informací by raději volil sebevraždu. Poté byl Zahrádka²⁷⁷ eskortován do kasáren v Českých Budějovicích, kde se v následujících dnech podrobil výslechům. Do konce září 1949 pak byla pozatýkána většina lidí, kteří se zapojili do činnosti ilegální skupiny „Za pravdu“ – „Pavel“.

---

²⁷⁴ Josef Podlešák byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 4 roky.

²⁷⁵ Ladislav Pletzer byl za svou činnost odsouzen za trestný čin sdružování proti státu k trestu odnětí svobody v délce trvání 2 roky.

²⁷⁶ František Švec byl za svou činnost odsouzen za trestný čin nepřekažení nebo neoznámení trestného činu k trestu odnětí svobody v délce trvání 1 roku.

²⁷⁷ František Zahrádka byl za svou činnost odsouzen za trestný čin velezrady k trestu odnětí svobody v délce trvání 20 let. Původně mu byl navržen trest smrti, který byl s odvoláním na § 113 dle zákona č. 319/1948 Sb. změněn vzhledem k věku obžalovaného změněn na trest 20 let odnětí svobody.

10. POLITICKÝ VĚZEŇ FRANTIŠEK ZAHŘÁDKA

10.1 Život před únorem 1948

František Zahradka se narodil 30. října 1930 v Děčíně. Jeho otec František Zahradka st., legionář z italské fronty, byl pro něho i jeho o tři roky mladšího bratra Ludka velkým vzorem. Dle vzpomínek Františka Zahradky byli vychováváni v masarykovském duchu a lásce k Československu.²⁷⁸ Matka Františka Zahradky Kristýna Zahradková, rozená Dominová, byla zaměstnána jako pomocná pracovnice. Pomáhala např. v cihelnách a podobně. Její otec by původem z Itálie a na přelomu 20. století se usadil na Budějovicku. Matka Františka Zahradky pocházela z velké rodiny, měla 8 sourozenců.²⁷⁹

V rozhovoru z roku 2008 František Zahradka uvedl: *„Byli jsme celkem chudá rodina, protože táta byl invalida z bojů proti bolševikům. Totiž když se italští legionáři²⁸⁰ na Vánoce roku 1918 vraceli domů, tak prakticky ten 32. střelecký pluk byl hned přesouváný na Slovensko. Takže se otec sotva zastavil u své matky, protože jeli přes Tábor na východ. Hned potom šel na Slovensko, kde už v červnu začali Slovensko obsazovat maďarští bolševici pod Bélou Kunem²⁸¹. Samozřejmě, že legie jim dávaly na frak. Když byl dobyt i Miškolec v Maďarsku, tak tam otec dostal na stráž zásah ručním granátem a byl prakticky trvale částečně invalidní až do konce svého života. Silně kulhal. Nastoupil potom ke dráze jako vrátný, pomocný zaměstnanec, kde pracoval až do smrti. Důchodu se ani nedočkal, zemřel v jedenašedesáti letech a máti zemřela v jedenapadesáti letech.“²⁸²*

---

²⁷⁸ Pokud není uvedeno jinak, pocházejí informace o Františku Zahradkovi z rozhovoru s ním vedeným dne 26. srpna 2008 v Příbrami.

²⁷⁹ *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. 2009 [cit. 2009-08-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/cs/pametnici-protikomunistického-odboje-a-odporu-frantisek-zahradka>>.

²⁸⁰ Více in: Karel Pichlík, Bohumír Klípa, Jitka Zabloudilová, *Českoslovenští legionáři (1914-1920)*, Praha 1996.

²⁸¹ Béla Kun (20. 2. 1886 - 29. 8. 1938), maďarský komunistický politik, po krátkou dobu roku 1919 stál v čele Maďarské republiky RAD, republiky sovětského typu u tvořené na části území bývalého Uherska, v letech 1920 - 1936 v řídicích orgánech komunistické internacionály v Moskvě. Popraven při stalinských čistkách. Maďarská republika rad byla dočasným státním útvarem existujícím od 21. 3. 1919 do 1. 8. 1919. Jednalo se o komunistický stát s diktaturou proletariátu, který vznikl z Maďarské demokratické republiky.

²⁸² *Paměť národa* [online]. 2000-2009 [cit. 2009-08-20]. Dostupný z WWW: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/571/clip/1443/#cs_1443>.

Místo bydliště celé rodiny se měnilo dle pracovních příležitostí otce. V roce 1933 byl otec služebně přesunut z Děčína do Meziměstí u Broumova. V Meziměstí žila celá rodina až do října 1938, kdy byla po Mnichovských událostech²⁸³ nucena pohraniční opustit. Soužití s Německými dětmi probíhalo do roku 1937 bez jakýchkoli problémů. V jednom z rozhovorů František Zahrádka uvedl: *“Prakticky vyrůstali jsme s německýma dětma. Do roku 36, 37 nebyly problémy, ale v roce 37 už ti starší kluci o 3, o 4 roky říkali: „Počkej, pudeš.“ a byli vyzývaví. No a pak už dokonce zakázali Němci svým dětem si s náma hrát. I když třeba to byli slušní lidi někteří z nich.*“²⁸⁴

V Meziměstí začal František Zahrádka od roku 1936 navštěvovat obecnou školu. Problémy nesnášenlivosti s Němci se začaly výrazně projevovat až během roku 1938 a vyvrcholily, jak již bylo zmíněno, jedné říjnové noci, kdy byla celá rodina z města vyhnána.²⁸⁵ František Zahrádka na tuto událost vzpomíná takto: *„Přišla noc začátkem října. Bouchání veliký na dveře. Máti nás, mě a bratra, začla oblíkat. Už třetí punčochy na nohy, dvě trička, tři košile. Pak bafla nějaký ten balíček a utíkali jsme na nádraží. Ale to bylo hned vedle, jelikož jsme bydleli v železničářský kolonii, která byla postavená u nádraží. Nastoupili jsme teda v noci do toho železničního vagonu.*“²⁸⁶ Tento vagon putoval z Meziměstí a byl odstaven na nákladovém nádraží v Chocni. František Zahrádka v tomto vagoně bydlel do března 1939. Během této doby se o něho starala neznámá rodina. Otec byl odvelen na Svitavsko, bratr Luděk se ocitl s těžkými zraněními v nemocnici ve Vysokém Mýtě poté, co ho srazil automobil. Matka, která se ze všech těžkostí poslední doby psychicky zhroutila, byla taktéž hospitalizována. V tomto těžkém období byli Františku Zahrádkovi skauti velkou oporou. Pomáhali s jídlem, ošacením,

---

²⁸³ Mnichovská dohoda podepsána 29. 9. 1938 v Mnichově zástupci čtyř zemí – Velké Británie, Francie, Německa a Itálie. Československo muselo do 10. 10. 1938 odstoupit pohraniční území následujícím zemím: Sudety Německu, východní část české části Těšínska Polsku a jižní část Slovenska a Podkarpatské Rusi Maďarsku. Zástupci československé strany byli přítomni, ale k samotnému jednání nebyli přizváni. Více např. in: Čelovský Bořivoj, Mnichovská dohoda 1938, Šenov u Ostravy 1990, Věra Olivová, Zápas o Československo 1938, Praha 1996.

²⁸⁴ *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. 2009 [cit. 2009-08-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/cs/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu-frantisek-zahradka>>.

²⁸⁵ *Paměť národa* [online]. 2000-2009 [cit. 2009-08-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/571>>.

²⁸⁶ *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. 2009 [cit. 2009-08-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/cs/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu-frantisek-zahradka>>.

brali ho na výlety. Zde můžeme hledat počátky lásky ke skautingu, který Františka Zahrádku ovlivnil na celý život. 15. března 1939 se Zahrádka dostal ke své tetě do Veselého nad Lužnicí. Následující 3 roky strávil střídavě u svých tet a babičky.

Celá rodina se opět sešla až v roce 1942, po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha²⁸⁷, kdy svůj nový život začala v Českých Budějovicích. V Českých Budějovicích pohromadě žili až do zatčení rodičů v roce 1944.²⁸⁸ K této události František Zahrádka uvedl: „*Když jsme se v létě 1944 vrátili s bráchou z chmelu, našli jsme zapečetěný byt a nikdo doma, protože mámu i tátu zatkl gestapo. Sousedí, který nás uviděli, tak rychle zavřeli. V noci se teprve z hospody vracel tátův kamarád, legionář taky a ten nám řekl, že rodiče si odvezli gestapáci. Mě bylo tehdy 14 let. Půl roku jsme tam žili na vlastní pěst.*“²⁸⁹ Otec Františka Zahrádky se z vyšetřování vrátil v prosinci 1944, matka až na konci války v květnových dnech roku 1945.²⁹⁰

František Zahrádka od roku 1936 navštěvoval obecnou a poté měšťanskou školu. Po ukončení základní školní docházky nastoupil na SOŠ v Pardubicích, kde pobýval na internátě a kde se vyučil radiomechanikem. Výuční list nikdy neobdržel, jelikož byl zatčen jeden den po vyučení.²⁹¹

František Zahrádka je celý svůj život vášnivým skautem. V květnu 1945, kdy byl skauting v Českých Budějovicích opětovně založen, se stal členem 10. a jeho bratr Luděk 7. oddílu. S tímto oddílem absolvoval několik skautských táborů převážně na Šumavě, kde svůj čas trávili pořádáním dálkových pochodů, což mu umožnilo dokonale poznat Šumavu a prostor okolo hranic. Poznání Šumavy bylo klíčové pro jeho činnost po únoru 1948, kdy těchto

---

²⁸⁷ Atentát byl proveden 27. května 1942 v Praze-Libni Československými výsadkáři Jozefem Gabčíkem a Janem Kubišem. Vice např. in: Michal Burian, Atentát: operace Anthropoid: 1941-1942, Praha 2002, Miroslav Ivanov, Atentát na Reinharda Heydricha, Praha 2003.

²⁸⁸ K zatčení došlo v létě roku 1944, v rozhovoru, František Zahrádka uvedl, že důvodem zatčení byla matčina pomoc uprchlým ruským zajatcům, kteří se skrývali v nedalekém lese. Pomoc spočívala převážně v obstarávání potravy. Otec Františka Zahrádky o tom nic nevěděl, proto byl propuštěn dříve než matka Kristýna Zahrádková.

²⁸⁹ *Víkend: Magazín Hospodářských novin* [online]. 1996-2009 [cit. 2009-08-21]. Dostupný z WWW: <http://vikend.ihned.cz/c4-10001125-21104750-v00000_d-zoufalym-jsem-pomahal-z-pasti>.

²⁹⁰ *Paměť národa* [online]. 2000-2009 [cit. 2009-08-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/571>>.

²⁹¹ K zatčení došlo dne 3. 9. 1949.

znalostí dokázal využít. V srpnu 1945 se spolu s tímto oddílem také zúčastnil přivítání Československých letců z 312. stíhací perutě RAF (Royal Air Force) na budějovickém letišti, což byl pro něho nezapomenutelný zážitek, který formoval i jeho pozdější vývoj. Jak František Zahrádka říká: “ *Pro nás skauty, to byli blaničtí rytíři*²⁹², *který nás přišli osvobodit, a to nás kluky zakódovalo na celej život.*“²⁹³. Od února 1948 tito příslušníci 312. stíhací perutě na základě rozkazu tehdejšího ministra obrany Ludvíka Svobody nesměli vstoupit do prostoru letiště, byli posláni na dovolenou a do armády se nesměli vrátit. To František Zahrádka cítil jako jakousi morální křivdu, která měla významný vliv na jeho další počínání.

10.2 Únor 1948

V poúnorové době, kdy dokončoval studia, v něm uzrálo rozhodnutí aktivně se zapojit do skautského odporu proti novému lidově demokratickému režimu.²⁹⁴ Únorem 1948 nastala vlna emigrací a pokusů o přechod hranic. František Zahrádka využil svých perfektních znalostí Šumavy a rozhodl se pro převaděčskou činnost: „*My jsme byli sólisti, o jiné odbojové skupiny jsme se nezajímali,*“ říká Zahrádka, “*Pro nás to bylo naplnění klukovských ideálů: postavit se jako chlap proti zlu, násilí, nespravedlnosti.*“²⁹⁵

Na podzim roku 1948 se dala dohromady první skupina, kterou za hranice doprovázel František Zahrádka. V knize Karla Lešanovského František Zahrádka uvedl: „*Převáděl jsem za hranice lidi, kterým tady po Únoru začalo být úzko. Přes Šumavu jsem vodil hlavně západáky, naše bývalé stíhače*

---

²⁹²Blaník je vrch ve středočeském kraji nedaleko Vlašimi. V těžkých chvílích české historie byl symbolem naděje na získání svobody a svébytnosti českého národa. Dle pověsti uvnitř hory odpočívá vojsko, které čeká, až bude českému národu nejhůře. Jeho velitelem je sám patron země České svatý Václav. Ve chvíli, kdy bude vlast v největší tísní, zazelená se suchý dub na Blaníku a pramen pod ním vydá tolik vody, že se studánka přeplní a voda poteče až po stráni dolů. Pak se v hoře otevře tzv. Vefejová skála, rytíři uvnitř se probudí z hlubokého spánku a pod vedením patrona české země vyrazí proti nepřítelům, porazí je a v Čechách nastane opět klid a mír. Pozornost Blaníku a legendě o svatováclavském vojsku přineslo národní obrození, putování lidu na Blaník má však ještě starší tradici. Od roku 1989 se zde pravidelně pořádají Svatováclavské slavnosti, kdy na svůj svátek sjíždí z Velkého Blaníku na bílém koni sv. Václav s doprovodem svých vojáků na louňovické náměstí, kde se konají vlastní oslavy.

²⁹³ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 26. 8. 2008, v Příbrami.

²⁹⁴ *Paměť národa* [online]. 2000-2009 [cit. 2009-08-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/571>>.

²⁹⁵ *Víkend: Magazín Hospodářských novin* [online]. 1996-2009 [cit. 2009-08-21]. Dostupný z WWW: <http://vikend.ihned.cz/c4-10001125-21104750-v00000_d-zoufalym-jsem-pomahal-z-pasti>.

*z Anglie. U soudu mě pak opuncovali jako přímého a placeného agenta imperialistické rozvědky. Ale pro mě bylo největším odměnou vnitřní uspokojení, že pomáhám vojákům, kterým by měl být národ vděčný.*²⁹⁶ Hranice americké okupační zóny v Německu překročila tato skupinka emigrantů 19. ledna 1949 u Heidemühle v Bavorsku. František Zahrádka byl rozhodnut, že spolu s touto skupinou i on zůstane za hranicemi. Stalo se ale něco, na co připraven nebyl: „*Měl jsem jít taky tehdy, ale mezi těma skautíkama z Budějovic se objevil i můj bratr v číšnickém, byl prvním rokem v učení, že jde a hotovo*²⁹⁷. *Tak to jsem rodičům nemohl udělat, abychom zmizeli oba.*“²⁹⁸ František Zahrádka se vrátil zpět do ČSR, kde začal připravovat další pochod přes hranice.

Mimo to, se zapojil i do činnosti ilegální skupiny „Za pravdu“²⁹⁹. Jeden z členů této barrandovské skupiny filmařů Karel Pecka³⁰⁰ požádal Františka Zahrádku, zda by se se svým oddílem nezapojil do tisknutí a rozšiřování protikomunistických letáků. František Zahrádka s ním odjel do Prahy, kde se dohodli na dalším postupu. Po návratu do Českých Budějovic začal postupně vytvářet jihočeskou pobočku skupiny „Za pravdu“, která měla krycí název „Pavel“³⁰¹ a jejímž úkolem nejprve bylo rozmnožovat a rozšiřovat protistátní letáky. Mezitím se už připravoval další přechod hranic.

Druhá skupina, které František Zahrádka pomohl na svobodu, byla opět parta skautíků, tentokrát z Českomoravské Vysočiny. Tento přechod se uskutečnil v květnu 1949.

Třetí skupinka už byla poměrně početnější skupinka vojáků. Tvořilo ji 6 důstojníků, někteří z nich byli příslušníci 312. stíhací perutě. Při tomto přechodu došlo ke komplikacím. Těsně v jejich blízkosti se strhla přestřelka

---

²⁹⁶ Lešanovský, c. d., s. 97.

²⁹⁷ Bratr Františka Zahrádky Luděk Zahrádka, nar. 1. 3. 1933, v zahraničí vstoupil do cizinecké legie. Z emigrace se po odsloužení šesti let v legiích vrátil roku 1956. Živil se jako číšník. Zemřel roku 2005.

²⁹⁸ *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. 2009 [cit. 2009-08-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/cs/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu-frantisek-zahradka>>.

²⁹⁹ Odbojová skupina kolem ilegálního časopisu *Za Pravdu* (1949).

³⁰⁰ Karel Pecka se narodil 6. prosince 1928. V lednu 1949 podílel na založení protikomunistické skupiny „Za Pravdu“. V květnu 1949 byl zatčen Státní bezpečností a odsouzen na 11 let odnětí svobody. Podmínečně byl propuštěn v prosinci 1959. Od roku 1965 působil jak spisovatel na volné noze. Zemřel 13. března 1997.

³⁰¹ Název dle krycího jména Františka Zahrádky.

proti jiné skupině, vrátit se zpět do ČSR bylo nemožné, a tak byl František Zahrádka poprvé nepříznivými okolnostmi donucen přejít do Německa. Dostal se do Zwieselu, odkud byl převezen do Straubingu. Zde se zkontaktoval s Američany, s americkou tajnou službou CIC (Counter Intelligence Corps) a přihlásil se na jejich zpravodajské ústředně. V bavorském Straubingu strávil asi 4 dny, během nichž docházelo k jeho prověřování. Poznal se zde s americkým důstojníkem Zoltánem Vagašem³⁰², ke kterému 6. srpna 1949 přivedl štábního rotmistra letectva Silvestra Müllera. Dohodli se, že Silvestr Müller bude podávat Zoltánovi Vagašovi zprávy o situaci v Československé armádě, vojenských cvičeních, rozmístění radarů a jednotek.

V té době však již byli sledováni OBZ. Přes hranice se mu podařilo nepozorovaně dostat čtyřikrát. Těsně před pátým plánovaným odchodem za hranice byl zatčen. O uvěznění Karla Pecky se František Zahrádka dozvěděl až na tajné adrese, kterou měl navštívit pouze v nesnázích. V rozhovoru František Zahrádka uvedl: *Koncem srpna 1949 jsem použil záchytnou adresu. Ulice U Nemocnice č. 2 v Praze. Tam mi otevřela manželka Sádka. Řekl jsem jí, že bych potřeboval vědět o Peckovi. Ona mi řekla, že Pecka, Řežáb a Sádek jsou už dávno zavření, a že víc mi vysvětlí její otec.*³⁰³ *Ten za chvíli přiběhl a já blbec říkám, že oni přeci musí jezdit přes Karlovo náměstí na výslechy do bartolomějský, že by se pro ně dalo něco udělat. On zmizel a někam telefonoval, když se vrátil, řekl jsem mu, že musím odejít. Nechtěl mě pustit a zatarasil mi dveře. Musel jsem na něj vytáhnout pistoli. Venku jsem naskočil do tramvaje a odjel.*³⁰⁴ Zde se Zahrádka teprve dozvěděl, že Karel Pecka je od 25. května 1949 uvězněn. K zatčení mělo dojít na tachovském vlakovém nádraží, kde se Pecka měl setkat se „spolehlivým“ převaděčem Miroslavem Cettlem³⁰⁵. Místo Miroslava Cettla na smluveném místě čekali příslušníci StB, kteří Karla Pecku zatkli. Při prohlídce byly u něho zajištěny protistátní letáky vyrobené v Českých Budějovicích.

---

³⁰² Zoltán Vagaš Kpt. Americký důstojník, který před válkou studoval v Písku.

³⁰³ Miroslav Cettl.

³⁰⁴ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 21. 11. 2009, v Příbrami.

³⁰⁵ Miroslav Cettl (2. 8. 1903 – 1950), český redaktor a filmový režisér. Vice in: Petr Blažek, Podkopávej ze všech sil dnešní režim!, Paměť a dějiny, 2007, č. 1, s. 134-161.

10.3 Zatčení

3. září 1949 zhruba ve 3 hodiny odpoledne byl František Zahrádka zatčen a odvezen do Štefánkových kasáren v Českých Budějovicích na vyšetřovnu OBZ. Byl zatčen doma, při návratu ze zaměstnání. „*Ještě dopoledne jsem byl v zaměstnání, přišel jsem domů, hned jsem se začal mejt, koukal jsem na hodinky, jak to vypadá s časem. Najednou u umyvadla mě povalili dva chlapi, mazáci z Obranného zpravodajství soudruha Reicina, na zem, našli u mě ČZ ráže 6,35 s 9 nábojema, 8 zásobníků, 9. v hlavni. A ta pistole neměla pojistku. Hele co ten hajzl na nás měl, patronu v laufu. Tak to mi tam dali hned vejprask.*“³⁰⁶

Nastaly ostré výslechy, nejprve v českobudějovických kasárnách, odkud byl po 14 dnech převezen na vyšetřovnu StB. Vyslýchán byl později i v Praze na Pankráci, kam byl převezen 29. září. Při těchto výsleších byl František Zahrádka vždy svlečen do naha a docházelo i k fyzickým útokům. Vyšetřování probíhalo s použitím pravítek, rákosek a jiných podobných věcí. František Zahrádka postupně zjišťoval, že spolu s ním byl zatčen i Silvestr Müller a další jeho spolupracovníci.³⁰⁷

10.4 Proces

František Zahrádka byl postaven do čela skupiny „Zahrádka a spol.“ Soudní přelíčení „Zahrádka a spol.“ se konalo ve dnech 8. - 9. prosince 1949 v Praze na Pankráci. Františku Zahrádkovi byl za zločin velezrady a vyzvědačství navrhnut trest nejvyšší, trest smrti. Ten však nakonec vynesena nebyl a Zahrádka byl odsouzen na 20 let odnětí svobody, jelikož v době odsouzení ještě nedosáhl věku 20 let. Kromě trestu odnětí svobody musel zaplatit také peněžitý trest ve výši 20 000 Kč, dále byl zbaven čestných občanských práv na dobu 10 let, byl mu zkonfiskován celý majetek a pobyt ve

---

³⁰⁶ Ústav pro studium totalitních režimů [online]. 2009 [cit. 2009-08-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/cs/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu-frantisek-zahradka>>.

³⁰⁷ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 13. 9. 2008, v Příbrami.

věznici měl být každých ¼ roku zostřován tvrdým ložem.³⁰⁸ Prokurátorem byl generál Vaněk, proslulý celou řadou procesů, při nichž padly i tresty smrti. Senát byl polovojskový. Předsedou senátu byl Heřman Volf.

10.5 Vězení

Týden po soudním řízení, čili 16. prosince časně ráno, následoval převoz vlakem do Plzně na Bory, kde František Zahrádka strávil na samovazbách (cela 196 samoty B) 2 roky. Jeho pracovní náplní bylo draní peří. Zpočátku mu činilo velké problémy normu splnit. Draní peří bylo jeho pracovní činností až do roku 1951. Poté dělal provázky do samovazů. Na přelomu září a října 1951 byl převeden na společné cely, zde se naučil sedlařinu, jelikož pracoval v řemíkárně.

6. listopadu 1951 byl převezen na Jáchymovsko. Nejprve na ústřední tábor Bratrství, odkud byl přidělen na tábor Nikolaj. Lékařskou komisí byl uznán za schopného fárání, i když vážil pouze 45 kilogramů. Druhý den po příjezdu na Nikolaj, aniž by byl seznámen s prací v dole, fárал na čtvrté patro, kde nejprve pracoval jako pomocník lamače na Mčž (malá červená žíla). Fárало se na dole Eduard, kam se docházelo z tábora Nikolaj asi 1800 m dlouhým koridorem. Na asi 400 muklů svázaných ocelovým lanem (známý jako „jáchymovský autobus“) dohlíželi bachaři se samopaly a se psy. Zde byl později zařazen jako lamač.

Na tomto místě se setkal s mnoha lidmi, kteří mu během jeho pobytu na Nikolaji velmi pomohli. Vězni v uranových dolech přicházeli do kontaktu s civilními zaměstnanci. Řada civilistů vězňům pomáhala a pobyt v takto zvláštní společnosti mohl změnit i jejich politické smýšlení. František Zahrádka zmínil v rozhovoru, že nezapomenutelný pro něho byl například důlní Kosař: *„Vedení tábora mě tedy potom co zjistili, že mám vysokej trest, zařadili do hloubení. A tak jsem se poznal s fantastickým člověkem- důlním Kosařem. Už starší člověk a ten za první republiky na nábor do Francie odešel jako horník do Francie, komunista velikej jo. A celou válku byl ve Francii, byl*

---

³⁰⁸ *Paměť národa* [online]. 2000-2009 [cit. 2009-08-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/571>>.

účastníkem na Francouzským odbojovým hnutím a po konci války se vrátil do Československa a samozřejmě hned po konci války nastoupil do uranovejch dolů. A tehle ten důlní v tom hloubení mi jednou řek: „Můj syn chce být taky komunista, ale kdyby se stal komunistou, tak ho radši zabiju, když vidím, co tady s těma lidma dělají. To je horší jak za nacistů a nejkrutější je na tom, že to dělají vlastní lidi vlastním lidem.“³⁰⁹ Tento člověk a jemu podobní velmi pomáhali panu Zahrádkovi přežít tuto tíživou situaci. Na situaci na lágru Nikolaj vzpomíná František Zahrádka v rozhovoru s Ottou Hejnicem takto: „Na Nikolaji, na lágru, byla strašná buzerace. Po noční šichtě jsme museli dělat brigádu, nevyspali jsme se a zase jsme museli do práce na šachtu.“³¹⁰

Z Nikolaje byl nic netušíc převezen v létě 18. července 1952 na tábor L, Vykmánov 2 pod známou Věž smrti.³¹¹ Zde pobyl 3 a půl roku. Pracoval v různých profesích. 2 roky pracoval na nechvalně známé třídičce rudy ve Věži smrti.

6. ledna 1956 následoval převoz na tábor Vojna³¹², kde do roku 1957 pracoval jako lamač. Na lágr Vojna Zahrádka vzpomínal: „Na Vojně jsem prožil nejhorší okamžiky svého života. V té době mi zemřela matka³¹³. Vyplakala mi u Zápotockýho snížení trestu o 7 let. Rok na to, to už jsem byl na Bytízu, zemřel otec.“³¹⁴

Po více než roce, 2. března 1957, byl přemístěn na tábor Bytíz, kde strávil přesně na den 4 roky. I zde nejprve pracoval jako lamač, než mu byl táborovým lékařem doktorem Každ'anem zjištěn nadměrný úbytek červených krvinek a bylo mu dovoleno vykonávat práci na povrchu. Po roce 1960 začal fátat jako elektrikář. Práce elektrikáře spočívala v třisměnném provozu. Zde pak přešel na svůj obor-slaboproud.

Jelikož byl považován za nepolepšitelného zločince, netýkala se ho tzv. velká amnestie v květnu 1960, kdy byla propuštěna většina politických vězňů.

---

³⁰⁹ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 13. 9. 2008 v Příbrami.

³¹⁰ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 13. 9. 2008 v Příbrami.

³¹¹ Více k tématu: František Šedivý, Pod věží smrti, Praha 2000.

³¹² Více k tématu: František Bártík, Památník Vojna, Praha 2008.

³¹³ Matka Františka Zahrádky Kristýna Zahrádková zemřela na rakovinu ve věku 52 let.

³¹⁴ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 26. 8. 2008, v Příbrami.

Usnesením z 31. května 1960³¹⁵ se na Františka Zahrádku nevztahovalo rozhodnutí o amnesii prezidenta republiky z 9. května 1960³¹⁶. Ve zdůvodnění zamítnutí je uvedeno, že byl placeným agentem imperialistických rozvědek. Toto je v rozporu se skutečností, neboť František Zahrádka dle svých slov nikdy za svou činnost žádnou odměnu nedostal, což bylo uvedeno i v rozsudku. Stejně tak další amnestie z roku 1962, kdy už odcházeli poslední političtí vězni, se mu vyhnula, jelikož byl považován za trvale nenapravitelného a nepolepšitelného. 3. března 1961 přesně na den po 4 letech byl převezen na Pankrác. Zařadili ho na Technické oddělení ministerstva vnitra. Zde dále pracoval jako konstruktér a podílel se na zakázce Kladenských dolů.

Zbytek trestu si odpykal v Praze na Pankráci. V jednom z rozhovorů Zahrádka uvádí: „*Po amnestii po květnu 60 si nás začali strašně vážit na závodě Bytíz. A jeden civil, můj mistr, já jsem dál už potom telefony, slaboproud, věděl, že se zajímám o radiotechniku, tak mi opatřil, teda nechal objednat amatérský rádio a říká: “ A co říkáš tranzistorům? “ No a oni začaly i u nás ty tranzistory. Tak mi přines ilegálně pár sovětskejch tranzistorů, a protože na šachtách se používalo dost elektronického zařízení, slaboproudu jako jo, hlavně teda signalizace z klece, ale ty elektronky neobstály. Já jsem intenzivně zkoušel to nahradit tranzistorama. To se mi povedlo, že jsem naučil tranzistor OC16, který maj mezní kmitočet 15 HZ chodit na 300 HZ. Povedlo se mi zhotovit vzorky na vysokofrekvenční signalizaci mezi strojovnou a klecí, mám na to dva patenty. Před Vánocema 1960, v noci, najednou na mě vpadli bachaři s civilistama, a za 2 měsíce už mě lifrovali na Pankrác.*“³¹⁷

10.6 Život po propuštění

František Zahrádka byl na svobodu propuštěn 3. září 1962, po třinácti letech strávených za mřížemi. Byla mu též soudem předepsána náhrada trestního řízení a peněžitý trest. Původní trest 20- ti let, na které byl odsouzen,

---

³¹⁵ Dle § 391 odst. 1 trestního řádu.

³¹⁶ Viz příloha č. 7.

³¹⁷ Rozhovor s Františkem Zahrádkou, 26. 8. 2008, v Příbrami.

mu byl Antonínem Zápotockým, poté co mu matka Františka Zahrádka v roce 1956 těsně před svou smrtí napsala otevřený dopis, snížen na 13 let. Jeho maminka zemřela v roce 1956, rok na to i otec. Po propuštění na svobodu se tedy neměl kam vrátit. A jelikož v propouštěcích dokumentech měl poznámku, že trest u něho nesplnil výchovný účel, rozhodl se přijmout nabídku mistrů z Bytízu a pracovat dál v dolech jako civilní zaměstnanec. 16 dní po propuštění tedy nastoupil jako civilní zaměstnanec na Dole 4 v podniku Uranové doly Příbram. V uranových dolech na Příbramsku nakonec strávil dalších 18 a půl roku. Do důchodu odešel 1. ledna 1981 po dosažení 50 let věku.

V dubnu 1966 se František Zahrádka oženil s Marií Voldřichovou. Tato „milionová ženská“, jak ji sám nazývá, stála věrně po jeho boku celých 33 let až do své smrti. Byla sportovkyně stejně jako on. Jezdili společně na jachtu, v zimě běhali na lyžích po Šumavě i na nejvyšší vrch nedalekých Brdských lesů Tok. Děti nebyly manželům Zahrádkovým bohužel souzeny.³¹⁸

Pohledu výpovědi z roku 2009 Zahrádka své činnosti proti komunistické totalitě nikdy nelitoval: „*Ani v těch nejkrušnějších chvílích jsem ničeho nelitoval,*“ řekl rozhodně. „*Celý život mi pomáhalo vědomí, že jsem dělal spravedlivou věc. Že bylo mou povinností pomáhat lidem, kteří za nás za války nasazovali život a po únoru 1948 se dočkali jen ponížení a pronásledování.*“³¹⁹

František Zahrádka je občansky aktivní člověk. V roce 1968 byl jedním ze zakladatelů příbramské K231³²⁰. Předsedou byl zvolen František Harlas a

---

³¹⁸ *Paměť národa* [online]. 2000-2009 [cit. 2009-08-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/571>>.

³¹⁹ *Víkend: Magazín Hospodářských novin* [online]. 1996-2009 [cit. 2009-08-21]. Dostupný z WWW: <http://vikend.ihned.cz/c4-10001125-21104750-v00000_d-zoufalym-jsem-pomahal-z-pasti>.

³²⁰ Organizace sdružující politické vězně komunistického režimu uvězněné mezi únorem 1948 a počátkem 60. let. Založena 31. března 1968 v Praze, za členy se brzy hlásilo z celé ČSSR na 80 000 lidí. Po srpnové invazi byl Klub 231 zakázán a rozhodnutím státních orgánů rozpuštěn. Jméno Klub 231, je odvozeno od zákona na ochranu lidově demokratické republiky (zákon č. 231/1948 Sb.), podle nějž byla většina politických vězňů odsouzena. Vice in: Jiří Hoppe, *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K231 v období pražského jara*, Praha 2009. Karel Kaplan, *Československo v letech 1967-1969*, Praha 1993, Petr Blažek, *Aby se to už neopakovalo: katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K231*, Praha 2008.

František Zahrádka byl ustanoven tajemníkem. Po srpnové invazi³²¹ byla činnost této organizace zakázána. V časopise vládnoucí moci Tribuna³²² byla tajemníkem ÚV KSČ napsána nepravdivá informace, že byl František Zahrádka po roce 1950 vyškolen britskou zpravodajskou službou, vrátil se do ČSR a zde byl zatčen. Zahrádka mu obratem v dopise odepsal, že na toto období má nevyvratitelné alibi, jelikož byl na samovazbách na Borech. Občanské aktivity Františka Zahrádky po roce 1968 ustaly. Byl sledován StB, vyslýchán, bylo mu vyhrožováno. V polovině 70. let byl dokonce přemlouván ke spolupráci s StB. Což se ukázalo být velmi častý jevem. Jak dokládá i další odsouzený v procesu „Zahrádka a spol.“ Ivan Mánek: „*Obrátila se na mě StB. Chtěli po mně, abych jim podepsal spolupráci a donášel na členy nově vznikajících skautských organizací. Odmítl jsem.*“³²³

Většina politických vězňů, která se angažovala již při vzniku K 231 v roce 1968, zůstala i nadále politicky aktivní. Po roce 1989 se zapojila do vzniku KPV. Zahrádka se angažoval při vzniku Konfederace politických vězňů v Příbrami³²⁴ a v roce 1991 se zasloužil o vznik Muzea III. odboje v Příbrami³²⁵, dodnes stojí v jeho čele. Nemalou měrou se podílí na zlepšení informovanosti veřejnosti o období komunistické totality. Spolu s Jiřím Majerem³²⁶ se přičinil o vybudování památníku obětí komunismu lágru Vojna u Příbrami.³²⁷

---

³²¹ 20. – 21. 8. 1968 se uskutečnil vpád vojsk pěti socialistických zemí Varšavské smlouvy. Byla obsazena většina důležitých měst tehdejšího Československa. Následně došlo k potlačení československého pokusu o reformu socialismu.

³²² Tribuna, Kdo to mluvil jménem K231, 10. září 1969.

³²³ Rozhovor s Ivanem Mánekem, 12. 9. 2009, v Českých Budějovicích.

³²⁴ Konfederace politických vězňů České republiky je dobrovolnou organizací, která sdružuje politické vězně komunistického režimu bývalého Československa. Rovněž sdružuje osoby, které byly v rozhodném období nuceny z prokazatelně politických důvodů opustit Československo a požádat o politický azyl v jiné zemi, a kterým byl tento azyl udělen. Sdružuje také osoby, které se v rozhodném období zapojili v cizině do boje proti komunistickému režimu. Dále sdružuje osoby, které byly v rozhodném období vzhledem k svému protikomunistickému smýšlení a postojům odsouzeny tzv. Lidovým soudem trestním pro údajné trestné činy z oblasti hospodářské nebo zemědělské, a byly následně vězněny a podle zákona 119/1990 Sb. rehabilitovány. Konfederace politických vězňů je právním a ideovým nástupcem K 231 (Klubu bývalých politických vězňů), www.kpv-cr.cz.

³²⁵ Muzeum 3. Odboje Na Příkopech 106 - Zámček, Příbram.

³²⁶ Jiří Majer (25. 11. 1922 - 3. 2. 2008) vystudoval Filosofickou fakultu UK a Státní archivní školu v Praze. Zabýval se dějinami vědy a techniky. Jeho přínos je významný hlavně v hornictví a hutnictví. Byl vedoucím oddělení dějin hornictví Národního technického muzea v Praze. Účastnil se protifašistického a třetího odboje. Spolupodílel se na založení hornických muzeí v Příbrami, v Jílovém u Prahy, v Sokolově, v Jáchymově, Muzea 3. odboje v Příbrami a památníku Vojna. Vydal dlouhou řadu odborných knih, například Dolování stříbra na Příbramsku v 16. století (1955), Těžba cínu v

Jelikož se v dobách svého věznění setkal s režisérem Jiřím Stránským³²⁸, v 90. letech působil jako odborný poradce v jeho filmech (Bumerang³²⁹, Kousek nebe³³⁰, Uniforma³³¹) a dvacetidílného seriálu Zdivočelá země³³². Nejedná se pouze o spolupráci s Jiřím Stránským. Podílel se rovněž jako odborný poradce např. u čtyřdílného seriálu Ztráta paměti³³³ režiséra Milana Maryšky.³³⁴

Za své zásluhy a statečný občanský postoj v období komunistické totality obdržel v roce 2007 z rukou prezidenta České republiky Václava Klause Řád Tomáše Garrigua Masaryka.³³⁵ K tomuto významnému ocenění podotkl: „*Beru toto ocenění jako uznání všem, kteří se zúčastnili odboje proti totalitě.*“³³⁶

10.7 Konfederace politických vězňů

V roce 2009 byl František Zahrádka vyloučen z Konfederace politických vězňů České republiky, dále jen KPV ČR.³³⁷ Byl nařčen vedením KPV ČR, že byl členem KSČ³³⁸. Průkazka KSČ se jménem Františka Zahrádky pravděpodobně nemohla být pravá, jelikož je na ní rok vystavení 1947, tedy

---

Slavkovském lese v 16. století (1970). Své rozsáhlé znalosti shrnul v knize Rudné hornictví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (2004), zachycující tento obor od úsvitu dějin do současnosti. Zde popsal vývoj českého hornictví v mezinárodním kontextu, postupný rozvoj techniky a vědy, včetně společenských a sociálních vazeb. Jsou to z havířského pohledu viděné národohospodářské dějiny Českých zemí.

³²⁷ Památník Vojna, 18. května 2005 zpřístupněn veřejnosti. Vznikl na místě bývalého pracovního tábora. Vice in: František Bártík, Tábor Vojna, Praha 2008.

³²⁸ Jiří Stránský (12. 8. 1931) je český spisovatel, scenárista, dramatik, překladatel a skaut.

³²⁹ Bumerang, Jiří Stránský, 1996.

³³⁰ Kousek nebe, Jiří Stránský, 2005.

³³¹ Uniforma, Jiří Stránský, 2001.

³³² Zdivočelá země, Jiří Stránský, 1997.

³³³ Ztráta paměti, Milan Maryška, 2002.

³³⁴ Milan Maryška (23. 3. 1943- 4. 12. 2002) byl český filmový dokumentarista, režisér a fotograf. Mezi jeho neznámější dokumenty patří např.: Zač jsme bojovali (čtyřdílný dokumentární cyklus o boji a životě), Ztráta paměti (dokumentární tetralogie o lidech, kteří se dostali do komunistického vězení aj.), Český holocaust (čtyřdílný dokument, který završil jeho obsáhlé mapování novodobé české historie.).

³³⁵ Řád Tomáše Garrigua Masaryka je vyšším státním vyznamenáním České republiky a bývalého Československa. Prezident republiky je uděluje, nebo propůjčuje osobám, které se vynikajícím způsobem zasloužily o rozvoj demokracie, humanity a lidská práva.

³³⁶ KUBÍK, J.: Příbramský hrdina dostal Řád T. G. Masaryka. *Kahan*. 2007, XVI, č. 11, s. 1.

³³⁷ Jeho členství bylo v rozporu s čl. 6, odst. 1 platných stanov KPV ČR, na základě toho, byl v březnu 2009 z KPV ČR vyloučen.

³³⁸ Podle usnesení KPV ČR nemůže být členem KPV nikdo, kdo byl členem KSČ.

rok, kdy Františku Zahrádkovi nebylo ještě 18 let a tudíž se nemohl stát plnohodnotným členem KSČ.³³⁹ Toto se stalo opakovaným argumentem pro hanění ze strany vedení KPV, které ho obviňuje, že byl jak předúnorovým, tak poúnorovým komunistou. Ke stížnosti vedení KPV ohledně členství Františka Zahrádky v KPV došlo již v roce 2001. Smírčí komise KPV se postavila na stranu Zahrádky a nedostatečně doloženou stížnost KPV, kterou zastupoval tehdejší předseda Stanislav Drobný³⁴⁰, odmítla.³⁴¹

Na svou obhajobu Zahrádka uvedl, že nikdy nebyl členem KSČ, pouze se za něho vydával z konspiračních důvodů a do vyšetřovacích protokolů StB uvedl, že členem byl, jelikož chtěl uchránit jméno osoby, která mu členskou průkazku zhotovila.³⁴² Zahrádka byl obviněn spolupracovníkem StB jistým Lumírem Moslerem. Jako důkaz tohoto obvinění slouží email, který poslal Mosler ústředí KPV.³⁴³ Podle Moslera byl svazek o údajné spolupráci Zahrádky s StB „*zkartován 5. 12. 1989, když byl Zahrádka členem prověřovací komise za OF*“ Dne 5. prosince 1989 žádné vyšetřovací komise neexistovaly. Na základě těchto informací byl František Zahrádka z KPV ČR vyloučen.

Tato kauza s předsedkyní KPV ČR Naděždou Kavalírovou se vleče již mnoho let. Dle Ivana Mánka problémy vznikly v době, kdy Zahrádka veřejně napadl Kavalírovou za to, že zaměstnala svojí dceru Blanku Matějíčkovou, jako svou pravou ruku v KPV, zneužila svého postavení a využila ho ke svému obohacení.³⁴⁴

Zahrádka nebyl jediný, koho postihl tento osud. Z KPV ČR byli v nedávné době vyloučeni i V. Hučín³⁴⁵, bývalý pracovník BIS³⁴⁶ a vyloučení

---

³³⁹ ROZHONĚ, František. Angažoval se na správné straně a je haněn. *Svědění* [online]. 2009 [cit. 2009-11-05], s. 1. Dostupný z WWW: <<http://www.svedeni.cz/>>.

³⁴⁰ Narodil se v roce 1923, absolvent Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V roce 1949 byl Státním soudem odsouzen za velezradu k třinácti letům těžkého žaláře. Na svobodu byl propuštěn v roce 1962. Po propuštění až do důchodu pracoval jako elektrikář. Od roku 1990 se angažuje v KPV, nejprve jako předseda brněnské pobočky, později jako předseda KVP ČR.

³⁴¹ Zápis z jednání smírčí komise KPV, 11. 12. 2001.

³⁴² Smírčí komise KPV, 11. 12. 2001, v Praze.

³⁴³ Email z 31. ledna 2006, Osobní archiv Františka Zahrádky.

³⁴⁴ Rozhovor s Ivanem Mánem, 12. 9. 2009, v Českých Budějovicích.

³⁴⁵ Vladimír Hučín (25. 5. 1952 ve Zlíně, tehdy Gottwaldově) V letech 1972 – 1976 se v utajení věnoval "protistátní činnosti" - rozšiřoval letáky odsuzujících vpád vojsk Varšavské smlouvy pomocí vodíkových balonů, ničil transparenty a vitríny oslavující KSČ, SSM a spojení se SSSR pomocí výbušnin vlastní výroby. V roce 1977 odsouzen za nedovolené ozbrojování k 9 měsícům nepodmíněně plus 2 a půl roku podmíněně. Rehabilitován v r. 2005. V 90. letech důstojníkem BIS.

postihlo i další dva členy KPV, kteří se Hučína zastali a Kavalírovou kritizovali. Jedná se o F. Přesličku³⁴⁷ a J. Hejtmánka³⁴⁸. Tito členové podali stížnost k Ústřední revizní komise KPV ČR. Členové této komise se shodli na tom, že jejich stížnost je oprávněná jelikož podle článku 8 stanov KPV ČR může člena vyloučit pouze členská schůze pobočky. Předsednictvo ani Rada nemají právo člena KPV ČR vyloučit. Kromě toho žádný člen KPV nemůže být vyloučen na základě svého kritického názoru.³⁴⁹ Vedení KPV ČR se obhájí tím, že předsedkyně má výhradní právo vyjádřit se k členství jednotlivých členů. Vše nasvědčuje o vzrůstajících rozporech mezi jednotlivými členy a vedením KPV ČR.³⁵⁰

Kolem předsedkyně KPV Naděždy Kavalírové se objevila řada otazníků. Dle Adama B. Bartoše si Kavalírová momentálně buduje pověst bojovnice za demokracii a svobodu. Objevuje se na různých prestižních společenských akcích, čte projevy. Navíc se stala předsedkyní rady, která dohlíží na Ústav pro studium totalitních režimů.³⁵¹ Což se jejím kritikům nelíbí, obávají se, že se může zbavit dokumentů, které dokládají její minulost.³⁵² Po únoru 1948 pracovala jako zdravotní sestra v jáchymovských uranových dolech³⁵³. V roce 1956 byla zatčena a ve vykonstruovaném procesu byla odsouzena k pěti letům odnětí svobody. 12. dubna 1957 nastoupila do

---

Jde pravděpodobně o jediného představitele disentu, jenž se v době normalizace pokoušel rovněž o odboj, jenž se blížil odboji ozbrojenému. Člen Klubu angažovaných nestraníků (KAN).

³⁴⁶ Bezpečnostní informační služba. Česká státní zpravodajská služba s vnitřním polem působnosti. Získává, shromažďuje a vyhodnocuje informace důležité pro bezpečnost, ochranu ústavního zřízení a významných ekonomických zájmů ČR.

³⁴⁷ František Přeslička. V roce 1950 byl odsouzen za rozšiřování a autorství letáků na osm let, ve vězení nakonec strávil 27 měsíců. V roce 1990 stál u založení přerovského KPV, o dva roky později se stal jeho předsedou, kterým byl až do současnosti.

³⁴⁸ Josef Hejtmánek, plukovník letectva ve výslužbě, předseda KVP v České Lípě. Členství v KPV mu bylo nejprve pozastaveno, ale poté, co se ho zastali ostatní členové českolipské KPV, bylo jeho členství zrušeno úplně. Důvodem jeho vyloučení, bylo několik dopisů, kterými Hejtmánek upozorňoval na rostoucí spory v KPV.

³⁴⁹ Zápis o jednání Ústřední revizní komise KPV ČR ze dne 4. 8. 2009.

³⁵⁰ ROZHOŇ, František. Angažoval se na správné straně a je haněn. *Svědění* [online]. 2009 [cit. 2009-11-05], s. 1. Dostupný z WWW: <<http://www.svedomi.cz/>>.

³⁵¹ Ústav pro studium totalitních režimů je instituce věnující se vědeckému zkoumání a objasňování éry obou totalitních režimů v Československu, komunismu a nacismu. Instituce byla ustavena k 1. 8. 2007 zákonem č. 181/2007 Sb. Prvním ředitelem se od 1. 1. 2008 stal historik Pavel Žáček.

³⁵² BARTOŠ, Adam B. Politictí vězni našli nový důkaz podivné minulosti předsedkyně Kavalírové. *IDNES* [online]. 2009 [cit. 2009-11-24]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/politicti-vezni-nasli-novy-dukaz-podivne-minulosti-predsedkyne-kavalirove-179-domaci.asp?c=A091001_180725_domaci_adb>.

³⁵³ Závodní ústav národního zdraví Jáchymovské doly.

vězení, odkud byla podmíněčně propuštěna 12. dubna 1959. Růžena Krásná³⁵⁴, spoluvězeňkyně Naděždy Kavalírové, uvedla: „*Naděžda Kavalírová přišla do pardubického kriminálu v době, kdy my jsme tam byly už skoro osm let. Ale utekl mi přesně její příchod, a to proto, že přišla tak tajuplně, že ji sám náčelník lágru přivedl sám do našeho zdravotního střediska. Vůbec jsme žádná z nás nic nevěděly, až najednou se tam nějak objevila. To bylo hogo fogo, aby někoho přivedl náčelník. To se nikdy nestalo, když Naděžda Kavalírová přišla a dali ji hned mezi lékařky. Nikdy jsme se nedozvěděly, kolik měla trestu a za co ji zavřeli. Všichni z toho byli vedle, protože nevěděli, koho máme vedle sebe.*“³⁵⁵

V období normalizace pracovala Kavalírová po celých osmnáct let na ministerstvu práce a sociálních věcí jako samostatný odborový referent. Dodejme, že většina vězňů po propuštění z kriminálu měla velké problémy se sháněním zaměstnání a většinou se musela spokojit s manuální prací. V nedávné době se na veřejnost dostal dokument z roku 1979, v kterém Kavalírová žádá o byt a ve kterém mimo jiné uvádí své členství v nejrůznějších organizacích. Podle tohoto dokumentu byla členkou SČSP (Svazu československo-sovětského přátelství), ČSTV (Československého svazu pro tělesnou výchovu), ČČK (Československého červeného kříže) a ČSŽ a ÚV ČSŽ (Československého svazu žen³⁵⁶, založeného Gustou Fučíkovou). Kavalírová přesto členství v těchto organizacích odmítá a tvrdí, že dokument, který by to dokazoval, neexistuje.³⁵⁷

---

³⁵⁴ Růžena Krásná, byla aktivní političkou Československé strany národně socialistické. Byla odsouzena v dvaadvaceti letům, v jednom z procesů, které navázaly na proces s Miladou Horákovou. Odseděla si deset let. V současné době žije v Liberci, KOČOVÁ, Kateřina. Paměť Liberecka I. - Příběh Růženy Koškové- Krásné. *Fontes Nissae*. 2004, č. V

³⁵⁵ BARTOŠ, Adam B. O tajemné Kavalírové jsme nic nevěděly, vzpomíná politická vězeňkyně. *IDNES* [online]. 2009 [cit. 2009-11-24]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/o-tajemne-kavalirove-jsme-nic-nevedely-vzpomina-politicka-vezenkyne-ljp/domaci.asp?c=A080410_174915_domaci_adb>.

³⁵⁶ BARTOŠ, Adam B. Politictí vězni našli nový důkaz podivné minulosti předsedkyně Kavalírové. *IDNES* [online]. 2009 [cit. 2009-11-24]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/politicti-vezni-nasli-novy-dukaz-podivne-minulosti-predsedyne-kavalirove-179-domaci.asp?c=A091001_180725_domaci_adb>.

³⁵⁷ BARTOŠ, Adam B. Kavalírová popřela členství v režimních organizacích. Důkaz mluví proti ní. *IDNES* [online]. 2009 [cit. 2009-11-21]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/kavalirova-poprela-clenstvi-v-rezimnich-organizacich-dukaz-mluvi-proti-ni-lu8-domaci.asp?c=A091008_134741_domaci_adb>.

František Rozhoň v článku uvedl: „V roce 2001 neměl S. Drobný proti F. Zahradkovi důkazy, a proto platila presumpce neviny. V roce 2009 už jsem četl ve *Věrní zůstaneme*, že „br. Žídek říká a dosvědčuje, že se pan F. Zahradka nedokázal obhájit v rámci KPV.“ - místo presumpce neviny se mluví o nutnosti z nařčeného obhájit se, presumpci viny. Já opravdu nevím, jak bych dokazoval, že jsem nebyl členem nějaké organizace.“³⁵⁸

Mým úkolem zde není soudit konkrétní osoby a pátrat, na které straně je pravda. Nepřísluší mi celou situaci nějak hodnotit. Cílem mého snažení, bylo poukázat na nesrovnalosti a spory, které bohužel dnes v KPV panují.

---

³⁵⁸ ROZHOŇ, František. Angažoval se na správné straně a je haněn. *Svědění* [online]. 2009 [cit. 2009-11-05], s. 1. Dostupný z WWW: <<http://www.svedomi.cz/>>.

11. ZÁVĚR

Po únoru 1948 se k moci v ČSR dostala komunistická strana, která okamžitě po svém nástupu začíná svou moc upevňovat omezováním osobních svobod obyvatelstva. V legislativní sféře se v této době začíná objevovat fenomén politických procesů. Mnohdy vykonstruované politické procesy byly vedeny proti takzvaným vnitřním nepřátelům země a byly ukázkou zvůle nastoleného režimu.

Smyslem těchto procesů byla snaha o eliminaci jednotlivců, kteří se svými postoji nehodlali smířit s nastoleným stavem a aktivně proti tomuto režimu bojovali nebo by jednou bojovat mohli. Neméně důležitým úkolem těchto procesů ovšem bylo vyvolat atmosféru pochybování, nejistoty a strachu, u těch, kteří v sobě zatím nenašli potřebnou míru odvahy aktivně se zapojit do činností proti tomuto režimu, což se do značné míry podařilo.

Na předchozích stránkách jsem se pokusila na základě dostupných historických pramenů a odborné literatury shrnout a rozšířit poznatky o činnosti a osudu odbojové skupiny „Za pravdu“ a její českobudějovické pobočky skupiny „Za pravdu - Pavel“. Členové těchto skupin se aktivně zapojili do protikomunistického odboje, který spočíval jednak ve vydávání ilegálních tiskovin, ale v několika případech také v převaděčské činnosti a ve spolupráci se zahraniční výzvědnou službou.

Trestní řízení, které proti členům těchto skupin bylo tehdejšími orgány činnými v trestném řízení vedeno, je typickou ukázkou politického procesu 50. let minulého století. Na základě rozboru trestného řízení se členy těchto odbojových skupin jsem se pokusila charakterizovat obecné znaky, které s sebou pojem politický proces přináší. Tímto jsem chtěla přispět k pochopení obecných postupů, které jsou typické pro tzv. zakladatelského období komunistického režimu, ale také vystihnout motivy, které účastníky odboje vedli k jejich protikomunistické činnosti.

V úvodní části práce jsem se zaměřila na teoretická východiska, ze kterých jsem při tvorbě vycházela. Podrobila jsem kritice historické prameny a odbornou literaturu, z které jsem čerpala a ve zkratce popsala podstatu fungování komunistického režimu a základní problematiku politických

procesů. Dále jsem věnovala prostor charakteristice skautského hnutí. Část práce je zaměřena na problematiku převaděčství, které sehrálo v boji proti komunismu důležitou roli. Pozornost jsem také zaměřila na tvorbu a význam tehdejších ilegálních tiskovin, které měly za úkol informovat obyvatelstvo o nastalé situaci. Smyslem úvodní části práce bylo vytvořit určitý informační rámec, který vzhledem k danému tématu prostupuje celou prací.

Hlavní část práce jsem rozčlenila na pět nosných kapitol, v kterých jsem se pokusila charakterizovat odbojové úsilí skupin „Za pravdu“ a „Za pravdu - Pavel“.

V kapitole nazvané *Protistátní skupina „Za pravdu“* jsem se zaměřila na činnost pražské odbojové skupiny „Za pravdu“, na proces s touto skupinou a na osudy jednotlivých členů této skupiny.

Procesu „Zahrádka a spol.“ jsem věnovala kapitolu *Politický proces „Zahrádka a spol.“* jsem se zaměřila na činnost českobudějovické odbojové skupiny „Za pravdu“- Pavel a na její návaznost na odbojovou skupinu „Za pravdu“. V podkapitolách jsem dále vypracovala rozbor celého trestního řízení s touto skupinou, kdy jsem na základě studia spisového materiálu tohoto případu zmapovala období od získání podezření bezpečnostních složek z odbojové činnosti skupiny a následného trestního oznámení na jednotlivé členy, přes obžalobu Státní prokuraturou v Praze až po vynesení rozsudku Nejvyšším soudem v Praze.

Na základě dostupných pramenů jsem se pokusila sestavit rekonstrukci případu „Zahrádka a spol.“. Při tvorbě rekonstrukce jsem vycházela zejména z výpovědí jednotlivých obžalovaných, které jsem konzultovala a doplňovala o informace získané z rozhovorů s Františkem Zahrádkou a Ivanem Mánkem.

Úkolem práce bylo zaměřit se na osud odsouzeného Františka Zahrádky. V části *Politický vězeň František* jsem se pokusila zachytit jeho významné životní mezníky před zatčením, během věznění a po propuštění na svobodu, kdy je patrné, že od hrůz, kterých se na něm komunistický režim dopustil, se již nelze oprostit.

Životní osud Františka Zahrádky není jednoduchý ani v dnešní době. František Zahrádka, nositel řádu T.G.M, který získal z rukou prezidenta za

svou odbojovou činnost, dnes čelí obvinění od některých členů KPV ČR, že byl členem KSČ.

Z toho obvinění plynuly i mé problémy s prameny, které se vyskytly v průběhu bádání. Vzhledem k nedořešené situaci mezi Františkem Zahrádkou a KPV ČR a jeho dnešní obezřetnosti s nakládáním s těmito informacemi mi nebylo umožněno využít materiálů, které se nacházejí v Národním archivu v Praze. Tomu přisuzuji i případné nesrovnalosti, které se mohou v práci objevit.

Zcela zásadní pro tvorbu práce, pro její ucelení a věrohodnost byly rozhovory vedené s dvěma odsouzenými v procesu „Zahrádka a spol.“ Františkem Zahrádkou a Ivanem Mánkem. Metoda orální historie je neodmyslitelně spjata s výzkumem totalitních režimů. Je velmi cenným zdrojem informací, přesto se s ní musí zacházet velmi opatrně. V potaz musíme brát fenomén času, který mohl ovlivnit paměť a myšlenky narátorů. S postupem času mohlo dojít i k odlišnému vnímání dané události.

Čím více jsem se při svém badatelském úsilí seznamovala s problematikou vytyčeného tématu, tím více jsem si uvědomila, kolik možností dalšího rozvoje toto téma přináší. V práci se např. jen okrajově dotýkám odbojových činností vodňanských členů skupiny „Za pravdu – Pavel“, kdy při rozhovorech s pamětníky vyplynulo, že jejich činnost nebyla v rámci tohoto procesu zcela odhalena. A skupina byla aktivní až do začátku šedesátých let minulého století.

Dalším významným momentem pro mě bylo zjištění, kolik lidí bylo zapojeno do výzvědných aktivit zahraničních zpravodajských organizací. Vzhledem k dostupnosti materiálů by bylo jistě velice obtížné, ale také velice zajímavé pokusit se zmapovat aktivity těchto organizací na našem území, ať z pohledu získávání nových členů či strategických informací a v obecných i konkrétních případech přiblížit jejich postupy a cíle.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo na základě studia historických pramenů a literatury charakterizovat jeden z politických procesů 50. let 20. století a tím přispět k pochopení mechanismů fungování bezpečnostních složek a justice v komunistickém Československu. Na konkrétním případě jsem se pokusila demonstrovat základní principy a postupy v rámci vybraného

politického procesu a to jak z pohledu obětí, tak z pozice tehdejších orgánů činných v trestním řízení.

12. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

12.1 Prameny

12.1.1 Archivní prameny

- Archiv bezpečnostních složek, Praha- V 20/ČB
- Osobní archiv Františka Zahradky, Příbram
- Osobní archiv Ivana Mánka, České Budějovice

12.1.2 Orální historie

- Rozhovor s Františkem Zahradkou, 26. 8. 2008, 13. 9. 2008, 21. 2. 2009, 21. 11. 2009 v Příbrami
- Rozhovor s Ivanem Mánkem, 12. 9. 2009, 21. 11. 2009 v Českých Budějovicích

12.1.3 Tisk

- Paměť a dějiny, 2007, 2008, 2009
- Securitas Imperii, 1994–2006
- Rudé Právo, 1949
- Jihočeská Pravda, 1949
- Činovník, 1949

12.1.4 Tištěné prameny

- Jan Bartoš, Zadrátované slunce: příběh mukla A023254, Olomouc 1998
- Karel Bartošek, Český vězeň. Svědectví českých vězenkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých, Praha 2001
- Bruno Břečka, Kronika československého skautského hnutí do roku 1990: 1900– 1990, Brno 1999
- Miloslav Čapek, O mužích, na které se zapomnělo, Praha 2000
- Bořivoj Čelovský, Šel jsem svou cestou, Opava 1996
- Věra Margoliová - Kovályová, Na vlastní kůži, Praha 1992
- Karel Kahoun, Lámání lilií. Vzpomínky jednoho skautíka, Praha 2006
- Karel Kaplan - Jana Váchová, Letáky 1948- Dokumenty o perzekuci a odporu. Svazek 9, Praha 1994

- Karel Kaplan - Jana Váchová, Protistátní letáky a jiné formy odporu v roce 1948, Praha 1994
- Karel Kaplan - Jana Váchová, Letáky 1949. Dokumenty o perzekuci a odporu. Svazek 11, Praha 1994
- Oldřich Klobas, Jak se chodí v laně. Svědectví politického vězně z padesátých let o jáchymovském táboře Nikolaj, Brno 1996
- Miroslav Kopt a kol., Český skauting v dokumentech KSČ 1945–1948, Praha 2004
- Antonín Kratochvíl, Žaluji I. Praha 1990
- Antonín Kratochvíl, Žaluji II. Vrátit slovo umlčeným, Praha 1990
- Antonín Kratochvíl, Žaluji III. Cesta k sionu, Praha 1990
- Arthur London, Doznání, Praha 1968
- Anastáz Opasek, Dvanáct zastavení. Vzpomínky opata břevnovského kláštera, Praha 1992
- Karel Pecka, Motáky nezvěstnému, Praha 1990
- Karel Pecka, Rekonstrukce. Verše z tábora Nikolaj, trestního tábora L a tábora Bytíz: (1954–1957), Praha 1995
- Alois Poledňák, Skauting ve službách podněcovatelů války, Praha 1953
- Otakar Rambousek, Jenom ne strach, Praha 1990
- Oldřich Rottenborn – František Bobek, Skauti za ostnatými dráty, Praha 1993
- Radek, Slabotinský, Do exilu s převaděči (Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“, Brno 2000
- Josefa Slánská, Zpráva o mém muži, Praha 1990
- Dagmar Šimková, Byly jsme tam taky, Praha 2007
- Emilie Veverková, Znovu bych mu ruku podala, Středokluky, 2004
- Jiří Zachariáš, Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol. 1952), Praha 2005
- Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice. Horáková a spol. Praha 1950
- Proces s vedením protistátního centra v čele s Rudolfem Slánským. Praha 1953

12.2 Literatura

- Milan Bárta, Lukáš Cvrček, Patrik Košický, Vítězslav Sommery Oběti okupace. Československo, 21. srpen – 31. prosinec 1968. Praha 2008
- Petr Blažek, Podkopávej ze všech sil dnešní režim. *Paměť a Dějiny*. 2007, č. 1, s. 134-161
- Petr Blažek, Tomáš Bursík, Josef Halla, Jiří Hoppe, Aby se to už neopakovalo: katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K231, Praha 2008
- Ondřej Bratinka – Martin Boštík, Zkouška odvahy : příběhy nezletilých politických vězňů padesátých let, Praha 2008

- František Bártík, Tábor Vojna ve světle vzpomínek bývalých vězňů, Praha 2008
- Michal Burian, Atentát: operace Anthropoid: 1941-1942, Praha 2002
- Tomáš Bursík, Ztratili jsme mnoho času... Ale ne sebe!, Praha ÚDV 2006
- Tomáš Bursík, Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali. Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1948–1961, Praha 2009
- Tomáš Bursík, Osud odbojové organizace Černý lev 777, Praha 2007
- Roman Cílek, Prokletí moci, Praha 2001
- Roman Cílek, Hrobaři iluzí, aneb, Kdo nepůjde s námi : 1948–1953: výřez z obrazu bezpráví, Praha 2003
- Jaroslava Čečrdlová, Petr Zenkl. Jeden z tvůrců československé demokracie, Disertační práce, Ústí nad Labem 2009
- Bořivoj Čelovský, Mnichovská dohoda 1938, Šenov u Ostravy, 1990
- František Hanzlík, Soumrak demokracie: Reicinovo obranné zpravodajství na cestě KSČ k moci, Vizovice 2000
- Jan Heinzl, Paměť Liberecka III. – Centralizační a internační klášter Hejnice 1950–1955. Čtyři rozhovory s oběťmi komunistické perzekuce, in Fontes Nissae VII. Liberec 2006
- Vilém Hejl, Zpráva o organizovaném násilí, Praha 1990
- Jakub Hodboď, Jan Goll, Václav Ulvr, Neviditelné oběti komunismu, Liberec 2006
- Jiří Hoppe, Opozice´68: sociální demokracie, KAN a K231 v období pražského jara, Praha 2009
- Miroslav Ivanov, Atentát na Reinharda Heydricha, Praha 2003
- Tomáš Jílek – Alena Jílková, Železná opona. Československá státní hranice od Jáchymova po Bratislavu 1948–1989, Praha 2006
- Kateřina Joklová, Politické procesy 50. let - Kauza Emil Weiland a spol., Diplomová práce. Liberec 2008.
- Pavlína Formánková - Petr Koura, Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol., Praha 2009
- Karel Kaplan, StB o Sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka, Praha 2002
- Karel Kaplan, Nebezpečná bezpečnost, Brno 1999
- Karel Kaplan, Československo v letech 1948–1953. Zakladatelské období komunistického režimu. Praha 1991
- Karel Kaplan, Největší politický proces: „M. Horáková a spol.“, Brno 1995
- Karel Kaplan, Pět kapitol o únoru, Brno 1997
- Karel Kaplan, Sověští poradci v Československu 1949–1956, Praha 1993
- Karel Kaplan – Pacl Vladimír, Tajný prostor Jáchymov, České Budějovice 1993

- Karel Kaplan – Pavel Paleček, Komunistický režim a politické procesy v ČSR, Brno 2001
- Karel Kaplan, Stát a církev v Československu 1948–1953, Brno 1993
- František Lepka, Český uran 1945–2002. Neznámé hospodářské politické souvislosti, Liberec 2003
- Karel Lešanovský, Se štítem na štítě, Praha 2000
- Otakar Liška a kolektiv, Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918–1989, Praha ÚDV 2006
- Jan Lukeš, Hry doopravdy, rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou, Praha 1998
- Jan Lukeš, Stalinské spirituály: Zkušenosti politických vězňů 50. let v české próze: Jiří Hejda, Jiří Mucha, Karel Pecka, Jiří Stránský, Jan Beneš, Praha 1995.
- Kateřina Kočová, Paměť Liberecka I. – Příběh Růženy Koškové – Krásné, in: Fontes Nissae V. Liberec 2004, s. 272-293
- Mayerová Françoise, Vězení jako minulost, odboj jako paměť. In: Soudobé dějiny 1, ÚSD, Praha 2002, s. 42-64
- Ivan Mánek, Dějiny světového a českého skautingu, Diplomová práce, České Budějovice 2000
- Barbara Masin, Odkaz : pravdivý příběh bratří Mašínů, Praha 2005
- Barbora Mládková, Politické procesy 50. let - Krajský soud v Liberci 1953–1954, Diplomová práce. Liberec 2005
- Barbora Mládková, Paměť Liberecka II. – Příběh Zdeňka Vlasty (Akce Kluky), in: Fontes Nissae VI. Liberec 2005
- Bořivoj Nebojsa, Zlatá léta padesátá. Tišnov 1999
- Věra Olivová, Zápas o Československo 1938, Praha 1996
- Karel Pichlík, Bohumír Klípa, Jitka Zabloudilová, Českoslovenští legionáři (1914-1920), Praha 1996
- Vlastimil Podracký, Hrdinům se neděkuje : příběh Vladimíra Hučína, Krásná Lípa 2006
- Jiří Pernes, Dějiny Československa očima Dikobrazu 1945–1990, Brno 2003
- Martin Pulec, Organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek : Seznamy osob usmrčených na státních hranicích 1945–1989, Praha ÚDV 2006
- Petr Radosta, Protikomunistický odboj, Praha 1993
- Rázek Adolf, StB + justice. Nástroje třídního boje v akci Babice, Praha ÚDV 2002
- Oldřich Rottenborn, František Bobek, Skauti za ostnatými dráty, Praha 1993
- Radek Slabotinský, Do exilu s převaděči. Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“ Brno 2000
- Tomáš Staněk, Perzekuce 1945, Praha 1996.
- Zdeněk F. Šedivý, Uranový gulag: Jáchymovské peklo, Brno 2003
- Zdeněk F. Šedivý, Domeček: mučírna na Hradčanech, Brno 2004.
- Zdeněk F. Šedivý, Pod věží smrti, Praha 2000.

- Zdeněk F. Šedivý, Velká operace Pokus Státní bezpečnosti o likvidaci Třetího odboje, Vimperk 1996
- Jiří Šolc, Smrt přála statečným. Osudy doc. Vladimíra Krajiny a jeho spolupracovníků v českém domácím odboji za druhé světové války, Praha 1995
- Prokop Tomek, Československý uran 1945–1989. Těžba a prodej československého uranu v éře komunismu, Praha ÚDV 1999
- Prokop Tomek, Dvě studie o československém vězeňství 1948–1989, Praha ÚDV 2000
- Bedřich Utitz, Neuzavřená kapitola, Praha 1990
- Miroslav Vaněk a kol., Orální historie, Olomouc 2003
- Pavel Vaněk, Pohraniční stráž a pokusy o přechod státní hranice v letech 1951–1955, Praha 2008.
- Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, díl I., Praha ÚDV 2003
- Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, díl II., Praha ÚDV 2004
- Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, díl III., Praha ÚDV 2004

12.3 Online dokumenty

- <http://totalita.cz>
- www.kpv-cr.cz
- www.nezapomente.cz
- www.hrdinove.cz
- http://vikend.ihned.cz/c4-10001125-21104750-v00000_d-zoufalym-jsem-pomahal-z-pasti
- <http://www.ustrcr.cz/cs/pametnici-protikomunistickeho-odboje-a-odporu-frantisek-zahradka>
- <http://www.ceskatelevize.cz/program/10121085020-03.09.2007-22:00-1-v-zajeti-zelezne-opony-nahradni-zivot-frantiska-zahradky.html>
- <http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/571>
- http://svedomi.cz/pribehy/pribeh_frantiska_zahradky_091011.htm

12.4 Filmové a rozhlasové dokumenty

- Ztracená duše národa, režie Olga Sommerová, 2001

- V zajetí železné opony, Náhradní život Františka Zahrádky, 2007
- Příběhy 20. století, Český rozhlas – Rádio Česko, 2006
- Rudé temno, 2005
- Třicet případů majora Zemana, 10. díl: Vrah se skrývá v poli, Režie J Seguens, 1974
- Krásný ztráty, František Zahrádka – Hynek Bočan, 16. 11. 2006

13. SEZNAM ZKRATEK

ABS	Archiv bezpečnostních složek
BIS	Bezpečnostní informační služba
CIC	Counter Intelligence Corps (Protišpionážní sbory)
č.	číslo
ČSA	České aerolinie
ČSR	Československá republika
FS	Finanční stráž
HP	Hraniční pásmo
K 231	Klub bývalých politických vězňů
KPV ČR	Konfederace politických vězňů České republiky
KV StB	Krajské velitelství Státní bezpečnosti
KSČ	Komunistická strana Československa
nar.	narozen/a
NDR	Německá demokratická republika
NS	Národní shromáždění
OBZ	Obranné zpravodajství
PS	Pohraniční stráž
RAF	Royal air force (Královské vojenské letectvo)
Sb.	Sbírka zákonů
SČM	Svaz československé mládeže
SMB	Sbor národní bezpečnosti
SRN	Spolková republiky Německo
StB	Státní bezpečnost
USA	Spojené státy americké
ÚV KSČ	Ústřední výbor komunistické strany Československa
ZP	Zakázaný pás
ZPÚ	Zajištění pohraničního území
z.č.	zákon číslo

14. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Kopie rozsudku v případě „Zahrádka a spol.“ v Praze v 1949, Rozsudek. Jménem republiky Or I 1560/49, (Skupinový vyšetřovací podvazek č. 1), Zahrádka a spol., V-20 ČB, ABS.

Příloha č. 2: Kopie sestavení senátu při přelíčení se skupinou „Zahrádka a spol.“ z 8- 9. prosince 1949, Or I 1560/49, Osobní archiv Františka Zahrádky.

Příloha č. 3: Kopie nařízení Státního soudu v Praze ze dne 23. 10. 1950, Nařízení, aby trest byl vykonán, Or I 1560/49, Osobní archiv Františka Zahrádky.

Příloha č. 4: Vězeňská karta Františka Zahrádky, www.vernizustaneme.cz.

Příloha č. 5: Hlášení ke kázeňskému řízení, Osobní archiv Františka Zahrádky.

Příloha č. 6: Fotografie Františka Zahrádky.

Příloha č. 7: Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 5. 1960 o zamítnutí amnestie, Or I 1560/49, www.vernizustaneme.cz.

Příloha č. 8: Hlášení o propuštění Františka Zahrádky ze dne 3. 9. 1962, www.vernizustaneme.cz.

Příloha č. 9: Trasy přechodů Františka Zahrádky přes hranice (mapa).

Příloha č. 10: Lístčky s tajnými informacemi, které byly určeny pro CIC, ABS.

Příloha č. 11: Kopie rozsudku v případě „Za pravdu“ v Praze 1949, Rozsudek. Jménem republiky Or I 1315/49, ABS, Praha.

Příloha č. 12: Fotografie Karla Pecky, Antonína Řežába, Františka Sádka, Vladimíra Valenty, Paměť a dějiny 1/2007.

Příloha č. 13: Protistátní časopis Za pravdu, první strana prvního čísla časopisu Za pravdu, leden 1949, ABS, Praha.

Příloha č. 14: Karikatura Klementa Gottwalda-součástí druhého čísla časopisu Za pravdu, Paměť a dějiny 1/2007, s. 140.

Příloha č. 15: První číslo časopisu Za pravdu, Paměť a dějiny 1/2007, s. 144-149.

Příloha č. 16: Druhé číslo časopisu Za pravdu, Paměť a dějiny 1/2007, s. 149-154.

Příloha č. 17: Leták skupiny „Za pravdu“ Komunistický mýt, Paměť a dějiny 1/2007, s. 155-157.

Příloha č. 18: Leták skupiny „Za pravdu“ nazvaný Američanům, ABS.

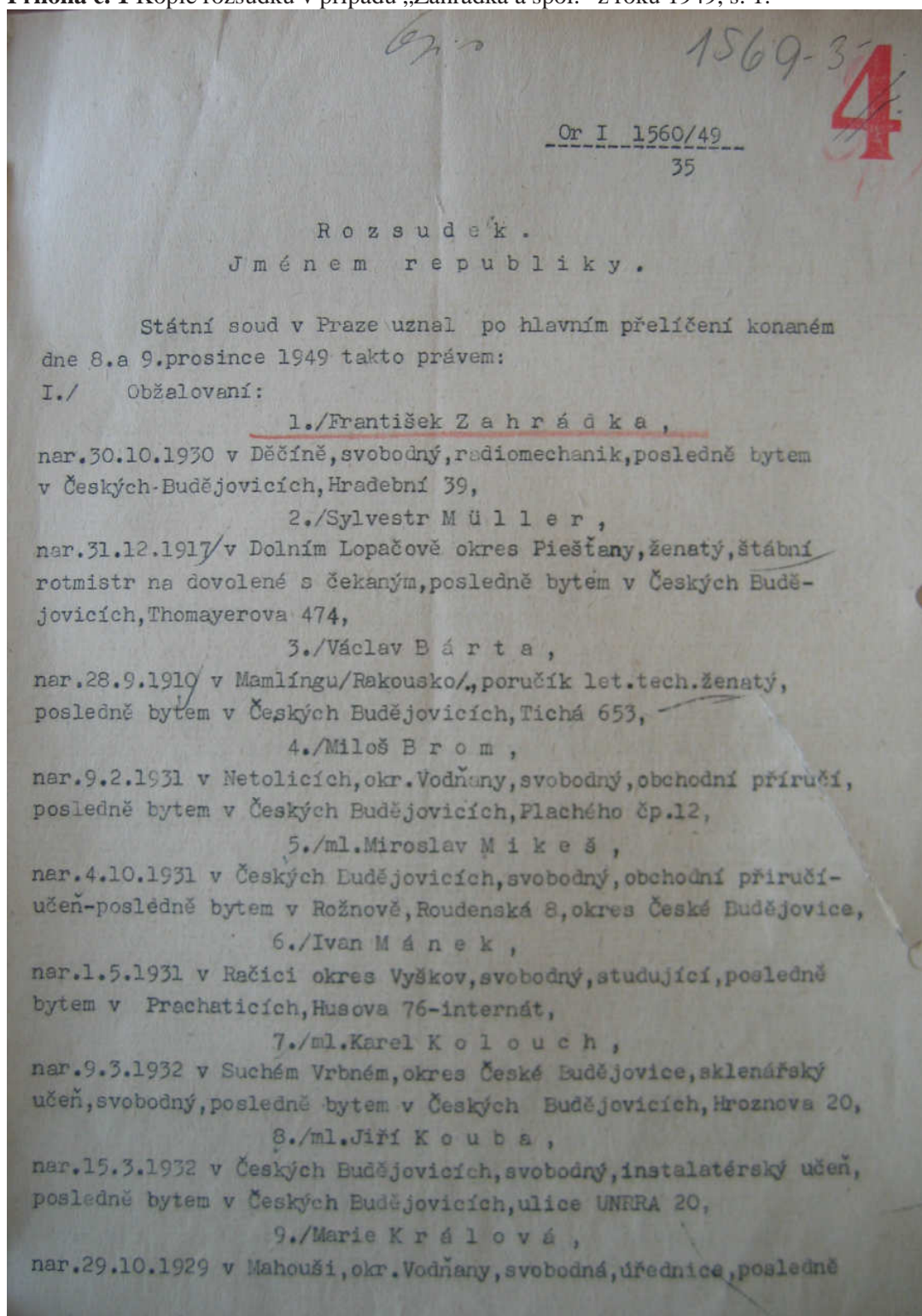
Příloha č. 19: Zákon o zlidovění soudnictví č. 319/1948 Sb. ze dne 22. 12. 1948, § 113 Řízení o ukládání trestu smrti, <http://web.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1948/sb109-48.pdf>.

Příloha č. 20: Památník Vojna u Příbrami.

Příloha č. 21: Muzeum III. odboje Konfederace politických vězňů ČR v Příbrami (Zámeček Ernestinum).

11. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Kopie rozsudku v případě „Zahrádka a spol.“ z roku 1949, s. 1.

-7-

podle § 3 zák.č.48/31 Sb.a§ 35 /2 zák.č.231/48 Sb., a
o d s u z u j í s e

za to:

1./František Z a h r á d k a podle § 1 odst. 3 zák.č. 231/48 Sb. s použitím ust. § 52 tr.z. a se zřetelem na § 34 tr.z. k trestu těžkého žaláře 20 /dvaceti/ let,zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně, do něhož se započítává zajišťovací a vyšetřovací vazba od 3.zář. 1949-14 hod.do 9.prosince 1949o 20 hod.,dle § 47 zák.č.231/48 Sb.k peněžitému trestu 20.000 Kčs,dle § 48 cit.zák. ke konfiskaci celého jmění a dle § 52 téhož zákona ke ztrátě občanských práv na dobu 10 let,

2./Sylvestr M ů l l e r , dle § 5 odst. 2 zák.č.231/48 Sb. se zřetelem k ust. §§ 96 a 48 voj. trest. zák. a za použití § 113 odst. 1 zák.č. 319/48 Sb. k trestu doživotního těžkého žaláře vedle propuštění z hodností a ztráty čestných odznaků a vyznamenání, do něhož se započítává dle § 127 voj. trestního zákona zajišťovací a vyšetřovací vazba od 3. září 1949-23 hod. do 9.prosince 1949-20 hod., dle § 47 zák.č.231/48 Sb. k peněžitému trestu 20.000 Kčs,podle § 48 cit.zák.ke konfiskaci celého jmění a dle § 52 téhož zákona ke ztrátě občanských práv na dobu 10 let,

3./Václav B á r t a : dle § 5 odst.2 zák.č.231/48 Sb.se zřetelem k ust. § 92 a 47 voj.trest.zák. a za použití § 113 odst. 1 zák.č.319/48 Sb.k trestu těžkého žaláře 20 /dvaceti/ let,zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně,vedle kasace a ztráty čestných odznaků a vyznamenání,do něhož se započítává dle § 127 voj.trest. zák. zajišťovací a vyšetřovací vazba od 6.zář. 1949-18 hod.do 9.prosince 1949-20 hod.,dle § 47 zák.č.231/48 Sb. k peněžitému trestu 20.000 Kčs,dle § 48 cit.zák.ke konfiskaci celého jmění a dle § 52 téhož zákona ke ztrátě občanských práv na dobu 10 let,

4./Miloš B r o m : podle § 2 odst.3 I sazby zák.č.231/48 Sb. s použitím ust. § 54 tr.zák.k trestu těžkého žaláře 3 roků,zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně,do něhož se započítává zajišťovací a vyšetřovací vazba od 9.zář. 1949-10 hod.do 9 .prosince 1949-20 hod.,dle § 47 zák.č.231/48 Sb. k peněžitému trestu 10.000 Kčs, v případě nedobytnosti k dalšímu jednomu měsíci těžkého žaláře,dle § 48 téhož zákona ke konfiskaci celého jmění a podle § 52 téhož zákona ke ztrátě občanských práv na dobu 5 let,

Státní soud v Praze 8.9.12.1949
prokurátor: gen. Vanech
 Or I 1560/49

Sestavení senátu:

1/ Předseda:	4/ soudce z lidu: . . . . .
2/ soudce /voj. /	5/ soudce z lidu: . . . . .
3/ soudce z pov.	

K. Volp *Dr. J. Zahrádka* *Dr. J. Zahrádka*

Peččením o právu odmítati:

Obviněný má právo odmítnouti soudce, může-li uvést a o-
 svědčiti podstatné důvody proti jeho úplné nestrannosti, Nutno
 tak učiniti do 7 dnů od oznámení s udáním důvodů /§ 24 odst. 1
 a 2 zák.č. 232/48 Sb./--

Příloha č. 3: Or I 1560/49 - Kopie Nařízení, aby trest byl vykonán ze dne 23. října 1950.

Opis.

Kraj. velit. St. bezp. Čes. Budějovice
č.j. 11124/28503/49

Číslo jednací Or I 1560/49

Nařízení, aby trest byl vykonán.

František Zahrádka ,
nar. 30.10.1930
byl..... odsouzen.....
rozsudkem ze dne 9.XII. 1949
pro § 1 odst. 1c) odst. 2 § 5 odst. 1.
z.č. 231/48 Sb.
k těžkému žaláři ..... na dobu
20 let
zostřencmu 1/4 letně tvrdým ložem, peněží.
trest 20.000 Kčs, konfiskace jmění,
ztráta cest. práv obč. na 10 let
a má nastoupiti trest ..... ihned
Do trestu započítá se zajišťovací a vyšetřovací
vazba ode dne 3/9.49 ✓ hod. 14
do dne 9/XII.49 hod. 20
Po odpykání trestu budiž odsouzen..... dodán
propuštěn..... na svobodu.

Státní soud v Praze XIV,
sen. II dne 23/10 1950.
Kulaté razítko: Státní soud v Praze.
Podpis nečitelný.

L.S. por. Nosek v. r.
Originál odeslán dne 16.2.1951.

Příloha č. 4: Vězeňská karta Františka Zahradky.

1	2	3	4	5	A	B	C	Č	D	E	F	G	H	Ch	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	Š	T	U	V	X	Y	Z	6	7	8	9	10												
1. Příjmení, jméno: Zahradka František																																	Číslo základní: 5489																
2. Narozen(a), datum, místo, okres, kraj: 30.10.1930 Děčín okres dtto																																																	
3. Školní vzdělání: 5.obec.4 střední																																																	
4. Odborné vzdělání: 3 odborné, radioamaterské,																																																	
5. Zaměstnání v době zatčení: radiomechanik-měř, G. Harna J. Čmýř G. Budějovice B/10																																																	
6. Původní povolání: radiomechanik-měř Národnost: česká																																																	
8. Stát příslušnost: čsl.																																																	
9. Vojenský poměr, hodnost v ČSA a kdy: nebyl odveden																																																	
10. Třídní profil: dělnický, 1																																																	
11. Služba v zahraniční - cizí - armádě, kdy, kde, v jaké hodnosti: nebyl,																																																	
12. Služba v bezpečnostních sborech, kdy, kde, v jaké hodnosti: nebyl,																																																	
13. Přisl. k pol. straně: KSC 1945 - 49																																																	
14. Zdravotní stav a klasifikace: Ta																																																	
15. Rodinný stav a bydliště rodiny: sveobodný																																																	
16. Poslední bydliště: Budějovice, Hradební č. 22 39																																																	
17. Dřívější tresty, kdy, kde, za co trestán: nebyl																																																	
18. Kým, kdy, pro který § tr. z. byl zatčen: KV Stb Č. Budějovice 3.9.1949																																																	
19. Který prokurátor uvalil vazbu: Stát. prok. Praha																																																	
20. Datum dodání do věznice a její název: nemá záznam,																																																	
21. Kdy, kterým soudem odsouzen, čj., § odsouzení, výše trestu: 9.12.1949 St.s. Praha Or I 1560/49, §1/2, 2. 74 20.231/44. na 20 roků a 20.000 Kčs - snížen na 13 roků - mil. pres. repub.																																																	
22. Datum pravomocného rozsudku, soud, čj. a výše trestu: 9.12.1949 St.s. Praha Or I 1560/49 na 20 roků																																																	
23. Počátek trestu: 3.9.1949																																																	
24. Konec trestu: 3.9.1962																																																	
25. Započítaná vazba: 3.9.1949 do 9.12.1949																																																	

Příloha č. 5: Hlášení ke kázeňskému řízení. Osobní archiv Františka Zahradky.

Hlášení ke kázeňskému řízení		
Č. zákl.: 2903	Jméno: Zahradka Fr.	Umístění: Z.
Určuji uvedeného, že kázeňskému řízení: jmenovaný byl přistihán slatví od mna, kterou měl sdílet, paracem s. P. barém. Při pohovoru s ním bylo zjištěno, že je v podnapilém stavu. Toto bylo při něm v dělnách na glazeti pod dekleu. Pro podnapilý stav byl dán do izolace.		
Na každého obv., souz., odsouz. musí být samostatné hlášení! Účastníci téhož provinění se uvedou navzájem jmény na jednotlivých hlášeních.		
Dne 8. listopadu 1960		podpis toho, kdo určuje odsouz. ke káz. řízení.
12 č. skl. 328		podpis toho, kdo určuje ke káz. řízení.

Výsledky předběžného zjišťování
pracovní výkon - posudek.
Návrh kázeňského trestu od toho, kdo určuje odsouzeného ke kázeňskému řízení.

Hlášení ke kázeňskému řízení.		
Č. zákl.: 2983	Jméno: Zahradka Fr.	Umístění: NAT-L
určeného, že kázeňskému řízení: na to, že byl přistihán při práci s. P. barém. Při pohovoru s ním bylo zjištěno, že je v podnapilém stavu. Toto bylo při něm v dělnách na glazeti pod dekleu. Pro podnapilý stav byl dán do izolace.		
Na každého obv., souz., odsouz. musí být samostatné hlášení! Účastníci téhož provinění se uvedou navzájem jmény na jednotlivých hlášeních.		
Dne 23.12.55		podpis toho, kdo určuje ods. ke káz. řízení.
Hlášení ke kázeňskému řízení (české). - 534-53 - Tisk. ÚNZ Praha.		podpis toho, kdo určuje ke káz. řízení.

Výsledky předběžného zjišťování
pracovní výkon - posudek.
Návrh kázeňského trestu od toho, kdo určuje odsouzeného ke kázeňskému řízení.

Je závažný pokus
brigádě v m. v. c.
2a poslední k. m. v.
má 138%
Dne 23.12.55
Návrh kázeňského trestu od toho, kdo určuje odsouzeného ke kázeňskému řízení.

Hlášení ke kázeňskému řízení		
Zákl. č.: 2903	Jméno: Zahradka Frant.	Umístění: NPT/U
Při odchodu na odpoč. m. v. c. byl přistihán při práci s. P. barém. Při pohovoru s ním bylo zjištěno, že je v podnapilém stavu. Toto bylo při něm v dělnách na glazeti pod dekleu. Pro podnapilý stav byl dán do izolace.		
Na každého vězně musí být samostatné hlášení! Účastníci téhož provinění se uvedou navzájem jmény na jednotlivých hlášeních.		
Dne 7. února 1957		podpis toho, kdo určuje vězně ke káz. řízení.
12 č. skl. 645		podpis toho, kdo určuje ke káz. řízení.

Výsledky předběžného zjišťování
pracovní výkon - posudek.
Návrh kázeňského trestu od toho, kdo určuje odsouzeného ke kázeňskému řízení.

Návrh kázeňského trestu od toho, kdo určuje odsouzeného ke kázeňskému řízení.

Příloha č. 6 Fotografie Františka Zahrádky.

František Zahrádka jako mladík

František Zahrádka jako vězeň.

Příloha č. 7: Or I 1560/49 - Usnesení Krajského soudu v Praze o nevztahující se amnestii na odsouzeného Františka Zahradku ze dne 31. května 1960.

Čj. Or I 1560/49 **6**

U s n e s e n í.

Krajský soud v Praze rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 31.5.1960 t a k t o :

Podle § 391 odst. 1 tr.ř. v y s l o v u j e s e, ž e s e na odsouzeného Františka Zahradku, nar. 30.10.1930 v Děčíně, okr. Děčín t.č. ve výkonu trestu v NPT v Příbrami rozhodnutí presidenta republiky o amnestii ze dne 9. května 1960 n e v z t a h u j e.

O d ů v o d n ě n í.

Shora jmenovaný byl pravomocně odsouzen rozsudkem býv. státního soudu v Praze ze dne 9.12.1949 č.j. Or I 1560/49-35 pro trestný čin velezrady podle § 1 odst. 2, odst. 1c/, odst. 3c/ zák. č. 231/1948 Sb. a vyzvídačství podle § 5 odst. 1 cit. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 20 let a k dalším trestům vedlejším. Rozhodnutím presidenta republiky ze dne 29.2.1956 byla mu cestou milosti prominuta z tohoto trestu jeho část ve výměře 7 let a se zápočtem vazby jej odpykává od 3.9.1949.

Odsouzeného nutno považovat za přímého a placeného agenta imperialistických rozvědek. Odsouzený totiž vešel ve styk s orgány cizí zpravodajské služby, kde přijal různé úkoly a s těmito se vrátil do ČSD, aby je společně s dalším pachatelem plnil. Při tom hromadil zbraně a střelivo.

Bylo proto podle části I, článku II, písm. a/ rozhodnutí presidenta republiky o amnestii ze dne 9.5.1960 rozhodnuto, jak shora uvedeno.

Poučení: Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost k Nejvyššímu soudu. Stížnost je nutno podat do t ř í d n ů od doručení usnesení u krajského soudu v Praze, příp. u správy NPT, kde je odsouzený ve výkonu trestu.

vešl na vězení
č. 2903
brecler Z.
23. června 1960
tuo: *(il)*

V Praze dne 31. května 1960

KRAJSKÝ SOUD V PRAZE

<p>Nápravně pracovní tábor Příbram</p> <p>Dobro: 13. VI. 1960 č. NZ-7466/045-60 Přílohy: 2903/2</p>	<p>Předseda snátu: Jiří Formáček</p> <p>Za správu vyhotovitel vedoucí divize Adáček</p>
---	---

Příloha č. 8: Hlášení o propuštění Františka Zahrádky ze dne 4. září 1962.

Útvar nápravných zařízení MV č. 2
Praha

HLÁŠENÍ ZMĚN
5789

věznice - prac. tábor

Zákl. č. vězně.....

Obviněný, odsouzený: **Zahrádka František** **30.10.1930**
příjmení jméno datum narození

Změny, k nimž u vězně došlo:

Dne **3. 9. 1962** propuštěn po ukončení trestu a rozsudku státního soudu v Praze, čí. Or I-1560/49.
Adresa: **České Budějovice, Hradební 343**
Občerství: **OVV**
Krajský soud Praha Or I 1560/49 (dříve státní MV - OO VB České Budějovice)
OVS České Budějovice
I. zvl. odd. KS - MV České Budějovice

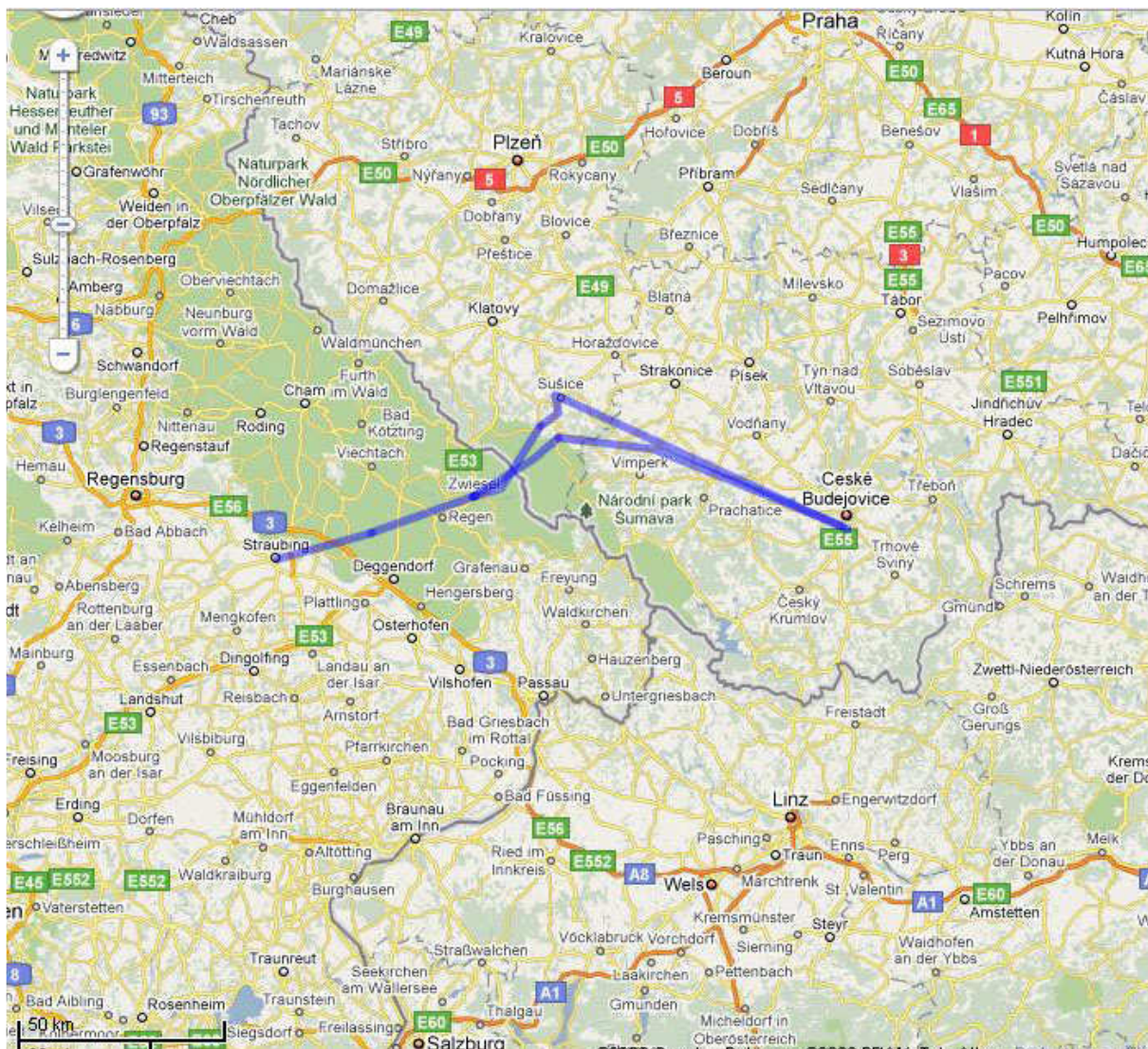
Razítko věznice - prac. tábora: Dne.....

Za správnost údajů odpovídá:

čitelný podpis a hodnost

MV č. skl. 320

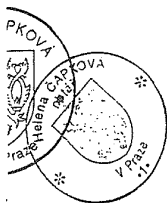
Příloha č. 9: Přechody státních hranic, které uskutečnil František Fahrádka v roce 1949.

Příloha č. 11: Kopie rozsudku se skupinou „Za pravdu“ Or I 1315/49 z roku 1949, s. 1.

- Opis -

Or I 1315/49

R o z s u d e k .
J m é n e m r e p u b l i k y

Státní soud v Praze, odd. III uznal po hlavním
líčení dne 2. listopadu 1949 t a k t o p r á v e m :

Obžalování:

- 1) Karel P e c k a , nar. 6. 12. 1928 v Klůžské Nemé, okres
Komárno, svobodný, úředník, bytem posled-
ně v Praze VII, U Pergamenky 6,
- 2) JUDr. František S á d e k , nar. 23. 10. 1910 v Říčanech, že-
natý, filmový režisér, bytem Praha II.,
Klimentská č. 15,
- 3) Antonín Ř e ž á b , nar. 7. 12. 1922 v Čes. Budějovicích, že-
natý, tajemník Lidové strany, bytem České
Budějovice, Fierlingerova 791,
- 4) Vladimír V a l e n t a , nar. 28. 5. 1923 v Praze, ženatý, fil-
mový spisovatel, Praha II., Mezibraná 7

t. č. všichni v řádné vazbě vyšetřovací tohoto soudu

j s o u v i n n í ,

v době od ledna do května 1949 v Praze navzájem se spolčili, aby
se pokusili zničit nebo rozvrátit lidově demokratické zřízení
nebo společenskou nebo hospodářskou soustavu republiky, zaručené
ústavou

č í m ž s p á c h a l i

zločin velezrady podle § 1 odst. 1, lit. c), odst. 2 zák. č. 231/
48 Sb.

a o d s u z u j í s e z a t o

podle § 1 odst. 1 cit. zák. k trestu těžkého žaláře, zostřené-
ho jedním tvrdým lůžkem čtvrtletně a to:

- 1) Karel Pecka v trvání 11 let,
- 2) Dr. František Sádek v trvání 12 let,
- 3) Antonín Řežáb v trvání 11 let,
- 4) Vladimír Valenta v trvání 12 let.

Příloha č. 12: Fotografie odsouzených Karla Pecky, Františka Sádka, Antonína Řežába a Vladimíra Valenty, s. 1.

Karel Pecka

František Sádek

Příloha č. 12: Fotografie odsouzených Karla Pecky, Františka Sádka, Antonína Řežába a Vladimíra Valenty, s. 2.

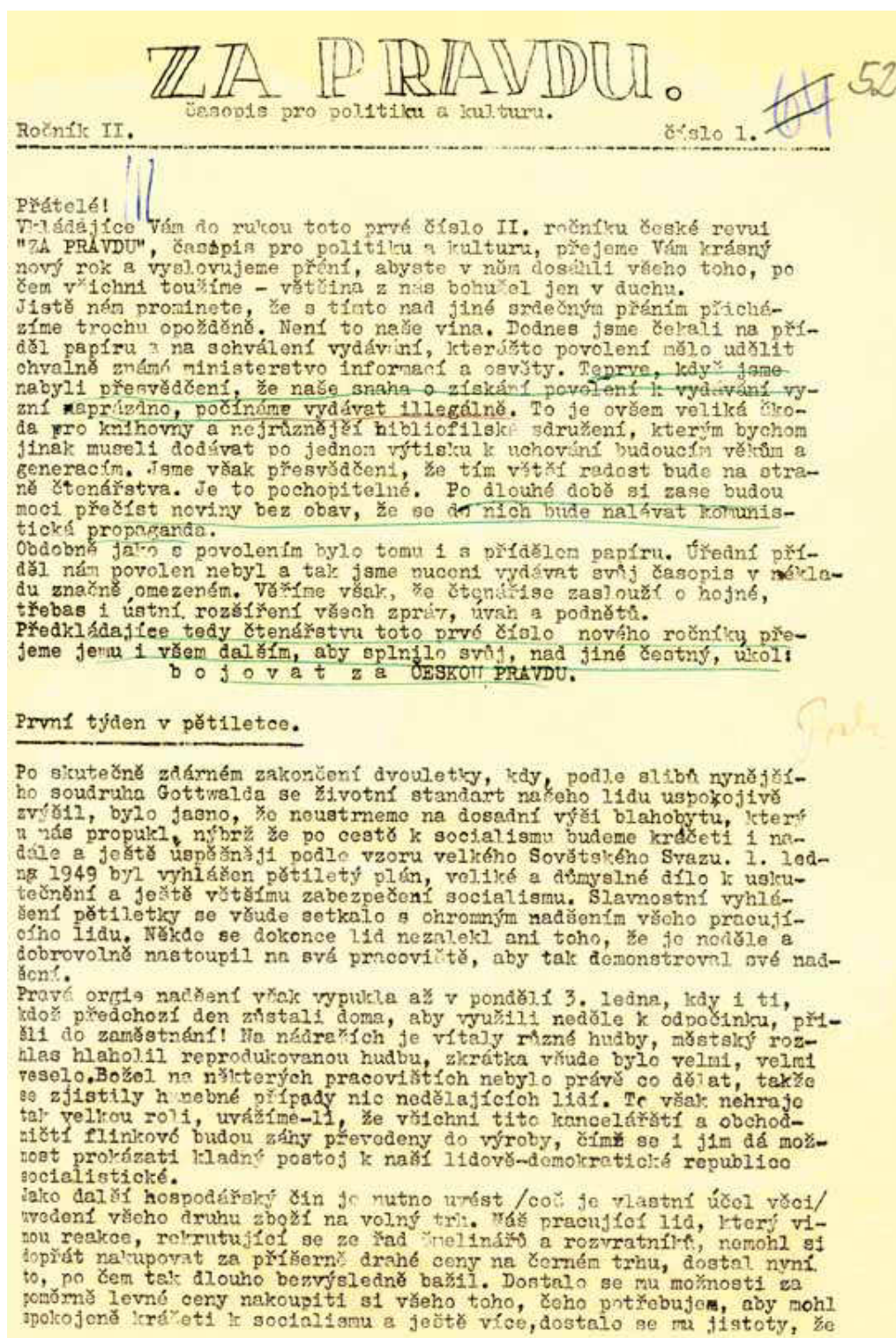

Antonín Řežáb

Vladimír Valenta

Příloha č. 14: Karikatura Klementa Gottwalda byla součástí druhého čísla časopisu „Za pravdu“ z roku 1949, ABS.

Příloha č. 15: První číslo časopisu „Za pravdu“, Paměť a dějiny 1/2007.

ZA PRAVDU

Únor³⁵⁹

Uplynul rok od smutných dní tzv. únorové revoluce. Psát o tomto puči za účelem osvětlení špinavého pozadí je plýtváním papírem. Kdo se chtěl dozvědět, jak se před rokem věci skutečně měly, jistě si neopomenul poslechnout vysílání londýnského rozhlasu, v němž promluvili od úterý do pátku Krajina,³⁶⁰ Procházka,³⁶¹ Majer³⁶² a Bruce Lockhart³⁶³. Po jejich jasných, rozhodných a pravdivých slovech

je naprosto zbytečné vracet se k únorovému puči, jehož vznik a pokračování bude navždy zapsáno nejčernějším písmem v historii československého národa. Komunisté jsou u moci. Pravda. Ale pravdou je také, že za jejich hrůzovládou stojí sotva 30 % národa. Pravdou je, že český národ si dnes uvědomuje zhoubu komunismu. Pravdou je, že se spojuje, aby účinně bojoval proti asijskému novodobému barbarství, proti modernímu otroctví, proti zlodějům, korytářství, udavačství, proti násilnostem nejhoršího druhu.

Vytrvejte v boji! Nejste sami. Za vámi stojí poctiví lidé celého světa. Nelekejte se bolševických kriminálů! Snad mnozí z nás se seznámí s obušky zbolševizované policie, ale nakonec – vítězství je naše! Naše je i svoboda, naše znova bude česká země!

---

³⁵⁹ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel

Pecka.

³⁶⁰ Prof. Vladimír Krajina (1905–1993) – český botanik a politik. Jeden z představitelů domácího odboje v období nacistické okupace, v letech 1943–1945 vězněn. Po 2. sv. válce generální tajemník národně socialistické

strany. Dne 26. 2. 1948 jako odpůrce politiky KSČ zatčen, po intervenci prezidenta Edvarda Beneše propuštěn, bezprostředně poté odešel do zahraničí, kde se stal předsedou Čs. strany národně socialistické v exilu a místopředsedou Rady svobodného Československa.

³⁶¹ Prof. Adolf Procházka (1900–1970) – český právník a politik. Od první republiky činný v lidové straně, v letech 1936–1939 prof. občanského práva na Masarykově univerzitě v Brně. Po březnu 1939 v odboji, v roce 1942 odešel do zahraničí. V letech 1942–1945 předseda správní rady československé vlády v Londýně. Po válce jeden z představitelů lidové strany, ministr zdravotnictví a poslanec. V únoru 1948 podal demisi, poté odešel do zahraničí. Spoluzakladatel Čs. strany lidové v exilu, člen Rady svobodného Československa a předseda Křesťansko-demokratické unie střední Evropy. Manžel novinářky Heleny Koželuhové.

³⁶² Václav Majer (1904–1972) – český politik. Od první republiky činný v sociálně demokratické straně, po Mnichově se podílel na vzniku Národní strany práce. Po březnu 1939 v odboji, v následujícím roce odešel do exilu. Ve Velké Británii byl členem Státní rady československé a poté ministrem v exilové vládě. Po válce ministrem výživy, poslancem a členem předsednictva sociálně demokratické strany. V únoru 1948 podal demisi, poté odešel do zahraničí, kde se stal předsedou Čs. strany sociálně demokratické v exilu a členem Rady svobodného Československa

³⁶³ Sir Robert Hamilton Bruce Lockhart (1887–1970) – britský novinář, politik a diplomat. Za 2. světové války přidělenec britského ministerstva zahraničí u čs. exilové vlády v Londýně. Po válce řídil 10 let čs. vysílání BBC. Autor vzpomínkové knihy na Jana Masaryka.

³⁶⁴ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

³⁶⁵ Ministr zahraničí Jan Masaryk (1886–1948) byl nalezen mrtev pod okny svého bytu v Černínském paláci 10. března 1948. K jeho smrti, která doposud nebyla uspokojivě vysvětlena, blíže např. SUM, Antonín a kol.: Jan Masaryk. Úvahy o jeho smrti. ÚDV, Praha 2005.

³⁶⁶ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Antonín Řežáb.

³⁶⁷ K obvinění Antonína Zápotockého z údajné účasti na týrání nizozemských občanů na konci války srov. PERNES, Jiří: Takoví nám vládli. Komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili. Brána, Praha 2003, s. 117–118.

³⁶⁸ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

³⁶⁹ Svobodné slovo – deník národních socialistů vycházel od r. 1945 (v letech 1909–1944 jako České slovo).

³⁷⁰ Julius Ďuriš (1904–1986) – slovenský politik. Od konce dvacátých let činný v KSČ, ve třicátých letech stu-

doval ve Francii, poté na Slovensku jako funkcionář KSČ. V letech 1939–1941 člen vedení ilegální KSS,

1941–1945 vězněn. V letech 1945–1951 ministrem zemědělství, 1951–1953 předsedou slovenského Sboru pověřenců, 1953–1963 ministrem financí. V r. 1963 odvolán ze všech funkcí, 1970 vyloučen z KSČ za podporu Pražského jara.

³⁷¹ V rámci tzv. studijních prověrek bylo na počátku roku 1949 donuceno odejít z vysokých škol okolo 9000 studentů, často krátce před absolvováním školy. Srov. HRADECKÁ, Vladimíra: KSČ a tzv. studijní prověrky na

pražských vysokých školách. In: ZILYNSKÁ, Blanka – SVOBODNÝ, Petr (eds.): Věda v Československu v letech 1945–1953. Univerzita Karlova, Praha 1999, s. 275–286.

³⁷² Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Vladimír Valenta. Podle výpovědi Karla Pecky napsal tento článek František Sádek. Vladimír Valenta autorství jakéhokoli textu vytištěného skupinou Za pravdu odmítl při výslechu, konfrontaci, při soudním líčení i po více než padesáti letech v rozhovoru s kritikem Janem Lukešem. ABS, V-5455 MV; protokol výslechu Karla Pecky z 8. července 1949; Tamtéž; protokol výslechu Františka Sádka z 15. srpna 1949; LUKEŠ, Jan: Věčný začátečník Vladimír Valenta, díl II. Divadelní noviny, č. 17 (12. 10. 2004), s. 16.

³⁷³ Sovětský dvoudílný válečný film Mladá garda natočil podle románu Alexandra Fadějeva v roce 1948 režisér Sergej Gerasimov.

³⁷⁴ ČSM – Československý svaz mládeže

³⁷⁵ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsali tento text společ-

ně Antonín Řežáb a Karel Pecka.

³⁷⁶ Markos Vifiadis (1906–1992) – řecký politik. Od dvacátých let činný v Komunistické straně Řecka, v období německé okupace v odboji, za občanské války jeden z hlavních představitelů komunistických jednotek. V lednu 1949 rezignoval na všechny funkce, poté odešel do Sovětského svazu, odkud se vrátil v roce 1983.

³⁷⁷ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

³⁷⁸ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

³⁷⁹ Srov. KNAPÍK, Jiří: V zajetí moci. Kulturní politika, její systém a aktéři 1948–1956. Libri, Praha 2006

³⁸⁰ Ivan Skála, pův. jménem Karel Hell (1922–1997) – český básník a politik. Po maturitě v r. 1941 totálně nasazen v Německu. Po válce redaktorem Rudého práva a funkcionářem ČSM. V letech 1957–1968 ředitel nakladatelství Mladá Fronta, od r. 1970 ředitel nakladatelství Československý spisovatel.

Za Janem Masarykem³⁶⁴

A ještě jednoho smutného výročí vzpomeneme v těchto dnech – smrti Jana Masaryka, velkého syna velkého otce, Jana Masaryka, který skonal za podivných okolností a jehož smrt lze považovat za přímý důsledek únorových událostí.³⁶⁵

Jestliže prohlásíme, že smrt Jana Masaryka byla psychologickou vraždou, je to jen mírné označení skutečnosti, jíž se ani neodvažujeme věřit.

Vzpomeňme života a díla tohoto velkého člověka a humanisty. Vydechl naposledy zároveň s doznívajícím posledním úderem zvonu naší svobody, ale bude věčně v nás – Jan Masaryk.

Na okraj řeči Antonína Zápotockého³⁶⁶

Promluví-li některý z placených řečníků nebo politických agitátorů z povolání, lze na jeho nedokonalé výklady hledět všelijak. Postaví-li se však před fórum veřejnosti sám předseda vlády, předseda Ústřední rady odborů etc., očekává se od něho nejméně jistá dávka seriosnosti. Podotýkáme: očekává, neboť ne vždy je očekávání také splněno, jak tomu bylo dne 6. února 1949 při řeči Antonína Zápotockého na plenárním zasedání ÚRO.

Všechny československý tisk přinesl o této řeči čelného funkcionáře našeho státního života obsáhlé referáty, které sice nekomentují, ale znova přesvědčují o poplatnosti a službičkování všech našich novin molochu nekritické propagandy. Všichni referenti se totiž shodují na tom, že řečník mluvil vzácně objektivně, přímo, prostě tak, jak se za starých kapitalistických časů nikdy nemluvívalo. Poněvadž však náš list není závislý na oficiální komunistické propagandě, dovolíme si Zápotockého řeč podrobit nestranné kritice, pokud se týče obsahu. Řeč sama, to jest její forma, způsob, jakým byla pronesena, se kritice ve slušném novinářském článku vymyká. Tolik úvodem.

Začátek statistických výpočtů pana předsedy vlády je laděn značně humoristicky. Chápeme,

---

Svou literární tvorbou podporoval politiku KSČ. V letech 1962–1971 členem ÚV KSČ, 1968–1969 poslancem České národní rady, od r. 1971 poslancem Federálního shromáždění. V letech 1982–1989 předsedou Svazu československých spisovatelů.

³⁸¹ František Halas (1901–1949) – český básník. Od r. 1921 pracoval pro komunistický tisk. Ve dvacátých a třicátých letech spolupracoval s Bedřichem Václavkem při vydávání avantgardních časopisů. Ovlivněn pobytem ve Španělsku v období občanské války. Za okupace přispíval do ilegálního Rudého práva, člen Národního revolučního výboru spisovatelů. Po válce předsedou Syndikátu československých spisovatelů, pracoval na ministerstvu informací. Po únoru 1948 skeptický k novému režimu, zemřel 27. října 1949 na selhání srdce

³⁸² BAREŠ, Gustav – ČIVRNÝ, Lumír – NEČÁSEK, František (eds.): K padesátinám soudruha Gottwalda. 1896–1946. Sborník statí a vzpomínek. Svoboda, Praha 1946.

³⁸³ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

³⁸⁴ Odkaz na dobový název karlínského divadla, které v letech 1948–1950 patřilo Československému státnímu filmu: Divadlo umění lidu.

³⁸⁵ Poslanec Josef Lupač byl v roce 1946 do Národního shromáždění zvolen za KSČ. V roce 1949 byl zpravodajem zemědělského výboru k vládnímu návrhu zákona o zemědělské mechanizaci. Srov. rozpravu a schválení zmíněného zákona. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, NS RSČ 1948–1950; stenoprotokol 24. schůze z 3. února 1949.

³⁸⁶ Na tomto místě je karikatura Klementa Gottwalda. Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, ji nakreslil Antonín Řežáb.

³⁸⁷ V opisu naznačena nečitelná pasáž.

³⁸⁸ V opisu naznačena nečitelná pasáž.

³⁸⁹ V opisu naznačena nečitelná pasáž.

proč to tak může být. Žádný novinář by si totiž nedovolil v dnešní době veřejně kritisovat řeč po té stránce, po které ji budeme rozebírat my. Nejvýše se snad v duchu usmál, stejně jako my a stejně jako značná většina posluchačů rozhlasového přenosu. Řeči, větě, která tvrdí, že „životní úroveň dělníků [je] nejen relativní, ale – jak to vidíme podle indexu – i skutečně vzrostla“. Pan předseda vlády pravděpodobně pozapomněl, že není možno tvrdit v dnešní době cokoli jen tak „na plano“, že je třeba každé tvrzení doložit důkazy. Nepodal je, ale za něho je podáme my. Že dopadnou poněkud jinak, než jak bylo v řeči zamýšleno, to je ovšem něco jiného.

Řečník uvedl, že oproti roku 1937 mzdy stouply průměrně třikrát. To neupíráme. Je ovšem otázka, komu stouply více, než činí průměr, a komu méně. To ponecháváme laskavému uvážení čtenářovu. Kolikrát však v témže časovém rozmezí stouply ceny všeho zboží? Vezměte jen v úvahu potraviny, šatstvo, prádlo, obuv atd. A počítejte. My to zde dělat nemůžeme, poněvadž tím bychom značně rozšířili obsah našeho listu. Navrhujeme však státnímu úřadu statistickému, aby podobný seznam vyhotovil, bera při tom v úvahu i ceny na státním černém trhu. Bude-li vás však, milí čtenáři, věc natolik zajímat, vezměte papír a tužku a pak si snadno spočtete, že mzdy sice stouply průměrně 3x, ale současně že ceny za stejnou dobu vyrostly, podle druhu, 5–10x. Ostatně, nedůvěřujete-li nám, vypočítejte si sami, o kolik se váš plat zvětšil oproti roku 1937 a o kolik platíte vše dražší dnes. Jsme přesvědčeni, že dojdete ke stejným výsledkům, možná však též, že vaše, konkrétní, výsledky budou pro dvouletkové hospodářství daleko katastrofálnější.

Naproti tomu jsme si vědomi určitého zlepšení ve starobním pojištění v poměru k létům těsně před druhou světovou válkou. Neradi bychom zásluhu o to brali dnešnímu režimu (ať se konečně může pochlubit také nějakou zásluhou), jsme však nuceni konstatovat, že to, co dnes přestárlo a práce neschopní dostávají, dostávali by, kdyby kupní hodnota koruny předválečné se rovnala její hodnotě dnešní, dnes také. Ostatně: každá válka, každý světový konflikt, přináší potomní sociální zlepšení obyvatelům všech zúčastněných zemí. Vypadá to, jako by vlády trpěly výčitkami svědomí a snažily se je nějak přehlušit. A nakonec třetí důvod, proč kritisujeme i tento, zdánlivě nesporný bod projevu, důvod, který nepřidá zásluh naší dnešní, poúnorové, vládě: zvýšení důchodů starobního pojištění bylo provedeno PŘED únorem [1948], nikoli během uplynulého trpkého roku!

Tím bychom uzavřeli první, statistickou část projevu a obrátíme pozornost na výlupky humoru pana soudruha Zápotockého, jimiž poctil naše malovýrobce, když řekl: „Jako Revoluční odborové hnutí nemáme žádných příčin malou výrobu ničit...“ Na podobnou nehoráznost je možno nahlížet všelijak:

1. Buď pan předseda vlády vědomě lže, což jest trestuhodné.

2. Nebo mu není znám výrok Leninův, častokrát opakován Stalinem a platný pro všechny komunistické strany světa, poněvadž je součástí ideologie strany, tedy i strany naší a vyskytující se v nekonečných variantách, že „každé soukromé podnikání plodí kapitalismus každou hodinu, minutu...“. A poněvadž boj komunismu je bojem proti kapitalismu, musí být podle všech zákonů logiky v první řadě bojem proti soukromému podnikání. Jestliže tohle pan předseda vlády neví, je to též trestuhodné se stanoviska strany, a radíme tedy Ústřednímu výkonnému výboru KSČ, aby si ověřil marxisticko-leninské znalosti svého čelného funkcionáře.

3. Je ještě jiná možnost, a to ta, že ze soudruha Zápotockého mluví dialektik. To je ovšem neméně trestuhodné, poněvadž to není ničím jiným než děláním si šprt'ouchlat z lidí, česky řečeno voděním jich za nos. V žádném případě tedy pan Zápotocký trestu neujde, byť nebyl vydán, jak bylo žádáno, k potrestání holandské vlády za týrání holandských vězňů v koncentračním táboře, kde vystupoval ve funkci „kápa“. Inu, nedivme se. Funkce jako funkce, a čím hrnec navře, tím také zapáchá...³⁶⁷

V pokračování projevu prohlásil řečník, že se podporou dělnictva jen napravují křivdy, které byly na něm po desetiletí páčány. Proti tomu nelze ovšem pranic namítat. Jsme však právem zvědaví, kdo a jak napraví křivdy na živnostenstvu, které na něm byly spáchány hlavně v pěti letech hospodářské krize, kdy podle slov dobrého soudruha Antonína bylo 22.654 živnostenských konkursů a vyrovnání. Nebo se snad ony nesprávnosti napravují již dnes tím, že pod nenápadnou rouškou likvidace živnostenstva jsou tito zbavováni všech velikých starostí, kde vzít zboží, které na přiděl nedostanou a volně, šmelinářskou cestou si je opatřit obávají? Možná – cesty milosrdenství jsou nevyzpytatelné...

Poněvadž se dnes a denně pění chvály na národní pojištění, musel se o něm zmínit i řečník, to jest Zápotocký. Jaký je to prý klad proti dřívějšku! Jaký hmatatelný důkaz, že se všem vede neskonalé lépe! Doporučujeme vřele panu předsedovi vlády, aby si jednou z dlouhé chvíle zašel inkognito mezi lid, jak to již dříve svého času činil král Barbarossa, a aby si poslechl „blahořečení“ českých živnostníků a řemeslníků. Poznal by, že jeho „dobrodiní“ není ničím jiným než záměrným ubíjením, ruinováním, deptáním drobného českého člověka, který za každého režimu byl a je věrným Čechem! Co jiného to [je] než soustavné ničení, když na příklad samostatný sklenář, který dostane měsíční příděl 5 čtverečních metrů skla, musí do národního pojištění platit 500,- Kčs za měsíc! Vždyť nevydělá ani na pojištění, nadtož potom na stravu, obuv, oděv, byt, otop, světlo...A kde zůstávají daně? Kdo to vše má platit? Nakonec takovému živnostníkovi nezbude než zavřít krám a jít náněnit! To je ovšem účel všeho toho, ale proč si potom pan Zápotocký samou chválou div nevytluče jazykem všechny tři zuby? Nemá dost na tragických faktech, které zatím nutno brát s pasivní resistencí? Kdyby se nadávky všech oblažených mohly proměnit ve štěnice podle zásady kus za kus, byly by už celá vláda i s parlamentem a všemi živnostenskými komorami dávno ohlodána na samu kost.

V dalších slovech projevu Antonín Zápotocký odporuje tomu, co řekl dříve o trpění malovýroby. Podle jeho slov je „kapitalistické podnikání nutno odbourávat a zužovat jeho sféru...“. Česky řečeno – ničit. Jednoho po druhém, plánovitě a při tom pět chválu na lidskost a záslušnost nového socialistického režimu!

Pozor však! Český člověk, jako každý povahový dobrák, snese mnoho. Může se však stát, že tato, nebo některá jiná nejbližší kapka bude poslední, jíž možno přilít do plné nádoby nenávisti. A pak se vzepře, bez ohledu na věrné vrtichvosty tohoto prokletého a nenáviděného režimu, vzepře se, jako se vzepřel již tolikrát v dějinách, a smete celou stavbu, jíž nenávidí, protože ve svých základech pohřbila jeho sny, jeho touhy, jeho volnost a svobodu, smete stavbu, jejíž kvádry jsou spojovány tmelem jeho slzí a proklínání. A se stavbou půjdou i stavitelé. Čím později – tím hůře! Pozor! Varujeme! Přijde čas, kdy dáme signál k útoku. Kdy zvedneme všechny utlačované a ponižované. Pak zase zvítězí svoboda a my si ji budeme umět uhájit!

Víra je krásná, poznání už horší³⁶⁸

Ačkoliv je dnes běžným zjevem, že se komunisté snaží, aby se zapomnělo nejrůznějších faktů a skutečností z dřívější doby, a naopak propaganda vtlučí lidu do hlavy věci, které se nikdy nestaly, přece jen doufáme, že se lid rozpomene na některé sliby, jež jim byly servírovány od celé řady nynějších představitelů veřejného života, ač lze pochybovat, že bylo vůbec co uděláno k tomu, aby došly uskutečnění.

V roce 1946, když byl vyhlášen dvouletý plán, učinil Gottwald k jeho zahájení projev, v němž mimo jiné tvrdil, že po jeho skončení (dvouletého plánu – bohužel – pozn. sazeče) v roce 1948 životní standart českého a slovenského lidu bude na téže úrovni jako v roce 1937. Totéž opakoval Zápotocký v jednom ze svých hojných projevů později. V zápětí byla dvouletce uspořádána divoká reklama, takže si lid mohl na každém rohu přečíst, že „Dvouletý plán – dva stupně k blahobytu“. Svobodný zítřek tenkrát komentoval tento předčasný slib tímto způsobem: Dvouletka, dva stupně k blahobytu, potom pětiletka – pět stupňů k blahobytu, takže nebude dlouho trvat a budeme mít k blahobytu celé schodiště. Nyní, po úspěšném ukončení dvouletky jsme teprve zjistili, že Svobodné slovo³⁶⁹ skutečně jen špinilo a rozvracelo snahu poctivých budovatelů o uskutečnění blahobytu. Kdo nevěří, že se „lidu“ vede tak jako v roce 1937, tomu vskutku není pomoci.

V předvolební kampani v roce 1948 komunistický hlasatel „Týdne ve filmu“ v každém kině tvrdil, že maloobchodníkům a živnostníkům nejen že nebude zabraňováno v obchodním podnikání, naopak že se jim dostane plné podpory min[isterstva] vnitřního obchodu. Z dnešní situace však ani nejzaslepenější komunista nemůže soudit, že maloobchod a živnosti jsou podporovány.

Není to tak dávno, co Ďuriš³⁷⁰ se štědrým úsměvem rozdával zemědělcům vlastnické dekrety na zkonfiskovanou půdu. Nebude to dlouho trvat a zemědělci, kteří jsou nyní na řadě jako oběť sovětizování, budou si moci darované dekrety strčit za klobouk. Z rozparcelované půdy se budou totiž tvořit kolchozy.

V roce 1945 byl učiněn dosud nevídaný a neslýchaný nábor živnostníků k osídlování pohraničí. Bylo slibováno, že přesídlenci dostanou živnosti do vlastnictví, slibována všemožná pomoc,

a dnes? Živnostníci nedostávají šatenky jen proto, aby se živností, jimž věnovali všechny své síly a schopnosti, nemluvě ani o peněžních investicích, vzdali a stali se pouhými námezdními silami.

A opět to byl Zápotocký, který po únoru přislíbil vydání emigrantských pasů a možnost beztrestného odchodu každému, komu se v lidově-demokratické republice nebude líbit. Zkuste si jít pro pas!

V únorové revoluci byla vysokoškolákům zaručena akademická svoboda v neztenčené míře. Již za několik dní však bylo jasné, že ani tento slib nebyl myšlen vážně, když značná část nekomunistických studentů a všichni nekomunističtí profesori byli přinuceni fakulty opustiti. Nynější persekuce studentstva ve formě vylučovacích prověrek je vyvrcholením snahy ministerstva školství o zachování akademických svobod.³⁷¹

Není možné vyčíslit a vyjmenovat všechny ty plané sliby ne pro jejich nedostatek, ale pro nedostatek místa. Vzpomínejte sami a jistě o mnohé prodloužíte řadu zde načatou. Jedno však je jisté. Není možno věřit komunistickým slibům, aniž by člověk nebyl zklamán. Ovšem – myslící člověk!

Znovuzrozený Goebbels³⁷²

V pražském biografu se po řadě romancí, rapsodií a strhujících válečných filmů objevil nový sovětský film „Mladá garda“,³⁷³ tentokrát eposej.

Varování předchozími krachy, s jakými se sovětské filmy pravidelně setkávaly, uvedli komunisté tento film s barnumskou reklamou, nařídili povinnou návštěvu dělnictvu v továrnách, SČM³⁷⁴ a vůbec kdekomu. Ukazují tak sami, že se český národ, prostý lid v to počítaje, rozhodl dávno pro jinou kulturu, než je tato.

Film je po mnohých stránkách poučný. Ukazuje hornické město, které po více než 25 letech komunistického panství padlo do rukou Němců. O tom, jaká pohroma byla německá okupace, si nemusíme vykládat. Jaká však musela být vláda komunistů, když vidíme ve filmu celou řadu postav, které okamžitě po příchodu Němců s nimi kolaborují. Dělají to jen ze slabosti, nebo jsou přesvědčeni, že vše je lepší než stalinský socialismus?

Tento film ukazuje opravdu mnoho z toho, jaký je sovětský řád, který užívá mladých lidí, téměř dětí, k tomu, aby za něj bojovali, zatím co soudruh komisař města po krátké epizodě v ilegalitě zmizí, aby se objevil dvakrát v konci filmu. Jednou v bezpečí v sovětském štábu za frontou, odkud posílá zpět zbídačelého uprchlíka, kterého čeká na německé straně fronty smrt. Podruhé po boji zase v bezpečí pronáší s velkou pompou pohřební řeč nad těmi, za jejichž životy je stejně odpověden jako sám veliký Stalin, jehož výrobci filmu nezapomenou ukázat alespoň vyšítoho na obraze.

Ještě jedno je zajímavé. Němci nejsou již směšné nebo bestiální figury. Na to nezapomeň, dívku, který jsi viděl dřívější filmy. S Němci se po válce bude muset po dobrém, najednou tvrdí Stalin. Nevíme, co tomu řekne Rudé právo, které donedávna mohlo uštvat každého, kdo se jen slůvkem ozval proti nelidskému zacházení SNB s Němci. Ale české obecnstvo se může jen zasmát novému přemetu bolševické propagandy, světlého to vzoru nebožtíka [Josepha] Goebbelse.

Drobné zprávy³⁷⁵

Nenechávej si výtisk revue „Za pravdu“ ležet doma. Dej dalším, rozšiřuj zprávy šeptandou, podkopávej se všech sil dnešní režim! Připravuj cesty nastolení nového řádu! Přispívej ke znovunastolení svobody!!

Rudé právo ze dne 25. ledna 1949 tvrdí, že USA dodaly řeckému vládnímu vojsku již 800 000 tun válečného materiálu. Kdo dodává zbraně partyzánům?

Po řadě případů odstavení významných komunistů přichází další postižený. Generál Markos³⁷⁶ se vzdal velení nad řeckými povstalci, prý ze zdravotních důvodů. Kdy dojde řada na tebe, soudruhu?

Zajděte si na některý sovětský film, který ukazuje, jak se tvář sibiřské pustiny mění v průmyslový ráj. Nepoložili jste si též někdy otázku, kdo tuhle práci koná? Podle názorů expertů se počet vězňů v sovětských koncentračních táborech odhaduje na 8–14 milionů lidí.

Slyšeli jste už o znaménkách, jimiž si komunističtí desítkáři označují dveře svých

spoluobčanů? To dělali kdysi žebráci.

Kdyby byl v SSSR takový blahobyt a v USA taková bída, jak se všeobecně píše v našich novinách, nemusely by sovětské úřady spíše přistěhovalectví omezovat než bránit sovětským občanům v cestování za hranice?

Proč dolar, měna zbankrotělé Ameriky, je tvrdou valutou, zatímco rubl, měna kvetoucího bohatého Ruska, je ve světovém obchodním styku naprosto bezcenný?

Jak se proslýchá, bude po nečekaném a opravdu fenomenálním úspěchu vánoční balíčkové akce uspořádána ministerstvem výživy nová akce, tentokrát pro naše těžce zkoušené živnostníky. Balíčky, které tentokrát výjimečně nebudou za šmelinářskou cenu, budou obsahovat exportně provedenou skobu a provaz.

Zdravíme srdečně všechny čtenáře a rozšiřovatele našeho listu a těšíme se na shledanou v nové, svobodné a osvobozené republice.

N a z d a r !

Zdroj: ABS, V-5455 MV, 6 stran A4, cyklostylu.

ZA PRAVDU
Časopis pro politiku a kulturu

Přátelé!

Vkládajíce Vám do rukou toto prvé číslo II. ročníku české revui „ZA PRAVDU“, časopis pro politiku a kulturu, přejeme Vám krásný nový rok a vyslovujeme přání, abyste v něm dosáhli všeho toho, po čem všichni toužíme – většina z nás bohužel jen v duchu.

Jistě nám prominete, že s tímto nad jiné srdečným přáním přicházíme trochu opožděně. Není to naše vina. Dodnes jsme čekali na přiděl papíru a na schválení vydávání, kterážto povolení mělo udělit chvalně známé ministerstvo informací a osvěty. Teprve, když jsme nabyli přesvědčení, že naše snaha o získání povolení k vydávání vyzní naprázdno, počínáme vydávat ilegálně. To je ovšem velká škoda pro knihovny a nejrůznější bibliofilská sdružení, kterým bychom jinak museli dodávat po jednom výtisku k uchování budoucím věkům a generacím. Jsme však přesvědčeni, že tím větší radost bude na straně čtenářstva. Je to pochopitelné. Po dlouhé době si zase budou moci přečíst noviny bez obav, že se do nich bude nalévat komunistická propaganda.

Obdobně jako s povolením bylo tomu i s přidělem papíru. Úřední přiděl nám povolen nebyl, a tak jsme nuceni vydávat svůj časopis v nákladu značně omezeném. Věříme však, že čtenáři se zaslouží o hojné, třeba i ústní rozšíření všech zpráv, úvah a podnětů.

Předkládajíce tedy čtenářstvu toto prvé číslo nového ročníku, přejeme jemu i všem dalším, aby splnilo svůj, nad jiné čestný úkol: bojovat za ČESKOU PRAVDU.

První týden v pětiletce³⁷⁷

Po skutečně zdárném zakončení dvouletky, kdy, podle slibů nynějšího soudruha Gottwalda se životní standard našeho lidu uspokojivě zvýšil, bylo jasno, že neustrneme na dosavadní výši blahobytu, který u nás propukl, nýbrž po cestě k socialismu budeme kráčet i nadále a ještě úspěšněji podle vzoru velkého Sovětského svazu. 1. ledna 1949 byl vyhlášen pětiletý plán, veliké a důmyslné dílo k uskutečnění a ještě většímu zabezpečení socialismu. Slavnostní vyhlášení pětiletky se všude setkal s ohromným nadšením všeho pracujícího lidu. Někde se dokonce lid nezalekl ani toho, že je neděle [2. ledna 1949] a dobrovolně nastoupil na svá pracoviště, aby tak demonstroval své nadšení.

Pravá orgie nadšení však vypukla až v pondělí 3. ledna, kdy i ti, kdož předchozí den zůstali doma, aby využili neděle k odpočinku, přišli do zaměstnání! Na nádražích je vítaly různé hudby, městský rozhlas hlaholil reprodukovanou hudbu, zkrátka všude bylo velmi, velmi veselo. Bohužel na některých pracovištích nebylo právě co dělat, takže se zjistily hanebné případy nic nedělajících lidí. To však nehraje tak velkou roli, uvážíme-li, že všichni tito kancelářští a obchodníčtí flinkové budou záhy převedeni do výroby, čímž se i jim dá možnost prokázat kladný postoj k naší lidově-demokratické republice socialistické.

Jako další hospodářský čin je nutno uvést (což je hlavní účel věci) uvedení všeho druhu zboží na volný trh. Náš pracující lid, který vinou reakce, rekrutující se ze řad šmelinářů a rozvratníků, nemohl si dopřát nakupovat za příšerně drahé ceny na černém trhu, dostal nyní to, po čem tak dlouho bezvýsledně bažil. Dostalo se mu možnosti za poměrně levné ceny nakoupiti si všeho toho, čeho potřebuje, aby mohl spokojeně kráčet k socialismu, a ještě více, dostalo se mu jistoty, že se naše vláda v čele se zasloužilým bojovníkem o blaho pracujícího lidu soudruhem předsedou vlády, předsedou ÚRO etc. Antonínem Zápotockým stará o životní potřeby lidu, jak nejlépe umí. Dnes, kdy výklady jsou opět plny zboží, dnes můžeme s klidným svědomím říci, že náš ideový boj o socialismus, vrcholící vítěznou, osvobozující únorovou revolucí, byl nyní korunován i po stránce hmotné právě zvýšeným uvolněním hospodářských produktů.

Ve čtvrtek, dne 6. ledna se od časných hodin ranních tísnily u výkladních skříní obchodů zástupy lidu, které se zájmem pozorovaly vystavené zboží. Zvláště u obchodů s textilem bylo živo. Lidé prostě nevycházeli z úžasu; za výlohami se kupilo látek v dosud nevídaném množství, nehledě k dobám první republiky. Ovšem doba tehdejší, tak smutně proslulá pro vykořisťovaný lid, se vůbec

nedá srovnat s dobou dnešní. Tehdy lidé oblečení v hadrech pouze svírali pěsti a uplívávali na zem jdouce kolem. Jaký je to rozdíl proti nynější radostné skutečnosti, kdy titíž lidé s veselým úsměvem v líci prohlížejí práci rukou našich textiláků, která nedošla ocenění v zemích kapitalistického režimu. Netrvalo dlouho a první zákazník vstoupil do dveří obchodu, aby za levnou cenu nakoupil, co se mu právě zalíbilo.

Jeho průkopnický čin byl provázen nadšenými ovacemi kolem se kupícího lidu, kteří jej povzbuzovali nadšenými pozdravnými výkřiky jako: „První vlaštovička jaro nedělá“ a „Netlačte se, na všechny se dostane“. Tento čilý nákupní ruch trval až do pozdních hodin večerních. Vyčerpání prodávací byli sotva s to stáhnout rolety, jak byli unaveni celodenní intenzivní činností. Podle konstatování ranních novin bylo v některých obchodech docíleno statisčových obrátů. Radostný úsměv na tváři kupujících byl tvořitelem cen odměnou za jejich nesmírně obětavou vůli dát lidu vše, co potřebuje, za levné a všem přístupné ceny.

Nyní je už jasné, že průběh pětiletky je velmi slibný, udála-li se již v prvním týdnu jejího trvání takováto dalekosáhlá skutečnost. Za odměnu našim vládním kruhům se vynasnažíme, abychom tuto první pětiletku splnili nejen za čtyři roky, jak se proslychá, nýbrž daleko a daleko dříve. Od naší cesty k socialismu nás již nic nemůže odvrátit. Půjdem vítězně vpřed až do úplného konce!

Lenin a výstavba socialismu

Rudé právo z 21. ledna 1949 otisklo v rámci oslav 25. výročí úmrtí V. I. Lenina článek pod titulem Lenin a budování socialismu. Vyjímáme z něho citát, který stojí za krátkou úvahu.

Výstavba socialismu – na rozdíl od rozvoje kapitalismu – neprobíhá živelně; socialistická společnost nevznikla jako výsledek spontánního, od lidské vůle nezávislého vývoje...

V prvé řadě je si nutno všimnout, že Lenin používá termínu „kapitalismus“ jako protiklad socialismu, ač správně měl operovat pojmem liberalismus. To je směr, který vznikl spontánně, směr, kterému daly život a životnost události revolučních let na zlomu XVIII. a XIX. století. Teprve dalším vývojem, pokračováním liberalismu, průbojností a schopností jedinců roste kapitalismus, který je spíše negován, než aby vznikl spontánně, jak omylem, úmyslným omylem udává Lenin. Přesahovalo by rámec této úvahy, mělo-li by se psát o tom, že tento prvotní kapitalismus a kapitalismus doby současné jsou téměř v diametrálním rozporu. Každému, kdo není naverbován do šiků nemyslicích žoldáků komunismu je věc nesporně jasná. O to, ovšem, nešlo svého času Leninovi a dnes nejde ani jeho nástupcům, všem těm, kdo si ať přímo nebo nepřímo říkají „spasitelé lidu“. Je nasnadě, PROČ jim o to nešlo, nejde, a pokud budou ještě mít čas, nikdy nepůjde. Slovo „kapitalismus“ je v očích současného dělnictva asi něčím podobným jako slovo mor, rakovina, syphilis v očích všeho lidstva. Jako tyto i ono vyvolává, zdiskreditováno, hnus a odpor, největší, jakého jen je člověk schopen. PROTO operují Lenin a po něm i dnešní komunističtí demagogové slovem „kapitalismus“! Tím si usnadňují cestu k snazšímu propagování a šíření svých pseudovědeckých teorií, mylných již ve svých základech, pochybených a špatných, které slouží jen zájmům několika jednotlivců a které zužují nejen všechny vrstvy vyjma dělnictva, ale pod populárním, ale nesprávně vykládaným heslem „diktatura proletariátu“ i toto. Což jsme dnes málo svědky útlaku? Což se nesetkáváme na každém kroku se snižováním mezd? Zvyšováním pracovní doby? Norem? Což dělnictvo dneška nevidí, že všechna práva, všechny vymoženosti, úlevy, které byly dány „krutými kapitalisty“ jsou pomalu, zato však s tím větší důkladností pod nejrůznějšími a v dnešní době populárními hesly, odbourávány?

Jak jsme se zmínili, je určitý vztah mezi kapitalismem a liberalismem, ale tím není řečeno, že oba tyto směry splývají v jediný. Je mezi nimi rozdíl, a pro toho, kdo není zaslepen, značný rozdíl. To ovšem dnešní komunisté nemohou potřebovat, aby se mluvilo, nebo aby oni sami mluvili o směru, který by lidem mohl být dokonce i sympatický. A tak směšují, nedělajíce rozdílu, oba pojmy pod pojmem jeden, pod odiosní pojmem „kapitalismus“. Nic nového pod sluncem. Každý autoritativní režim, tedy i komunismus, se snaží uchýlovat se k demagogii tam, kde nestačí běžný výklad, nebo dokonce věda. Mezi jinými je v našem případě demagogií i to, že na něčem, konkrétně na kapitalismu, se vidí jen zápory, na něčem, konkrétně na komunismu, jen klady. To ovšem není legální způsob boje, ani vědeckého ani politického nebo hospodářského nebo sociologického nebo jiného, to je, mírně řečeno, sprostá propaganda, jejímž úkolem je zatemnit mysl, vědomí a vědění. Dnešní vládnoucí vrstva oněch několika doslova kapitalistických komunistů nepotřebuje, aby lid, ten dobrý český lid, věděl, že

existuje a kdysi i u nás existoval směr, který dává občanům právo myslet a mluvit podle zásady co na srdci, to na jazyku, že existuje směr, který zaručuje svobodu vzdělání, povolání, vystěhování, právo na nejružnější možné osobní i věcné svobody v mezích zákona, samozřejmě směr, který dává nejen právo, nýbrž i možnost cesty vpřed a výš a tím i možnost zvyšovat životní úroveň téměř do nekonečna, při dostatečných schopnostech. Oněch několik jedinců v lidově-demokratických státech, speciálně u nás, kteří tloustnou z mozolů pracujících, neřeknou zaslepencům, jdoucím v jejich politických šlépějích, že onen směr – liberalismus – může dát všem schopným blahobyť, o jakém se u nás nikomu ani nesní. Chápeme ostatně, že se chtějí u moci udržet ještě nějakou dobu a že ještě určitý, ne příliš dlouhý čas chtějí vyjít dlelnictvem naplněný žlab.

Naproti tomu, co bylo výše řečeno, podívejme se zhruba na komunismus, komunismus jak jej poznáváme v současné době, a srovnávejme. Co nám dává? Sliby. Nic jiného než sliby. Třebas je svoboda projevu ústavně zaručena, pokuste se volně a svobodně kritisovat cokoli, co nese jen náter státnosti. Pokud to nebudete dělat tak jako my, to jest ilegálně, buďte ujištěni, že budete co nejdříve zajištěni na státní útraty. Stoupněte si doprostřed některého z našich náměstí v kterékoliv části republiky a vykládejte své názory, jak je to praktikováno v anglickém Hyde Parku. Pokuste se o své vůli změnit povolání, které se vám nelíbí, nebo v němž nemáte úspěch. Pokuste se, vy nekomunisté, dostat se na vysoké školy, třebaže snad máte samé výborné od shora až dolů. Pokud se nebudete přetvařovat a mluvit komunistům do noty, jak to mnozí dělají, dostanete do ruky motyku a půjdete do dolů nebo na stavbu nebo do lesa. Nikdo však neuvažuje nad tím, že ono přetvařování s naší mládeží poroste a vyhovává značné procento pokřivených páteří. Pokuste se vystěhovat. Pokuste se jít vpřed, vy schopní. Za zlepšovací návrh, který by svého času byl svému tvůrci přinesl několik desítek tisíc, po případě i účast na nemalém zisku, se dnes dostane almužna 900,-, slovy devět set Kčs! Pokuste se šetřit a pak si koupit auto, pěkné bytové zařízení, chatu nebo podobnou věc, která kulturnímu člověku zpřijemňuje život. Budete „buržo“ a nakonec i člověk obecně nebezpečný, kontrarevolucionář a kdoví jaký paragraf vám za to hodí na krk, a budete si moci gratulovat, jestliže vám všechny ty věci, s odříkáním koupené, jenom seberou, aby si je – jaká čest pro vás – přivlastnil některý z komunistických kápů. Chcete toho ještě víc? Nestačí vám těchto několik, namátkou, ale, věřte, opravdu z praxe, třebaže ne vždy tuzemské, vybraných? Ohlédněte se dobře kolem sebe. A nejste-li už úplně zfanatizováni, pak podobných příkladů najdete na desítky ve všech oborech lidské činnosti. Ty, které u nás dosud zavedeny nebyly, zbytečně nehledejte. Přijdou, bude-li současný režim trvat ještě nějakou dobu, co nevidět. K tomu si připočítejte, že se na každém kroku setkáváme se lživou státní propagandou, s procenty, která jsou jen na papíře, se sliby, které se neplní ani nikdy nemínily splnit, a přestanete se divit, že socialismus, správněji socialistický komunismus, neprobíhá živelně. S počátku snad k oné spontánnosti jakýsi náběh byl. To bylo krátce po květnu 1945, kdy byla známa jen hesla, a ne praxe, kdy se očekávalo něco, co konsoliduje naše poměry, něco, co dá občanskému spoluzít alespoň jiskřičku lásky a důvěry po dlouhé nedůvěře a nelásce válečných let. To bylo tehdy, kdy nebylo zřejmé, že hesla zůstanou jen hesly, líbivými sice, ale nesplnitelnými. Pak však nastoupila praxe. Zkušební kámen, lučavka, která rozleptala pozlátka lži a demagogie. Pod líbivou slupkou drsně prohlédla všechna lživá rez komunismu. Ne blahobyť, ale bída. Ne svoboda, ale útlak. Ne spolupráce, ale nenávisť, závist, úplatkářství, udavačství, čím dále tím hlouběji klesá lidstvo vedeno a vláčeno komunistickým duchem, který je dosti silným, aby srazil, ale nesmírně slabý, má-li vytáhnout z bahna nejsprostších lidských prapudů. Kam dojde lidstvo takto vychováno? Kde je ona důvěra, která poutala naše lidi za války? Divíte se ještě, že komunismus neprobíhá živelně? Co nám může dát? K čemu nás ještě může vychovat? Říká si, že hlásá pravdu, ale je to opravdu pravda? Zamyslete se nad tím, alespoň trochu se zamyslete a nestranně přiznejte: je to doopravdy pravda, co se nám denně jako pravda předkládá?

Není a nikdy nebude. Je jen jedna pravda na světě. A tou je Láska. Věříme, že český lid jednou tuto absolutní pravdu najde. Že ji přemění ve svou českou pravdu, v pravdu největších synů a dcer národa, v pravdu hodnou jednoho z nejvyspělejších národů světa. Věříme v uvědomění všeho československého lidu. Věříme a bojujeme!

Kultura v novém socialismu³⁷⁸

Již nájezdy Hunů a Avarů v šeré minulosti se vyznačovaly nejen tím, že vykořisťovaly a ničily

porobené země po stránce hospodářské, nýbrž také tím, že mimovolně rozvracely kulturu té které země. Činili tak mimovolně, poněvadž okradli-li tenkrát ženy o jejich tepané náramky a rozbíjeli-li pálené nádoby, činili tak proto, že se jim náramky líbily a nebylo těžké je ukrást. Pokud se hliněných hrnců týče, křapaly dosti snadno při úhozu o zem, což jejich primitivnímu sluchu znělo lahodně.

Španělský dobrodruh Cortez už pracoval originálněji, ačkoliv i jemu nemnoho záleželo na tom, jakou uměleckou cenu mají zlaté sošky Aztéků, jako spíše na tom, že jsou ze zlata.

Pak, jak dějiny pokračovaly, přišli dobyvatelé postupně na to, že znehodnocení kultury v porobené zemi je neméně důležité než rozkradení jejích hmotných statků.

První, co komunisté v únoru 1948 udělali, bylo to, že si zahájení nové éry kultury dali schválit podpisy význačných představitelů našeho kulturního života.³⁷⁹ Dosti jsme se tenkrát podívovali, když jsme mezi podepsanými četli jména i těch umělců, o nichž se dalo předpokládat, že jsou kritickými a objektivními demokraty a socialisty. Je možno si z několika hledisek vysvětlit, proč podepisovali. Buď tak učinili z existenčních důvodů, což je vlastně otázka pevné páteře, buď proto, že únorovou rádobu revoluci schvalovali. A tak se dnešní kultura za pasivní resistance větší části a agilní činnosti menšiny ubírá cestami, po nichž se doposud neubírala a také zakrátko jednou provždy ubírat nebude. Dnes se kultura ničí odborně, vědecky a organizovaněji s ohledem na příklady dané dějinami.

Dnes je opravdu málo věcí, které jsou s to uspokojit komunistické ochránce kultury. Správně to vysvětlil Ivan Skála³⁸⁰ (R[udé] P[rávo] 23. ledna 1949), který volá po železném koštěti, jež by vymetlo západní kulturu, jsoucí ve své podstatě jen svědectvím hlubokého rozkladu buržoasní společnosti. Taková kultura je dnešnímu usilování pracujícího lidu hluboce cizí. Nutno podotknout, že železné koště už funguje, vymetajíc hluboce cizí a přimetajíc kulturu „opravdu naši“. Skvělou ukázkou toho je následující výplod Františka Halase,³⁸¹ otištěný na 120. straně knihy „K padesátinám soudruha Klementa Gottwalda“.³⁸² Ve verších této básně je slyšet skřípot železného koštěte zcela nepochybně.

František Halas

Kapely hrajte
Nebylo ani na petrolej
a tak si čítával pod lucernou na chodníku
louskaje zvláště ona bílá místa
kde stálo z a b a v e n o
Už tehdá tušil, že zrovna tam je skryta
pravda o věci chud'asů spravedlivé
a hádal dobře
Trvalo to pěknou chvíli
od šustotu hoblovaček
přes šustění lepených sáčků v kriminále
až do té padesátky
Ale zato teď
zvedaje veliké Ted'
sen k naplnění postrkuje
z nejistot bývalých k jistotě nebývalého
Pod širým nebem očekávaného
na zemi roztřesené ještě
já slyšel a dobře jsem slyšel
co si dva staří dělníci
v tichu zástupů povídali.
Copak Kléma ten má pod čepicí
no jo, náš Kléma
A to je nad všechny oslavné verše
nad parády pocty honosivé
a proto
kapely hrajte

a pěkně od podlahy

Opět americký kýč v našich kinech³⁸³

Nedávno byl v našich kinech uveden opět jeden americký kýč, rozmnožující dlouhou řadu podobných, jemu předcházejících slátanin. Jdeme-li z biografu po shlédnutí tohoto filmu, maně se ptáme, jak dlouho budou ještě kupovány a promítány takové kusy. Jistě jste již poznali, že jde o barevný film „Píseň Aljašky“, jemuž předcházela reklama vpravdě americká. Stručný děj:

Známý černošský pianista Bill, hrající v jednom z přepychových broadwayských barů, opustí náhle svůj orchestr, poněvadž se nešťastně zamiloval do zpěvačky Betty (také černá). Prchá Amerikou, až zakotví v malém městečku na Aljašce, kde v místní hospodě hraje pro drvoštěpy, kteří si Billa neskonale oblíbí. (Toto je jedna z tématicky přijatelných pasáží filmu po vzoru našeho Umění lidu.³⁸⁴ Dlouho se nic neděje, ale zakrátko se přihodí, že letadlo, jímž letí Betty na pěveckou soutěž do Moskvy, ztroskotá, a ona se setká s Billem v jeho putyce. Chce s ním už navždy zůstat, ale její zoufalý manager ji přemluví, aby odcestovala. Strašně zklamaný Bill prchne až na severní pól. (Druhá přijatelná [pasáž] začíná, když kamera zachycuje řádění sněhové bouře.) V polární stanici zkomponuje Bill jazzovou symfonii, vypraví se s ní do New Yorku a vyhraje to zde na celé čáře. Jak se ukáže, Betty nikam neletěla, přijde na koncert a šťastné dvojici už nic nebrání, aby neodcestovala neznámo kam.

Toto je stručný děj filmu Píseň Aljašky, který snad nepotřebuje dalšího komentáře.

Jen ještě malou připomínku: Američtí producenti zjevně přehlížejí palčivost rasové otázky, pro nás tak důležité. Co by se z takového námětu dalo udělat, kdyby jej dostali do rukou sovětských filmaři!

R[udé] P[rávo] přineslo dne 1. února t. r. [1949] pod nadpisem „Zákon o mechanisaci v zemědělství“ článek, v němž mimo jiné uvádí výťah z projevu poslance Lupače,³⁸⁵ který doslova přetiskujeme:

„Zákon připouští, že Ústředí pro mechanisaci zemědělství může vykoupit velké stroje z rukou jednotlivců, nejsou-li řádně využity, nebo jakékoliv základní mechanizační prostředky z rukou těch, kdo neplní výrobní nebo vyživovací plán...“

Nezdá se vám, že ve jménu poslance by mělo být písmenko „a“ nahrazeno samohláskou „i“ a že název zákona by měl spíše znít „zákon o nenechanisaci“?

[...] ³⁸⁶ Zdroj: ABS, V-5455 MV, 6 stran A4 cyklostylu.

Příloha č. 17: Leták Komunistický mír odbojové skupiny „Za pravdu“ – „Pavel“, ABS.

Komunistický mír

V politice SSSR a jeho satelitů nás už nic nemůže překvapit. Jeden den Ti okno [rozbijí], protože je to podle plánu z dialektického marx-leninského způsobu myšlení, druhý den Ti okno zasklí z týchž důvodů. Jeden den řeknou, že podporují maloobchod a živnosti, druhý den je znárodní. Tak také došlo k tomu, že tytéž huby, které ještě včera řvaly po nekompromisním boji proti kapitalismu, dnes se bleskurychle přeorientovaly a řvou MÍR!, při čemž jest už méně slyšet o boji proti kapitalistickým státům. Zamysleme se trochu nad tímto novým zvratem sovětské politiky. Až do nedávné doby agrese Ruska byla úspěšná. Státy, ležící blízko hranice SSSR, pozbývaly své samostatnosti celkem lehce. Téměř najednou zachvátil Rudý mor Polsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Jugoslávii, Albánii a ČSR! V Řecku bylo podporováno povstání všemi prostředky. Zdálo se, že i Itálie a Francie nemají daleko k podlehnutí. A tak došlo k pokusu o opanování Berlína. Jestliže se Rusko až do nedávné doby halasně chlubilo dobytím Berlína v r. 1945, nebude se zaručeně chlubit pokusem o dobytí tohoto města v letech 1948–1949. Neboť v Berlíně to bylo, kde narazil Sovětský svaz na kámen, o nějž si ztupil ostří. Od doby, kdy Kreml poznal, že se spojenci v Berlíně udrží, datuje se éra katastrofálních neúspěchů zahraniční politiky sovětských diktátorů.

První těžkou ranou bylo vymanění se Jugoslávie z bolševického vlaku. Těžké porážky [...] ³⁸⁷ v Řecku a nynější likvidaci tohoto povstání lze pokládati za druhou ránu.

A pak přicházely neúspěchy v Evropě, jeden za druhým. Ukázalo se, že vláda Francie má

pevnou ruku v potírání komunismu [...] ³⁸⁸ občasná její krize. Také v Itálii akcie rudých klesají. Důkladným hřebíkem do rakve italských komunistů je přistoupení země k Atlantickému paktu. Pravda, naděje komunistů v Asii byly oživeny Čankajškovou porážkou v Číně. Avšak Čína nevybojovala ještě svůj poslední boj. Zatím Evropa se sjednotila proti bolševickému nebezpečí v Atlantickém paktu a porážka Ruska ve studené válce začala být příliš zřejmou. Němci, když svého času ustupovali, používali osvědčeného výrazu zkracování fronty. Rusko si zvolilo k témuž účelu termín mír. Tedy co znamená tento mír? Je nutno především si uvědomit, že bohapusté lži, které tu chrlí rozhlas a otiskuje tisk, by se daly shrnout do několika vět, a ty by zněly asi takto: My [válku] nechceme, protože vidíme, že bychom ji nevyhráli, my chceme mír, můžeme doufat, že si své pozice uhájíme. Dejte nám pokoj, ale my bychom chtěli získat Vaše země, abychom v nich mohli vládnout, my sice chceme mír, ale jestliže budete ve vlastním zájmu potlačovat ve svých zemích komunismus, jste lotři a války chtějí „buržousti“, vždyť mi Vám [nic] neděláme, jenom se divíme, proč si nechcete dát vládnout od tak moudrých a prozíravých lidí, jako jsme my, komunisté? Proto je tedy tak zvaná mírová politika SSSR společností s ručením omezeným. Jestliže někomu připomíná brekot kluka, který kradl hrušky a chytil ho hlídač, jde o podobnost čistě náhodnou. Je tedy komunistický mír pouhou zástěrkou, za níž se skrývá chuť pokračovat [v] dosavadní politice, ale zároveň strach, co tomu řekne Západ. Je to chuť ruského vlka na evropskou ovečku s vědomím, že má zašitou hubu Atlantickým paktem.

A teď je zde jedna otázka. Co se bude dít dál? Možnost války i za tohoto křiku po míru je stále ještě aktuální. Válku nemůže Rusko vyhrát a mají-li bolševici alespoň trochu rozumu, nedají k ní podnět. „Mírové tažení“ by mohlo značit začátek bolševického ústupu. To je ovšem situace dnes, kdo ví, jakým směrem se vrtne korouhvička kremelské politiky zítra? Co nás, Čechoslováky, zajímá, to je osud ČSR. V žádném případě, ať válka bude či nic, komunisté nezvítězí. Spoléhali Gottwald, Slánský a Zápotočský na Rusko, zklamou se v každém případě. Není to dávno, co bylo v Praze zadrženo prodávání jednoho výtisku sovětských novin, poněvadž tam stálo, že Sovětský svaz nebude riskovat nebezpečí pro lidově demokratické republiky. To znamená, že v případě čelem vzad sovětské politiky, bude naše vláda hozena přes palubu zároveň s ostatními vládami tzv. bratrských zemí.

A bez záštity bratrského Ruska u nás komunismus zajde na úbytě za 14 dní. V případě války budou mužové [...] ³⁸⁹ odpovědní za všechny hrůzy, které s sebou přinese. V žádném případě však spravedlivému trestu neujdou. Bůh požehná našemu boji za svobodu, pravdu a lepší zítřek našeho národa!

Na konec jedna výzva.

Těsně před uzávěrkou nám došla zpráva o připravované rozsáhlé akci, v níž se má dokázat pravé smýšlení československého lidu s dnešním režimem. Jistě, že se naši čtenáři k této akci připojí. Připojený opis Vám naznačí, oč vlastně jde.

Občané Republiky československé, všichni bez rozdílu.

Chcete, aby se nová válka přehnala přes naši vlast? Jistě ne!

Chcete lidovou demokracii? Ano, ne však diktaturu jedné strany!

Chcete socialismus? Ano, ne však bídačení!

Jste pro Východ? Ano, i pro Západ!

Chcete práci? Ano, ne však vykořisťování!

Oběžné.

Komunistická strana pořádá letos v květnu svůj sjezd. Ukážeme pánům soudruhům a tím i celému světu, že celý národ nestojí za jejich diktaturou, že chceme nové, svobodné, mimořádné tajné volby pod patronací Organizace spojených národů.

Zašlete proto dne 25. května t. r. [1949] dopis řádně ofrankovaný, adresovaný na: Vyslanectví spojených států severoamerických, Praha II., Tržiště č. 15, [s tímto zněním]:

Nesouhlasím s nynější komunistickou diktaturou v republice Československé a žádám ihned nové svobodné a tajné volby pod patronací Spojených národů.

Nic jiného nepište, poněvadž budou miliony dopisů, které dostane vyslanectví najednou. Proto musí být stručné, nepodepisujte se. Napište jenom místo odeslání. Dopisy, odeslané dne 25. května t. r.

[1949], dojdou ke dni 28. 5. t. r. [1949], tj. v den výročí narozenin presidenta Dr. E. Beneše.
N e z a p o m e ň t e dne 25. 5. 1949!

PRAVDA ZVÍTĚZÍ!
Illegální organizace „Za pravdu“.

Zdroj: ABS, V-20 ČB, 3 strany A4 strojopisu (opis cyklostylových blan).

Američanům !

My, českoslovenští občané, obracíme se k Vám s tímto listem. Soudíte americké komunisty, ale my zde v Československu nepovažujeme tento proces za záležitost pouze americkou. Je to záležitost celého svobodmilovného světa.

Vážíme si americké demokracie. Považujeme ji za východisko příštího uspořádání svobodného světa. Proto varujeme! Komunisté nesní nikdy rozvrátit tuto nejpevnější oporu svobodného lidstva, která je jedinou nadějí znásilněných národů žijících pod komunistickým jhem.

Komunisté na celém světě jsou stejní. Nemí rozdílu mezi vrahy z Moskvy, Varšavy, Bukurešti, Sofie, Bělehradu, Budapešti a Prahy a těmi komunisty, které právě soudíte. I oni by jednoho dne násilím zasedli do Vašeho Bílého domu a ukázali svoji pravou tvář: hromadné vraždění a potlačování všech lidských svobod by bylo jejich prvním činem. K noci by se nedostal lid, nýbrž smečka násilnických utlačovatelů.

Proto je suďte spravedlivě, ale přísně. Komunisté v celém světě musí pochopit, že jednoho dne je stihne spravedlivý trest za všechny zločiny, které napáchali. Ať je každému jasno, že násilí, fašistické či komunistické, nemůže nikdy zvítězit!

Jen tak uchráníte své rodiny, svoji svobodu a dáte naději všem utlačeným na celém světě v lepší zítřek.

I tento list je poznamenán rudým násilím. Nemůžeme podepsat plnými jmény. Avšak v našich srdcích zůstala pevná víra v Atlantickou chartu, víra, že jednoho dne bude noci lid celého světa svobodně žít a jednat.

Illegální skupina
"Z a p r a v d u"

Příloha č. 19: Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, ze dne 22. prosince 1948.

1878

Sbírka zákonů, č. 319/1948.

- e) soud může mladistvému rozkázat, aby při některých částech hlavního přelíčení opustil soudní síň, lze-li se obávat, že by na něho mohly působit nepříznivě; nové okolnosti přitom najevo vyšle buďtež obviněnému před ukončením důkazního řízení oznámeny, aby se o nich mohl vyjádřit;
  - f) odvolání ve prospěch obžalovaného může kromě osob uvedených v § 86, odst. 1, podat též pomocné zařízení pro péči o mládež; lhůta k odvolání se u veřejného žalobce, zákonného zástupce a obhájce posuzuje samostatně;
  - g) o stížnosti do rozhodnutí dozorčí rady rozhoduje s konečnou platností krajský soud, v jehož obvodu je ústav;
  - h) sbíhá-li se s trestným činem, spáchaným před dokonáním osmnáctým rokem trestný čin spáchaný později, platí tyto odchylky toliko, je-li později spáchaný trestný čin přestupek.
- (2) Nedošlo-li k zahájení trestního řízení před dokonáním devatenáctým rokem, odchylky uvedené v odstavci 1 neplatí.

§ 113.

Řízení o ukládání trestu smrti.

(1) Na místo trestu smrti uvedeného v zákoně, uloží soud trest těžkého žaláře (káznice) doživotního nebo dočasného od patnácti do třiceti let, jsou-li polehčující okolnosti tak závažné, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný.

(2) Trest smrti nesmí býti vykonán, dokud prezident republiky nerozhodne, že se odsouzenému milost neudělí.

(3) Byl-li obžalovaný odsouzen k trestu smrti, usnese se soud, prohlásiv rozsudek, po slyšení veřejného žalobce v neveřejném sezení, zda doporučuje odsouzeného milosti a jaký trest by byl přiměřený, kdyby se mu jí dostalo; rozhodoval-li ve věci i krajský soud, učiní také on usnesení o tom. Toto usnesení (tato usnesení) se předloží po právní moci rozsudku se spisy nejvyššímu soudu, který je po slyšení generálního prokurátora předloží se svým posudkem ministru spravedlnosti.

(4) Ustanovení odstavců 1 až 3 nelze užít v řízení před soudy stannými.

§ 114.

Poměr k dosavadním předpisům.

Kde se v dosavadních předpisech odkazuje na řízení před krajskými soudy nebo na opravné řízení do rozsudků krajských soudů,

je tím rozumět řízení před okresními soudy, po případě opravné řízení do rozsudků okresních soudů podle tohoto zákona.

§ 115.

Změny některých předpisů o řízení.

(1) Ustanovení § 126, odst. 2 trestního řádu č. 119/1873 ř. z. a ustanovení § 238, odst. 2 trestního řádu zák. č. XXXIII/1896, ve znění zákona ze dne 1. července 1927, č. 107 Sb., se mění a zní:

„Jde-li o posudek znalců lékařů, může být v takovém případě vyžádán posudek lékařské fakulty některé tuzemské university.“

(2) Ustanovení § 421, odst. 1 trestního řádu č. 119/1873 ř. z. se mění a zní:

„Podá-li žalobce na konci přípravného vyšetřování obžalobu pro zločin nebo přečin na obviněného, jehož místo pobytu není známo nebo není v tuzemsku, doručí se obžaloba obhájci, který budiž k tomu účelu ustanoven.“

(3) Ustanovení § 518, odst. 9 trestního řádu zák. č. XXXIII/1896 se mění a zní:

„Proti tomuto rozsudku možno podati odvolání jen do výměry trestu a pro porušení ustanovení zákona o řízení, které mohlo mít vliv na tento výrok.“

(4) Zákon ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění se mění a doplňuje takto:

V § 11 se připojuje další odstavec jako odstavec 3, který zní:

„K podmíněnému propuštění z trestu doživotního a k přeložení do přechodného trestního ústavu (§ 16) z trestu doživotního se vyžaduje uplynutí stejné doby, jako u dočasného trestu třicetiletého.“

§ 12 zní:

„(1) O podmíněném propuštění rozhoduje komise (komise pro podmíněné propuštění z trestu) zřízená u krajského soudu, v jehož obvodu si trestanec odpykává trest. Skládá se ze dvou soudců z povolání a tří soudců z lidu.

(2) Komise se usnáší za předsednictví soudce z povolání, který je služebním pořadím starší. Rozhoduje většinou hlasů, když vyšetřila věc a vyslechla krajského prokurátora. Trestanci oznámí před tím vše, co svědčí proti jeho propuštění, aby se mohl obhájit.

(3) Členy komise určí předseda krajského soudu na dobu jednoho roku.“

Příloha č. 20: Památník Vojna u Příbrami.

Příloha č. 21: Muzeum III. odboje v Příbrami.

